

تدریس کلاس‌های کودکان

اولین دورهٔ منشعب از
کتاب ۳

مؤسسهٔ روحی

تدریس کلاس‌های کودکان

اولین دوره منشعب از کتاب ۳

مؤسسه روحی

کتاب این مجموعه:

عناوین کنونی مجموعه کتب طراحی شده توسط مؤسسه روحی ذیلاً آمده است. این کتاب‌ها به عنوان تسلسل اصلی در تلاشی سیستماتیک به منظور تقویت قابلیت جوانان و بزرگسالان برای خدمت به جوامع خود به کار گرفته خواهند شد. مؤسسه روحی همچنین های منشعب از کتاب سوم برای آموزش معلمان کلاس‌های کودکان بهائی و مجموعه دیگری منشعب در حال تهیه مجموعه‌ای از دوره پرورش مشوقین گروه‌های نوجوانان است. در فهرست زیر به این مجموعه‌ها نیز اشاره شده است. لازم به ذکر است جهت از کتاب پنجم که با کسب تجربه بیشتر در میدان عمل، این فهرست ممکن است دستخوش تغییراتی شود. علاوه بر آن، همچنان که بعضی عناصر آموزشی دیگر که در دست تهیه هستند به مرحله‌ای رسند که بتوان در سطح وسیع در دسترس قرار گیرند، عناوین جدیدی به این فهرست اضافه خواهند شد.

کتاب ۱	تفکر درباره روح انسان
کتاب ۲	قیام به خدمت
کتاب ۳	تدریس کلاس‌های کودکان، سال ۱
	تدریس کلاس‌های کودکان: اولین دوره منشعب از کتاب ۳
	تدریس کلاس‌های کودکان: دومین دوره منشعب از کتاب ۳
	تدریس کلاس‌های کودکان: سومین دوره منشعب از کتاب ۳
	تدریس کلاس‌های کودکان: چهارمین دوره منشعب از کتاب ۳
کتاب ۴	دو مظهر ظهور الهی
کتاب ۵	توان مندی نوجوانان
	انگیزه نخستین: دوره اول منشعب از کتاب ۵
	دایره در حال گسترش: دوره دوم منشعب از کتاب ۵
کتاب ۶	خدمت در میدان تبلیغ
کتاب ۷	همراهی در مسیر خدمت
کتاب ۸	عهد و میثاق حضرت بهاءالله
کتاب ۹	کسب دیدگاهی تاریخی
کتاب ۱۰	ایجاد جوامعی پویا
کتاب ۱۱	اسباب مادی
کتاب ۱۲	خانواده و جامعه
کتاب ۱۳	مشارکت در اقدام اجتماعی
کتاب ۱۴	مشارکت در گفت‌وگو عمومی

Copyright © 2025 by the Ruhi Foundation, Colombia
All rights reserved. Edition 1.1.1.PE.PV (provisional translation)
December 2025
ISBN 978-628-96721-9-0

حق چاپ © ۲۰۲۵ بنیاد روحی، کلمبیا
کلیه حقوق محفوظ است. نسخه ۱.۱.۱.PE.PV (ترجمه مقدماتی)
دسامبر ۲۰۲۵
ISBN ۹۷۸-۶۲۸-۹۶۷۲۱-۹-۰

Originally published in Spanish as *Enseñar clases para niños: Primer curso ramal del Libro 3*

در اصل به زبان اسپانیایی تحت عنوان *Enseñar clases para niños: Primer curso ramal del Libro 3* منتشر شد.

Copyright © 2024 by the Ruhi Foundation, Colombia
ISBN 978-628-96276-5-7

حق چاپ © ۲۰۲۴ توسط بنیاد روحی، کلمبیا
شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (ISBN): ۹۷۸-۶۲۸-۹۶۲۷۶-۵-۷

Ruhi Institute
Cali, Colombia
Email: instituto@ruhi.org
Website: www.ruhi.org

مؤسسه روحی
کالی، کلمبیا
ایمیل: instituto@ruhi.org
وبسایت: www.ruhi.org

فهرست

- افکاری برای راهنما ۷
- عشق به جمال الهی ۱
- دروسی برای کلاس های کودکان، مجموعه های ۱ تا ۳ ..... ۶۱

افکاری برای راهنما

این دوره منشعب از سومین کتاب در تسلسل اصلی دروس مؤسسه روحی برای افرادی طراحی شده است که به کودکان در اولین سال برنامه تربیت روحانی آموزش داده و مایلند خود را وقف این عرصه خدمتی نمایند. کتاب حاضر اولین کتاب از مجموعه‌ای است که به اهداف و محتوای دروسی که کودکان پس از سال اول مطالعه خواهند کرد می‌پردازد. این تصور وجود دارد که معلمان بعد از اتمام این مجموعه کتب تخصصی و ارائه دروس مرتبط، به بینشی عظیم از آنچه در پرورش روحانی خردسالان لازم است دست یافته و مهارت‌ها و توانایی‌ها، صفات و نگرش‌های لازم برای اقدام مؤثر در این عرصه را کسب کرده‌اند. به همان میزان اهمیت دارد که این نفوس بخشی از تیم معلمانی را تشکیل دهند که توسط مؤسسات برای تداوم یک سیستم آموزشی در حال گسترش برای کودکان مناطق خود به حرکت آیند؛ سیستم مزبور قادر است تعداد فزاینده‌ای از کودکان را از گروه‌های سنی مختلف و پیشینه‌های گوناگون تحت پوشش قرار دهد، کودکانی که والدینشان همواره مشتاقند تا فرزندانشان زندگی خود را بر پایه اصول اخلاقی آغاز نمایند. در نتیجه، افرادی که به عنوان راهنمای این کتاب و کتب بعد خدمت می‌کنند قادر خواهند بود گنجینه ارزشمندی از دانش عملی را به مطالعه وارد کنند - دانش برخاسته از مخزن عظیمی از تجاربی که بدین شکل به دست آمده است.

به راهنمایان پیشنهاد می‌شود به جهت حصول آمادگی برای هدایت گروه در این صفحات، مقدمه کتاب ۳، تدریس در کلاس‌های کودکان: سال اول را مرور نمایند که برنامه مؤسسه روحی برای تربیت روحانی کودکان را تشریح نموده و برخی از اصول و مفاهیم شکل دهنده آن را مورد بحث قرار می‌دهد. کتاب حاضر و کتاب بعد، به بسط مفهوم اساسی معرفی شده در کتاب ۳ می‌پردازد - این مفهوم که صفات جواهرآسایی که کودکان منعکس می‌کنند را می‌توان به بهترین شکل به عنوان قوای روح انسانی و به ساختارهایی دائمی تعبیر نمود که حسن اخلاق و شرافت شخصیت بر آن بنا می‌گردد. این باور اساسی ترتیب محتوا را در کل برنامه مشخص می‌نماید و همچنین برنامه مذکور را از دیگر رویکردهای آموزشی متمایز می‌کند، رویکردهایی که پرورش شخصیت عالی را در قالب اصلاح رفتار تعبیر می‌کنند.

دورهٔ منشعب فعلی و دورهٔ پس از آن بر الگوهای رفتاری و عاداتی متمرکز است که صفات روحانی درونی بررسی شده در سال اول را ظاهر می‌نمایند. بر اساس این تعبیر، با وجود اشاره به مسئلهٔ رفتار، دغدغه اصلی محتوای ارائه شده به معلمان در واقع رابطهٔ پویای بین توسعهٔ صفات روحانی و شکل‌گیری نگرش‌ها و عادات است. لازم است مریان بیش از هر چیز این رابطهٔ پویا را مد نظر قرار دهند.

در واقع آغاز اولین واحد این کتاب با عنوان «عشق به جمال الهی» از معلمان می‌خواهد بر تجربه‌شان از ادارهٔ کلاس کودکان و برخی از بینش‌هایی تأمل کنند که در نتیجهٔ فرایند آموزشی طی بیست و چهار درس سال اول - که هر یک پیرامون یک صفت روحانی تنظیم گردیده - کسب کرده‌اند. بر این اساس، واحد اول پاره‌ای از مضامین مرتبط به یکدیگر را از میان نصائح مندرج در آثار امری معرفی می‌نماید؛ این مضامین به الگوهای فکری و رفتاری خاصی اشاره دارند که فرایند تربیتی باید در خردسالان پرورش دهد. ادامهٔ واحد به بررسی سه مورد از مضامینی اختصاص یافته که به باورهای اساسی برای ارتباط انسان‌ها و خالق می‌پردازد، یعنی توجه به خداوند در دعا، اطاعت از احکام الهی و جستجوی دانش. امید چنان است که مطالعهٔ این واحد پیش از بررسی دروس واحد دوم که حول همین مضامین سامان یافته، به معلمان در افزایش و تقویت درک خود از مفاهیم مربوطه یاری رساند.

واحد دوم علاوه بر نه درس برای کودکان که در سه مجموعه تقسیم شده، شامل بخش مقدماتی برای معلمان به منظور تجزیه و تحلیل محتوا است. عناصر اصلی درس‌ها مانند سال اول‌اند. هر درس حول چند مفهوم کلیدی مرتبط با مضمون اصلی مجموعه سامان یافته و متنی که نصوص حفظ کردنی را معرفی می‌کند مفاهیم مذکور را توضیح می‌دهد. معلمان باید با تکیه بر تجربیاتشان از تدریس سال اول و به کارگیری بینش‌های واحد اول کتاب فعلی، نحوهٔ توضیح اندیشه‌های مرتبط برای دانش‌آموزان را تعیین کنند. به منظور مساعدت معلمان، تعدادی سؤال برای هر مجموعه درس در محتوای مقدماتی طرح شده و راهنما باید اطمینان حاصل کند که شرکت‌کنندگان به اندازهٔ کافی با یکدیگر به کاوش در سؤالات می‌پردازند. درک حاصله نه تنها در معرفی مفاهیم اصلی بلکه در اجرای دیگر عناصر کلاس نیز که هر کدام به طریقی یادگیری کودکان را تقویت می‌کند مورد استفاده قرار خواهد گرفت. به ویژه داستان‌ها، همانند نصوص، یکی از عناصر اصلی درس محسوب می‌شوند و این بخش از کلاس برای معلمان فرصت لازم را فراهم می‌کند تا کودکان را به مشارکت در سطح مناسبی از گفتگو پیرامون مفاهیم تشویق کند.

تفاوت‌های مشخصی بین عناصر دروس این کتاب و سال اول وجود دارد که در ادامه ذکر می‌گردد. کودکان به جای بازی‌های مشارکتی در فعالیت‌هایی برای پرورش مهارت نمایش خلاق شرکت خواهند کرد. موازی با این تغییر، مهارت‌ها و توانایی‌های کودکان در ارتباط با هنرهای تجسمی افزایش یافته و با تکیه بر تجربه رنگ‌آمیزی، از طریق فعالیت‌هایی به کار گرفته خواهد شد که سه عنصر هنری پایه را بررسی می‌کنند: شکل، خط و بافت. با وجود پیچیدگی بیشتر نسبت به سال اول، فعالیت‌های این دو بخش به نحو طبیعی بر اساس تجربه سال قبل معلم از کار با دانش‌آموزان طراحی شده‌اند. راهنما واضحاً خواستار مساعدت شرکت‌کنندگان دوره است تا در باره نحوه مدیریت فعالیت‌های هنری و نمایشی بیندیشند اما این تمایل نباید تمرکز وی را از اجزای اصلی دروس منحرف کند.

لازم به ذکر است که برخی تدارکات برای فعالیت نقاشی و هنری مورد نیاز خواهد بود، مانند تکثیر برگه‌ها که در انتهای واحد دوم ضمیمه شده است. معلم برای سهولت بیشتر می‌تواند از وب‌سایت مؤسسه روحی برگه‌ها را دانلود نمایند. همچنین مجموعه‌ای از ۷۰ سرود به دو صورت متن و صوتی موجود است؛ معلم می‌تواند چند سرود مرتبط با موضوع درس را برای خواندن در کلاس انتخاب کنند. مسلماً معلم نباید خود را به سرودهای این مجموعه محدود کند و باید به استفاده از سرودهای فرهنگ محلی خود نیز تشویق شوند.

سرانجام لازم است چند کلمه در باره ارائه محتوای آماده شده برای هر درس بیان کرد. محتوای هر یک از دروس این کتاب و دوره‌های منشعب بعد بسیار گسترده است و باید در چند جلسه کلاس تقسیم شود. همانطور که در بخش ۳۳ واحد دوم ذکر شد، لازمه این امر آن است که معلم به یک ضرب‌آهنگ مناسب برای فعالیت‌های هر جلسه دست یابند و در عین حال تمرکز بر مضامین مورد بحث را حفظ کنند. به این منظور، راهنما باید قادر باشد بخش زیادی از دانش عملی کسب شده در میدان خدمت را با همراهان سهیم شود. در نتیجه، سطحی از انعطاف‌پذیری در انتقال محتوا به معلم کمک خواهد کرد تا در عین اتمام یک مجموعه و آغاز مجموعه بعدی، به شکلی پویا به شرایط خاص کودکان کلاس خود توجه کنند.

عشق به جمال الهی

هدف

کمک به معلمان در تأمل بر تجربه‌شان از اداره کلاس کودکان در اولین سال از برنامه شش ساله تربیت روحانی کودکان و تعمق در سه مضمون گردآوری شده از آثار مبارکه که رابطه ما با خالقمان و الگوی رفتاری و عاداتی را روشن می‌کنند که تجلی صفات روحانی مطرح شده در سال اول هستند

بخش اول

تصور این است که شما هم مانند دیگر افرادی که مطالعهٔ کتاب تعلیم کلاس‌های کودکان: دورهٔ اول منشعب از کتاب ۳ را آغاز نموده‌اند از قبل تجربیات گران‌بهایی در این میدان خدمت کسب نموده، سالی سرشار از سرور را حین کار با کودکان در سال اول به دست آورده‌اید. همان‌طور که می‌دانید، ساختار هر درس در سال اول حول یک صفت روحانی به‌خصوص بنا گردیده که هدف آن کمک به پرورش شخصیت کودکان است. در این دوره و دورهٔ منشعب بعدی به کاوش در مضامینی خواهید پرداخت که محور چندین مجموعه از دروس برای تدریس به کودکان خواهند بود؛ کودکان عموماً ۶ تا ۸ ساله، سال اول برنامهٔ شش‌سالهٔ آموزش روحانی را پشت سر گذاشته‌اند. این دروس خواستار ایجاد الگوهای رفتاری و عاداتی هستند که تجلّی بخش صفات درونی‌اند - صفاتی که در قلوب و اذهان کودکان ریشه می‌دوانند. هر مجموعه برخی از ابعاد رفتار پسندیده را مطرح می‌نماید که شما می‌کوشید در کودکان تقویت کنید.

هر دو دورهٔ منشعب دو واحد را دربردارند. واحد اول به کاوش در نفس مضامین اختصاص یافته است تا برای معلّمان فرصت درک عمیق‌تر از مفاهیم کلیدی مربوطه فراهم شود. در واحد دوم، دروس به مجموعه‌های سه‌تایی تقسیم شده‌اند. سه مجموعه در این دوره و چهار مجموعه در دورهٔ بعد ارائه شده که جمعاً بیست و یک درس را شامل می‌شود. این بیست و یک درس ساختاری مشابه با دروس سال اول دارند؛ البته، تفاوت‌های جزئی در عناصر محتوای آموزشی وجود دارند که در بخش‌های مقدّماتی برای معلّمان تشریح شده و در واحد دوم گنجانده شده‌اند. در حین مطالعهٔ این دو دورهٔ منشعب، شرکت‌کنندگان به تأمل بر بینش‌هایی که تاکنون در این میدان خدمت کسب نموده‌اند تشویق می‌شوند و طی این مسیر بنیانی تقویت خواهد شد که مساعی‌شان در جهت کمک به رشد روحانی کودکان بر آن بنا گردیده است.

بخش دوم

همان‌طور که به خاطر دارید، واحد اول کتاب ۳ به بررسی برخی از مفاهیم اصلی و اصول شکل‌دهندهٔ برنامهٔ مؤسسهٔ روحی برای تربیت روحانی کودکان می‌پردازد. بیایید مجدداً مفاهیم مزبور را در پرتو تجاربتان مرور کنیم.

۱. برای کسب بصیرت نسبت به استعدادهای نفهته در کودکان، توجّه خود را به تمثیل معدن دارای احجار کریمه مندرج در بیان حضرت بهاءالله متمرکز کردیم. صفات روحانی، همچون خلوص و صداقت، و قوای ذهن انسان که اسرار طبیعت را کشف می‌کند، آثار هنری زیبا تولید می‌کند و افکار شریف و والایی را بروز می‌دهد، همانطور که گفتیم، احجار کریمه‌ای هستند که تربیت صحیح باید پرورش دهد. به دانش‌آموزان خود بیندیشید و برخی از جواهراتی را که در آنها کشف نموده‌اید ذکر کنید.

---

۲. محبّت الله و خشیه الله دو مفهوم مهم دیگرند که در واحد اول کتاب ۳ معرفی شدند. لازم است کودکان پیاموند که ما به واسطهٔ عنایت لایتناهی خداوند که همواره پرورش دهنده و حافظ ماست خلق شده‌ایم. ترس از اینکه به خاطر سربچی از او چنین محبّتی به ما نرسد، ما را در سبیل مستقیم نگاه می‌دارد. شما چگونه این دو احساس اساسی قلب انسان را در دانش‌آموزانتان پرورش دادید؟ اکنون تا چه اندازه به محوریت این دو احساس برای پرورش شخصیتی پسندیده در کودکان معتقدید؟

---

۳. در آن واحد اشاره کردیم که تربیت روحانی از نیروی کشش به زیبایی بهره می‌برد. پرورش صفات روحانی در کودکان به این نیرو جهت‌ی مناسب می‌دهد؛ این نیرو قلوبشان را به زیبایی یک سرشت نیک، زیبایی ذاتی کلمهٔ مقدّس الهی، زیبایی رفتارستودنی، زیبایی اندیشهٔ متعالی و مهمتر از همه زیبایی ملکوت ابهی جذب می‌نماید. آیا حفظ کلمهٔ مقدّس الهی و گوش سپردن به داستان‌های حضرت عبدالبهاء در دانش‌آموزان خردسال شما چنین کششی را پرورش داد؟ در کلام و رفتارشان چه تغییراتی مشاهده کردید که نشان‌دهندهٔ افزایش کشش خردسالان به زیبایی بود؟

---

۴. همچنین گفتیم که هنگام کمک به کودکان در اکتساب شخصیت پسندیده و عملکرد صحیح، شما البته به رفتارهایشان توجه خواهید داشت. با این وجود، مراقب بودید که وظیفهٔ

پس از انجام تمرین‌های بالا با دیگر اعضای گروه این دوره در بارهٔ پاسخ‌هایتان گفتگو کنید.

بخش سوم

آخرین تمرین بخش قبل به ما این نکته را متذکر شد: راهنمایی و آموزشی که کودکان در جامعه دریافت می‌کنند نباید صرفاً متمرکز بر اصلاح رفتار باشد، بلکه باید اساساً به پرورش صفات روحانی توجّه کند - صفاتی که درخشش خود را در گفتار و اعمال متجلی می‌سازند و به عنوان مبنایی برای شکل‌گیری نگرش‌ها و عادات مطلوب به کار گرفته می‌شوند. بنا بر این، آموزش مناسب باید الگوهای مشخصی از تفکر و رفتار را موجب شود که از طریق آن زیبایی شخصیتی درستکار و شریف قابل مشاهده باشد. در میان آموزه‌های مندرج در آثار امری چندین مضمون مرتبط با یکدیگر به ما نمونه‌ای ارائه می‌دهند از آنچه تقویت‌کنندهٔ الگوهای مناسب فکری و رفتاری در کودکان است. این مضامین عبارتند از توجه به خداوند در دعا، اطاعت از احکام الهی، جستجوی دانش، زندگی با هماهنگی و اتحاد، احترام به کرامت انسانی، دوست خوبی بودن و عمر خود را صرف خدمت نمودن. سه مضمون اول که باورهای اساسی برای ارتباط فرد با خداوند را مطرح می‌کنند در این دورهٔ منشعب جای گرفته‌اند. چهار مضمون بعد که به رابطهٔ فرد با هم‌نوعان خود اشاره دارد موضوع دومین دورهٔ منشعب خواهد بود.

شاید بخواهید لحظه‌ای بر این پرسش تأمل کنید: چرا تعمّق در مضامین زیر که هر کدام موضوع بحث یک مجموعه است برای تمامی مجهودات متمرکز بر پرورش شخصیت پسندیده در کودکان ضروری می‌باشند؟ برخی از اندیشه‌های خود را در اینجا بنویسید.

توجه به خداوند در دعا:

اطاعت از احکام الهی:

جستجوی دانش:

بخش چهارم

موضوع مجموعه ۱، یعنی توجه به خداوند در دعا، برای شما جدید نیست. در سال اول، هر زمان که فرصت دست می‌داد، شما به گفتگو با کودکان به زبانی قابل فهم در باره هدف و اهمّیت دعا تشویق می‌شدید. همچنین کلاس‌ها را طوری سازمان‌دهی می‌کردید که با دعا آغاز شوند و به پایان برسند و کودکان مناجات‌هایی را از بر تلاوت کنند. بدون شک به کمک مطالعه کتب تسلسل اصلی، از جمله اولین واحد کتاب ۳، افزایش درک از ماهیت دعا در توانایی‌تان برای پرورش کودکان تحت تعلیم از ثدی عشق الهی و برای بیدار کردن میل توجّه مستمر به خداوند با حالت تصرّح سهیم بوده است. مطمئناً دو بیان زیر از حضرت عبدالبهاء به روشنی و وضوح در ذهن شما بوده‌اند:

«عظیم‌ترین توفیق یا شیرین‌ترین حالت چیزی جز مکالمه با خدا نیست. دعا موجب معنویت است و موجد توجّه و احساسات الهی، سبب انجذابات بدیع ملکوت است و عامل ایجاد قوا و استعدادات هوش والاتر.»^۱ (ترجمه)

«آن اطفال بمثابه نهالند و این تعلیم و مناجات مانند باران که طراوت و لطافت بخشد و بمثابه نسیم محبت الله که به اهتزاز آرد.»^۲

بر توجه به دستاوردهای سال گذشته، باید به خاطر داشته باشید، پیش از هر امر دیگری، محبت الله به ما انگیزه عبادت می دهد، چرا که هنگام دعا ما اشتیاق خود به صحبت با محبوب را ابراز می کنیم. در این حین، نفس عمل دعا شعله محبت الله را در قلوبمان برمی افروزد و ما را بیشتر و بیشتر منجذب جمال او می کند. بیایید بر بیان ذیل تأمل کنیم:

«اعلمی ان شأن الضعیف ان یتهل الی القوی و یلیق للمستفیض ان یتضرّع الی الفیاض الجلیل و اذا ناجی ربّه و توجه الیه و استفاض من بحرہ فنفس هذا التضرّع نور لقلبه و جلاء لبصره و حیاة لروحه و علو لکینونته فلذلک انظری عند مناجاتک الی الله و تلاوتک (اسمک شفائی) کیف یهتّز قلبک و یترنّح روحک من روح محبة الله و ینجذب فؤادک الی ملکوت الله فبهذه الانجذابات تزداد السّعة والاستعداد و اذا اتّسع الاناء زاد الماء و اذا زاد العطش عذب فی ذوق الانسان فیض الغمام هذا سرّ المناجاة و حکمة طلب الحاجات.»^۳

مضمون: بدانید که کار ضعیفان تضرّع به منبع قدرت است و شایسته سائل استغاثه به درگاه حق تعالی است. و اگر پروردگارش را بخواند و به سوی او توجه کند و از او استفاضه نماید، همین تضرّع برای قلبش نور، برای دیده اش درخشش، برای روحش زندگی، و برای وجودش بلندمرتبگی خواهد بود. پس بنگر که مناجات تو به سوی خداوند و تلاوت «نام توشفای من است» چگونه قلبت را به اهتزاز می آورد و روحت را از روح محبت الله به حرکت می آورد و قدرت را به ملکوت الهی منجذب می کند. به واسطه این انجذابات ظرفیت و استعداد تو فزونی می یابد؛ هرچه ظرف بزرگ تر، آب درونش بیشتر؛ هرچه عطش بیشتر، فیض ابرها به ذائقه انسان شیرین تر. این است سرّ مناجات و حکمت طلب حاجات.

به منظور تفکر در باره کمک به افزایش درک کودکان از ماهیت و اهمّیت دعا، درستی یا نادرستی گزاره های زیر را تعیین کنید. به پاسخ صرف بسنده نکنید؛ در باره دلالات ضمنی هر گزاره با سایر اعضای گروه خود گفتگو کنید.

_____ نگرستن دعا به عنوان گفتگو با خداوند میل به دعا را در کودکان ایجاد می کند.

- _____ درک معنا و اهمّیت دعا میل به دعا را در کودکان ایجاد می‌کند.
- _____ درک معنا و اهمّیت دعا به کودکان در پرورش عادت تلاوت روزانهٔ ادعیه کمک می‌کند.
- _____ محبّت الله انگیزهٔ تلاوت ادعیه را به صورت روزانه در کودکان تقویت می‌کند.
- _____ ترس کودکان از ناخشنود کردن خدا به ایشان انگیزهٔ تلاوت روزانهٔ دعا می‌دهد.
- _____ اگر بخواهیم عادت تلاوت ادعیه در هر روز برای فرد به صورت مادام‌العمر نهادینه شود، درک فرد از ماهیت دعا باید هم‌زمان با رشد وی مستمراً در حال افزایش باشد.
- _____ برای ایجاد عادت دعا بر یک اساس محکم و تداوم آن در طول زندگی، پرورش محبّت الله در قلب فرد ضروری است.
- _____ شایسته است که در طلب الطاف و مواهب خداوند از طریق دعا به ضعف خود اعتراف کنیم و به قدرت او شهادت دهیم.
- _____ عادت تضرّع به درگاه الهی به کودکان در اکتساب خضوع حقیقی که ویژگی اساسی یک شخصیت شریف است کمک می‌کند.
- _____ تضرّع به درگاه الهی شعلهٔ محبّت الله را در قلوب کودکان مشتعل می‌نماید.
- _____ درست همان‌گونه که باران نهال‌ها را طراوت می‌بخشد، تلاوت ادعیه با اصوات خوش، قلوب لطیف کودکان را طراوت می‌بخشد.
- _____ توجه به خداوند در دعا در حین نیایش ادراک روحانی و ذکاوت را پرورش می‌دهد.
- _____ دعا مجرایی است برای دریافت مواهب الهی.
- _____ تضرّع به درگاه الهی در حین نیایش ظرفیت ما را برای دریافت الطاف و مواهب خداوند افزایش می‌دهد.

قوا و استعدادات هوش والاتر» است. پس آیا ما نباید یقین داشته باشیم که با پرورش عادت توجه به خداوند در دعا حین نیایش ظرفیت کودک برای دریافت این مواهب چندین برابر خواهد شد؟

بیانات زیر بینش‌هایی را در رابطه با مواهب بی‌منت‌های خداوند به بشر ارائه می‌کنند:

«اول نعمتی که به هیکل انسانی عنایت شد خرد بوده و هست.»^۴

«قل الیوم قد هبت لواقح الفضل علی الأشياء و حمل کلّ شیء علی ما هو علیه ... قد حملت الأشجار بالأثمار البدیعة و البحور بالآلیئ المنیره و الانسان بالمعانی و العرفان.»^۵

مضمون: بگو امروز بذرهای موهبت بر کلّ اشیاء پاشیده شده و همه چیز با میزان ظرفیتی که می‌تواند حمل کند آفریده شده است ... درختان میوه‌های بدیع، دریاها مرواریدهای درخشان، و انسان‌ها موهبت معانی و عرفان را حمل می‌کنند.

«فی الحقیقه عقل اعظم موهبتی است که بنا به فیوضات الهیه به انسان عنایت شده. از جمیع مخلوقات و کائنات، فقط انسان به این قوه مخصّص گشته.»^۶ (ترجمه)

«پس نور عقل اعظم انوار است، اما نور الهی فائق بر نور عقل است.»^۷

جای خالی در جملات ذیل را پر کنید بر بیانات فوق تأمل نمایید.

الف. ____ نعمتی که به هیکل انسانی ____ شد ____ بوده و هست.

ب. امروز ____ بر کلّ ____ شده و همه ____ با میزان ____ که می‌تواند حمل کند ____ شده است.

ج. درختان ____، دریاها ____، و انسان‌ها ____ و ____ را حمل می‌کنند.

د. فی الحقیقه ____ اعظم ____ است که بنا به ____ به انسان عنایت شده. از جمیع ____ و ____ فقط انسان است که به این ____ مخصّص گشته است.

ه. پس ____ عقل ____ انوار است، اما ____ فائق بر نور ____ است.

گشایش بصر باطنی و دریافت مواهبی مانند موارد اشاره شده در بالا موضوع اصلی بسیاری از ادعیه‌ایست که توسط هیاکل مقدّسه امر مبارک نازل شده است:

«أَيُّ رَبِّ نُوْرٍ قُلُوْبِنَا بُنُوْرٍ مَعْرِفَتِكَ وَ أَنْرَابْصَارِنَا بِضِيَاءِ نَظَرِهَا إِلَى أَفُقِ فَضْلِكَ وَ مَشْرِقِ أَنْوَارِكَ.»^۸

مضمون: پروردگارا دل‌های ما را به نور معرفت روشن کن و دیدگان ما را به وسیله روشنائی متوجه به افق فضل و مشرق انوار خویش بگشا.

«لَا تَجْعَلْنِي يَا هَيِّ مِنْ الدِّينِهِمْ بِالْأَذُنِّ صَمَّاءٍ وَبِالْعَيْنِ عَمِيَاءٍ وَبِاللِّسَانِ بَكْمَاءٍ وَبِالْقَلْبِ هَمَّ لَا يَفْقَهُونَ.»^۹

مضمون: خدایا مرا از کسانی قرار مده که گوش‌هایشان ناشنوا و چشمانشان نابینا و زبان‌شان الکن و قلوبشان بدون درک است.

«دل‌ها را روشن کن و چشم‌ها را بینا نما و گوش‌ها را شنوا کن.»^{۱۰}

بخش ششم

با تقویت محبت‌الله در قلوب کودکان از طریق دعا و مناجات، اشتیاقشان به اکتساب صفات و کمالات ملکوتی نیز افزایش می‌یابد. وقتی آینه قلب مکرراً با صیقل حبّ الهی جلا داده شود، قادر خواهد بود انوار و صفات الهی را منعکس کند - صفاتی که در دروس سال اول تدریس نمودید. حضرت عبدالبهاء در این باره می‌فرمایند:

«محبت‌الله را چون نار گفته‌اند چه که پرده‌ها را بسوزاند. آن را آب دانسته‌اند چون منشأ حیات است. خلاصه آن که محبت‌الله حقیقت فضائل عالم انسانی است. طبیعت انسان به محبت‌الله تطهیر یابد. محبت‌الله انسان را از نقایص عالم خلق برهاند. از طریق محبت‌الله انسان در عالم فضائل ترقی می‌نماید. محبت‌الله علّت نورانیت عالم است.»^{۱۱}

لحظه‌ای بر تجربه شخصی خود تأمل نمایید و درباره سؤالات زیر با اعضای گروه گفتگو کنید: چرا تقویت عادت دعای منظم تا این اندازه در پرورش صفات روحانی کودکان ضروری است؟
نتایج بحث را در فضای زیر بنویسید:

یقیناً اندیشه‌های تمرین قبل بینش‌های جدیدی در باره تأثیر دعا بر شخصیت کودکان به شما داده است. برای تعمق بیشتر در این مفهوم مهم، بیایید مثالی از چند صفت خاص را در نظر بگیریم و ببینیم که عادت دعای منظم چگونه این صفات را ترویج می‌کند. بدین منظور، گزیده‌ای از ادعیه و آثار امری که با برخی از آنها از طریق مطالعه کتاب ۳ آشنایی دارید، ذیلاً در سه مجموعه سازمان‌دهی شده است. بر نصوص هر مجموعه که هر کدام بر یک صفت روحانی خاص توجه دارد تأمل کنید و در مورد گزاره‌های پس از نصوص گفتگو کنید. توصیه می‌شود در فضای خالی زیر چند گزاره مشابه، پیرامون این موضوع بنویسید: چگونه ارتباط با خدا پرورش صفات مورد بحث را در کودکان تقویت می‌کند.

«زیرا که عاشق صادق و حبيب موافق چون به لقای محبوب و معشوق رسید از پرتو جمال محبوب و آتش قلب حبيب ناری مشتعل شود و جمیع سرادقات و حجابات را بسوزاند.»^{۱۲}

«لَوْ يُحَدِّثُ فِي قَلْبِكَ قَبْسًا مِنْ نَارِ مَحَبَّةِ اللَّهِ مَا تَنُومُ وَمَا تَسْكُنُ وَمَا تَضْحَكُ وَمَا تَسْتَرِيحُ بَلْ تَفْرُّ إِلَى قُلُلِ الْجِبَالِ فِي سَاحَةِ الْقُرْبِ وَالْقُدْسِ وَالْجَمَالِ.»^{۱۳}

مضمون: اگر در قلبت شعله‌ای از آتش محبت الهی ایجاد شود، نخوابی و ساکن نشوی و نخندی و راحت نخواهی بلکه به قلّه‌های کوه‌ها در ساحت قرب و قدس و جمال می‌شتابی.

«ان اشتعل بهذه النار التي اوقدها الرحمن في قطب الاكوان لتحدث منك حرارة حبه في
افتدة المقبلين ان اسلك سبيلي ثم اجذب القلوب بذكري العزيز المنيع.»^{۱۴}

مضمون: به این آتشی که خداوند رحمان آن را در قطب عالم‌ها روشن کرد مشتعل شو تا از تو
حرارت حبّ او در افتده مقبلان ایجاد شود. راه مرا بییما، سپس قلوب را به ذکر عزیز منیع من
مجنوب فرما.

- شیرین‌ترین لحظات اوقاتی هستند که کودکان به دعا اختصاص می‌دهند زیرا گفتگو با
خدا آتش حبّ الهی را در قلوبشان مشتعل می‌نماید.
- عادت تلاوت منظم ادعیه آتش محبت الله را در قلوب کودکان فروزان نگاه می‌دارد.
- آتش محبتی که ارتباط با خدا در قلوب کودکان مشتعل می‌نماید آنان را قادر به انتقال
حرارت و محبت به دیگران می‌نماید.

«فاكف برّيك ثم استأنس به و كن من الشاكرين.»^{۱۵}

مضمون: پس به پروردگارت کفایت کن، سپس به او انس گیر و از شاكران باش.

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ يَا إِلَهِي لَكَ الْحَمْدُ بِمَا أَظْهَرْتَنِي فِي أَيَّامِكَ وَالْقَيْتَ عَلَيَّ حُبَّكَ وَ
عُرْفَانِكَ.»^{۱۶}

مضمون: پاک و مقدّسی تو ای خدای من و پروردگار من، شکر تو را که ظاهر کردی مرا در
ایام خود و محبت و شناسایی خودت را در من القاء فرمودی.

«اذا فاشكر الله بما ايدك على امره و انبت في رياض قلبك سنبلات العلم و الحكمة و
كذلك كان فضله عليك و على العالمين مسبقاً.»^{۱۷}

مضمون: پس خداوند را شکرکن که تو را بر امرش تأیید کرد و در ریاض قلبت سنبلات علم و حکمت کاشت و فضل او این چنین بر تو و بر عالمیان مقدّم بود.

«حقیقت آن است که خداوند فضائل و قوا و استعدادات عالیّه به بشر داده که طبیعت به کلی از آن محروم و انسان به آن اعلی و افضل و ممتاز. ما باید خدا را به این مواهب و قوایی که به ما داده و تاجی که بر رأس ما نهاده شاکر باشیم.»^{۱۸} (ترجمه)

- ادعیه نازلّه از هیاکل مقدّسه برای کودکان یادآور مواهب فراوانی است که خداوند بر آنان ارزانی داشته و برای هر یک باید شکرگزار باشند.
- عادت دعا در قلوب کودکان حسّ عمیق شکرگزاری از دریافت محبّت خدا و تقربّ به او را ایجاد می نماید.
- دعا، حسّ عمیق شکرگزاری بابت تمامی نیروها و فضائلی که خداوند احسان کرده است را در کودکان به وجود می آورد.

«چشم از دنیا بریند و به روی دوست یکتا بگشا و به او پیوند.»^{۱۹}

«قل خَلِّصُوا أَنْفُسَكُمْ يَا قَوْمِ ثُمَّ طَهِّرُوا عَنْ التَّوَجُّهِ الِی غَیْرِی وَ بَذْکَرِی یَطْهَرُ کُلُّ شَیْءٍ اِنْ اَنْتُمْ مِنَ الْعَارِفِیْنَ.»^{۲۰}

مضمون: بگو ای قوم من، خود را خالص کنید، سپس خود را از توجّه به غیر من پاک گردانید. ذکر من همه چیز را تطهیر می کند اگر از عارفین باشید.

«پس به یاد دوست بیامیزید و از دشمن پرهیزید دشمن شما چیزهای شما است که به خواهش خود آن را یافته اید و نگاه داشته اید و جان را به آن آلوده اید. جان برای یاد جانان است آن را پاکیزه دارید.»^{۲۱}

«ای بندگان سخن دوست شیرین است کو کسی که بیابد و کجا است گوشه‌ای که بشنود
نیکو است کسی که امروز با دوست پیوندد و از هر چه جز او است در رهش بگذرد و چشم
پوشد تا جهان تازه بیند و به مینوی پاینده راه یابد.»^{۲۲}

- عادت دعا به کودکان در انقطاع از چیزهای ناخوشایند این دنیا و توکل کامل به خدا کمک می‌کند.
- ارتباط با خدا قلوب کودکان را از افکار و تمایلات ناشایست منزّه می‌نماید.
- آتش عشق الهی که دعا در قلوب کودکان مشتعل می‌نماید، حجابات نفس و هوی را می‌سوزاند.

تأمّل بر بیانات فوق به شما در فهم این موضوع کمک خواهد نمود که صفات روحانی همچون اشتعال، شکرگزاری و انقطاع باید هنگام گفتگو با خداوند حضور داشته باشند و عادت دعا به نوبهٔ خود موجب پرورش این صفات می‌شود. بدون شک صفات فراوان دیگری نیز چنین ارتباط پویایی با دعا دارند. چند نمونه را ذکر نمایید؛ سپس بحث کنید که چگونه کودکان می‌توانند به وسیلهٔ ارتباط با خدا بروز این صفات را بیاموزند و چگونه عادت دعای روزانه ابزاری قوی در پرورش صفات خواهد بود.

بخش هفتم

در مساعی خود برای کمک به افزایش درک کودکان کلاس از نیروی دعا، طبیعتاً در مورد تأثیرات آن صحبت خواهید کرد. لازم است کودکان بدانند که ما می‌توانیم از خدا بخواهیم آرزوهای خالصانهٔ ما و دیگران را برآورده سازد؛ می‌توانیم ملتسمانه بخواهیم از ما محافظت کند، ما را پشتیبانی نماید، اندوهمان را زائل کند، مشکلات و مصائبمان را مرتفع نماید، بیماری‌مان را شفا بخشد، بازماندگان را تسلی دهد، قلوب را متحد نماید، مستمندان را مساعدت کند و به کوشش یارانش در خدمت به امر و بشریت تأیید رساند. بیانات زیر نازله از قلم حضرت بهاء‌الله و حضرت عبدالبهاء نمونه‌هایی از چنین ادعیه‌ای هستند:

«پس ای پاک‌یزدان من، این بندهٔ پرشور و شیدا را در پناه خود پناهی ده.»^{۲۳}

«ای پروردگار، مستمندانیم، مرحمتی کن و فقیرانیم، از بحر غنا نصیبی بخش. محتاجیم، عاجی ده. ذلیلانیم؛ عزّتی ببخش ... رزق یومی را رایگان ده، معیشت ضروری را برکتی احسان فرما تا مستغنی از دون تو گردیم و به کَلّی به یاد تو افتیم، راه تو پوییم، روی تو جویم، راز تو گویم.»^{۲۴}

«آنسنی فی وحدتی و رافقنی فی غربتی و اکشف کربتی و هیمنی فی جمالک»^{۲۵}

مضمون: در تنهایی ام مونس من باش و در غربتم کنارم باش. اندوهم را زائل کن و مرا گرفتار جمال خویش فرما.

«ربّ ارحم الضّعیف و اشفّ العلیل و اروّ الغلیل.»^{۲۶}

مضمون: خداوندا ضعیفان را مرحم باش و مریضان را شفا بخش و عطش را فرو نشان.

«الهی الهی اجمع قلوب احبائک علی الاتحاد و اظهر لهم عنایتک العظمی.»^{۲۷}

مضمون: ای خدای من، ای خدای من، قلوب دوستانت را متحد فرما و عنایت عظیمت را بر آنها آشکار کن.

«ای ربّ بدّل عسر اولیائک بالیسر و شدّتهم بالرّخاء و ذلّهم بالعزّ و حزنهم بالفرح الاکبر یا من یبدک زمام البشر.»^{۲۸}

مضمون: پروردگارا، مشقّت را برای اولیاءت به آسانی، سختی را به آسایش، ذلّت را به عزّت و اندوه را به شادمانی بزرگ تبدیل کن ای کسی که زمام بشر را در دست گرفته‌ای.

همچنین کودکان باید بدانند که ما می‌توانیم برای رشد صفات روحانی خود و دیگر انسان‌ها دعا بخوانیم. برای مثال، ما از خدا می‌خواهیم «انلنی کأس الأنقطاع» (جام مرا از انقطاع لبریز کن) یا تصرّح می‌کنیم که «احبایت را خلعت عدل بپوشان و وجودشان را به نور امانت روشن کن». به ادعیه‌ای که از قبل حفظ کرده‌اید یا مایلید در آینده حفظ کنید مراجعه نمایید؛ جملات مشابهی را استخراج کنید که از خدا تابش نور اسماء و صفاتش بر ما را می‌طلبند؛ این جملات را در فضای زیر بنویسید.

عبارات مندرج در ادعیه‌ای مانند فوق ماهیت مواهبی که از خدا می‌خواهیم را بر ما روشن می‌سازند و زبان نیایش با خدا را به ما می‌آموزند. حضرت بهاءالله در یکی از ادعیه روح نواز خود می‌فرماید:

«یا مُضْرِمِ النَّارِ فِي صَدْرِ الْبِهَاءِ وَمُظْهِرِ النُّورِ فِي قَلْبِ الْبِهَاءِ أَشْكُرُكَ بِمَا عَلَّمْتَ عِبَادَكَ ذِكْرَكَ وَسُبُلَ مُنَاجَاتِكَ مِنْ لِسَانِكَ الْأَقْدَسِ الْأَعْلَى وَبَيَانِكَ الْأَعَزِّ الْأَسْنَى.»^{۲۹}

مضمون: ای برافروزنده آتش در سینه بهاء و مظهر نور در قلب بهاء، شکر می‌کنم تو را به خاطر آنکه راه‌های ذکر و مناجات با خویش را به زبان اقدس اعلی و بیان گرانبها و ارجمند به بندگانت آموختی.

خواستۀ شما در نهایت این است که کودکان کلاستان درک کنند خدا بر اساس حکمت بی نقص خویش به تصریح و نیایش ما پاسخ خواهد داد و ما از طریق دعا توکل و اعتماد کامل به خدا را یاد می‌گیریم. حضرت عبدالبهاء می‌فرمایند:

«شایسته است که بنده به سوی پروردگار دعا و طلب مساعدت کند و به التماس و استغاثه از او مدد جوید. این است رتبه عبودیت و پروردگار هر آنچه بخواهد طبق حکمت کاملش حکم می‌کند.»^{۳۰} (ترجمه)

و بی‌شک شما این بیان ایشان را که در حین مطالعه کتاب ۱ به خاطر سپردید به یاد می‌آورید:

«ای متوجّه الی الله چشم از جمیع ما سوی بر بند و به ملکوت ابهی برگشا آنچه خواهی از او خواه و آنچه طلبی از او طلب. به نظری صد هزار حاجات روا نماید و به التفاتی صد هزار درد بی‌درمان دوا کند. به انعطافی زخم‌ها را مرهم نهد و به نگاهی دل‌ها را از قید غم برهاند. آنچه کند او کند ما چه توانیم کرد. یفعل ما یشاء و یحکم ما یرید است. پس سر تسلیم نه و توکل بر ربّ رحیم به.»^{۳۱}

همگی ما برای رسیدن به حالتی تلاش می‌کنیم که یاری خداوند را همواره و تحت هر شرایطی طالب و در عین حال معترف باشیم که او با حکمت کامل خویش «یفعل ما یشاء و یحکم ما یرید» (انجام می‌دهد آنچه می‌خواهد و حکم می‌کند آنچه را اراده می‌کند). در مورد اهمّیت این حالت با گروه خود گفتگو کنید.

بخش هشتم

احساس احترام عمیق جزء جدایی‌ناپذیری از الگوی رفتاری است که سعی دارید به ویژه هنگام دعا و مناجات در کودکان تقویت کنید. چنین احساس عمیقی ریشه در شگفتی و حیرت از حسّ حضور خدا دارد، گویی ذره‌ای غبار رو به خورشید می‌کند. احساس احترام زادهٔ خضوع در برابر آستان الهی است. با توجّه به تجربه‌تان از تدریس سال اول، ضرورت مکالمه با کودکان کلاس در بارهٔ ماهیت دعا را برای ایجاد این نگرش می‌دانید. برخی از مفاهیم آموخته در این واحد را شناسایی

کنید که فهم آنها به شما در پرورش احساس احترام عمیق در کودکان کلاستان کمک خواهد کرد.
برخی از افکار خود را در فضای زیر بنویسید.

غیر از توضیحات هنگام مکالمه با کودکان، محیطی که برای بخش دعا و مناجات کلاس فراهم می‌کنید سهم بزرگی در تقویت این نگرش دارد. توضیح بخشی از ویژگی‌های چنین محیطی بر اساس بینش‌های سال گذشته در این رابطه مفید خواهد بود.

به عنوان معلم چگونه به ایجاد احساس احترام عمیق به عنوان یکی از ویژگی‌های عمل دعا خواندن کمک می‌کنید؟ همانند بسیاری از نگرش‌ها و عاداتی که امیدوارید در کودکان پرورش دهید، این عادت نیز تا حدّ زیادی به ثبات، تشویق و الگو بودن خود شما بستگی دارد. کودکان نحوهٔ رفتار

شما را قبل و در حین و بلافاصله بعد از زمانی که به دعا و مناجات تخصیص یافته به دقت نظاره می‌کنند و براساس آن تصویری از این که رعایت احترام به چه معناست به دست می‌آورند. موقعیت‌های زیر و تأثیر احتمالی‌شان بر درک و نگرش کودکان نسبت به دعا را در گروه خود به بحث گذارید:

الف. معلّم با عجله از وقت مخصوص دعا و مناجات عبور می‌کند و گاهی تصمیم می‌گیرد که یک مناجات کافی است و به خاطر تنگی وقت خودش آن را می‌خواند.

ب. معلّم از قبل فضا را برای دعا آماده می‌کند؛ وقتی کودکان از راه می‌رسند، با آنها احوال‌پرسی می‌کند؛ از آنها می‌خواهد جایی برای نشستن پیدا کنند و یادآور می‌شود که کلاس به زودی با تلاوت مناجات آغاز خواهد شد.

ج. معلّم معمولاً مناجات شروع را از روی کتاب تلاوت می‌کند اما از کودکان می‌خواهد از حفظ بخوانند.

د. پیش از مناجات شروع، معلّم به آرامی چند تن از کودکان را برای تلاوت ادعیه انتخاب می‌کند. وقتی زمان شروع فرا می‌رسد، معلّم دلیل آغاز نمودن کلاس با دعا را به کودکان یادآوری و زیبایی فضایی آکنده از احساس احترام عمیق را توصیف می‌کند.

ه. اگر حین تلاوت دعا یک یا چند نفر از کودکان بخندند، معلّم صبر می‌کند تا پیش از ادامه ادعیه کلاس دوباره آرام شود.

و. معلّم هنگام تلاوت مناجات با دقت به کودکان نگاه می‌کند تا مطمئن شود درست نشسته‌اند و اگر اینطور نباشد آنها را تصحیح می‌کند.

ز. وقتی آخرین مناجات به پایان رسید، معلّم به سرعت به سراغ فعالیت بعد می‌رود.

ح. در هنگام تلاوت مناجات، معلّم در بحر آیات مستغرق می‌شود و از خداوند طلب لطف و موهبت می‌کند.

ط. معلّم اغلب در بخش تلاوت مناجات شرکت نمی‌کند چون می‌خواهد باقی درس را آماده کند.

ی. اگر وقت کافی نداشته باشد، معلّم مناجات خاتمه را حذف می‌کند.

ل. وقتی آخرین دعا تلاوت شد، معلّم برای مدّت کوتاهی ساکت می ماند و در صورت امکان درباره کلمات مناجات های انتخاب شده بود به اختصار نکاتی مطرح می کند و به اثر آنها بر روح انسانی همه حاضران در کلاس اشاره می نماید.

برای اتمام بحث پیرامون مضمون توجه به خداوند در دعا، به خاطر سپردن بیان زیر از حضرت عبدالبهاء، اگر قبلاً آن را حفظ نکرده باشید، ارزشمند خواهد بود:

«الحمد لله شما به اعمال قول خویش را ثابت نمودید و به تأییدات الهیه موفق شدید و اطفال بهائی را جمع نموده در بامداد تعلیم مناجات می دهید این عمل بسیار مقبول و سبب سرور قلوب که آن اطفال هر صبح توجه به ملکوت نموده به ذکر حق مشغول گردند و در نهایت ملاحظت و حلاوت مناجات کنند.

آن اطفال بمتابه نهالند و این تعلیم و مناجات مانند باران که طراوت و لطافت بخشد و بمتابه نسیم محبت الله که به اهتزاز آرد.»^{۳۲}

بخش نهم

تمرکز چند بخش آینده بر مضمون اطاعت از احکام الهی، که دروس مجموعه ۲ حول آن می گردد، معطوف خواهد بود. در اینجا نیز همانند مضمون پیشین، پرورش محبت الله در قلوب کودکان یکی از اصلی ترین دغدغه های شما خواهد بود. لازم است در فهم این موضوع به کودکان کمک کنید که محبت الله پرورش دهنده و حافظ ماست. ما بدون محبت الله گمراه و نابود خواهیم شد. تمایل به تقرب به خدا به ما انگیزه می دهد تا آنچه رضای اوست را انجام دهیم و هرآنچه را فرمان می دهد اطاعت کنیم.

«لكل نفس ينبغي ان يختار لنفسه ما لا يتصرف فيه غيره و يكون معه في كل الاحوال تالله انه لحب الله ان انتم من العارفين.

عمروا بيوتا لا تخربها الأمطار و تحفظكم من حوادث الزمان كذلك يعلمكم هذا المظلوم
الفريد.»^{۳۳}

مضمون: شایسته است هر نفسی چیزی را برای خود اختیار کند که دیگران نتوانند به آن تعدی کنند و در همه حال با او باشد، به خدا سوگند که آن محبت الله است، اگر از عارفان باشید.

خانه‌هایی بسازید که با باران ویران نشوند و شما را از حوادث روزگار مصون بدارند. این است نصیحت مظلوم یگانه.

«عاشقان جز رضای معشوق مطلبی ندارند و جز لقای محبوب منظوری نجویند.»^{۳۴}

«أَيُّ رَبِّ فَاجْعَلْنِي فِي كُلِّ الْأَحْوَالِ مُسْتَعِدًّا لِلْقِيَامِ عَلَى خِدْمَتِكَ وَ الْإِقْبَالِ إِلَى كَعْبَةِ أَمْرِكَ وَ جَمَالِكَ، لَوْ تُرِيدُ فَاجْعَلْنِي نَبَاتَ رِياضِ فَضْلِكَ لِتُحَرِّكَنِي أَرْيَاحُ مَشِيَّتِكَ كَيْفَ تَشَاءُ بِحَيْثُ لَا يَبْقَى فِي قَبْضَتِي اخْتِيَارُ الْحَرَكَةِ وَالسُّكُونِ.»^{۳۵}

مضمون: ای خدای من مرا در همه احوال مستعدّ قیام بر خدمتت و اقبال به سوی کعبه امرت و جمالت قرار ده، پس اگر می‌خواهی مرا گیاه باغ‌های فضلت قرار ده تا بادهای مشیتت مرا آن‌طور که تو می‌خواهی حرکت دهند به طوری که اختیار حرکت و سکون در دست من باقی نماند.

«برای تشکر از الطاف الهی باید اعمال حسنه از انسان ظاهر شود. در پاسخ به این عطایا او باید موفق به عمل خیری شود، خود را فدا کند و محبّ خادمان خدا باشد، حتی برای آنها جان بازد، به همه آفریدگان محبت نشان دهد. او باید از عالم منقطع باشد و به ملکوت ابهی منجذب، رویش نورانی، زبانش گویا، گوشش مترصد، و روز و شب در کسب رضای الهی بکوشد. هر آنچه می‌خواهد انجام دهد باید موافق رضای الهی باشد. او باید بنگرد و اراده الهی را درک کند و مطابق آن عمل نماید.»^{۳۶} (ترجمه)

هنگام صحبت با کودکان در باره علت لزوم همسو ساختن افکار، گفتار و اعمالمان با تعالیم الهی و طلب رضای او در هر آنچه انجام می‌دهیم چه عباراتی می‌خواهید در فکر داشته باشید؟ چند عبارت از بیانات بالا را برای این گفتگو انتخاب کنید.

بخش دهم

محبتِ الله از طریق مظاهر ظهور که اراده و هدف خدا را بر ما آشکار می‌نمایند به سمت بشر جاری می‌شود. مظاهر ظهور در هر دور احکام و تعالیمی را بر ما ظاهر می‌کنند؛ با ایمان و پیروی از این نفوس مقدّس افراد به خدا نزدیک‌تر می‌شوند و اجتماع نیز ترقّی می‌کند. احکام الهی بر وجود روحانی ما حاکمند؛ ما را به سوی خداوند رهنمون می‌سازند و به ما در شناخت آنچه رضای خداوند برای ماست کمک می‌کنند. در پیام زیر از بیت العدل اعظم می‌خوانیم:

«همانطور که قوانینی برای زندگی فیزیکی ما وجود دارد، که ایجاب می‌کند برای جلوگیری از ناتوانی های جسمی غذاهای خاصی برای بدن خود تامین کنیم، آن را در دمای خاصی حفظ کنیم و موارد دیگر، قوانینی نیز برای زندگی روحانی ما وجود دارند. این قوانین در هر عصر توسط مظهر ظهور الهی برای بشریت آشکار می‌شوند و اطاعت از آنها برای رشد و هماهنگی مناسب هر انسان و به طور کلی بشریت، از اهمیت حیاتی برخوردار است. علاوه بر این، این جنبه‌های مختلف به هم وابسته هستند. اگر فردی برای رشد خود قوانین روحانی را نقض کند، نه تنها به خود بلکه به جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کند نیز آسیب

می‌رساند. به طور مشابه، وضعیت جامعه تأثیر مستقیمی بر افرادی دارد که در آن زندگی می‌کنند.»^{۳۷} (ترجمه)

در بیانات ذیل از حضرت بهاء‌الله در بارهٔ ماهیت دستورات الهی تفکر کنید:

«اعلموا أنّ اوامری سُرّجُ عنایتی بین عبادی و مفاتیح رحمتی لبریتی کذلک نزل الأمر من سماءِ مشیّة ربکم مالک الادیان.»^{۳۸}

مضمون: بدانید که اوامر من چراغ‌های عنایت و کلیدهای رحمت من در بین بندگانم می‌باشند. این چنین امر از آسمان مشیت پروردگار شما مالک ادیان نازل شده است.

«اوامر الهیه به منزله بحر است و ناس به منزله حیتان لو هم یعرفون.»^{۳۹}

«یا اهل بها اوامر منزله هر یک حصنی است محکم از برای وجود.»^{۴۰}

«لا تحسبنّ انا نزلنا لکم الاحکام بل فتحنا ختم الرّحیق المختوم باصابع القدره و الاقتدار یشهد بذلک ما نزل من قلم الوحی تفکروا یا اولی الافکار.»^{۴۱}

مضمون: گمان نکنید ما برای شما احکام نازل کردیم، بلکه شراب سر به مهر را با انگشتان قدرت و اقتدار گشودیم. آنچه از قلم وحی نازل شد بر آن شهادت می‌دهد. در آن تفکر کنید ای صاحبان افکار.

«اوامر الهیه از سماء عزّ احدیه نازل باید کلّ به آن عامل شوید امتیاز و ترقی و فوز خلق به آن بوده و خواهد بود. هر نفسی که به آن عمل نمود رستگار شد.»^{۴۲}

«الحرّیه فی اتباع اوامری لو انتم من العارفين لو اتبع الناس ما نزلناه لهم من سماء الوحی لیجدنّ انفسهم فی حرّیه بحتة طوبی لمن عرف مراد الله فیما نزل من سماء مشیته المهیمه علی العالمین.»^{۴۳}

مضمون: آزادی در پیروی از اوامر من است اگر از عارفان باشید. اگر مردم از آنچه از آسمان وحی برایشان نازل کردیم پیروی کنند، حتماً خود را در آزادی صرف خواهند یافت. خوشا به

حال کسی که مراد خداوند را در آنچه از آسمان مشیت پرهیمنه او بر عالمیان نازل شده درک کرد.

اکنون در بیان زیر از حضرت عبدالبهاء تعمق کنید:

«به اوامر و نواهی و تعلیمی امر فرمود که روح را جان بخشد و جان را به جانان رساند.

جميع احكام گشایش است نه تضییق، اطلاق است نه تقیید، روح و ریحان است نه تحدید.»^{۴۴}

نصوص فوق احكام و تعالیم الهی را به اقیانوس و ابناء بشر را به ماهی تشبیه می کنند. احكام و دستورات الهی به مثابه چراغ های عنایت او برای مردمان؛ مفاتیح رحمت او برای خلق؛ ریح مختومی که به اصابع قدرت و اقتدار گشوده؛ و حصن حصین محافظت از عالم وجود هستند. با دیگر اعضاء گروه خود به این سؤال بیندیشید: چگونه چنین تصاویری به ما در درک علت این امر کمک می کنند که پایبندی به قوانین الهی برای زندگی فردی و پیشرفت اجتماعی ضروری است؟

درک شما از ماهیت احكام الهی بی تردید در گفتگوی شما با کودکان پیرامون این موضوع تأثیر چشمگیری دارد. در این زمینه مهم خواهد بود به یاد داشته باشید که احكام خداوند فقط مقرراتی نیستند که به ما بگویند چه بکنیم و چه نکنیم؛ قوانین الهی فی نفسه اظهاراتی در باره حقیقت وجود انسان هستند. به جملات زیر نگاه کنید. از کدام چنین استنباط می شود که احكام الهی صرفاً مجموعه ای از مقررات است که بر ما تحمیل شده؛ و کدام موارد با بیانات بالا هماهنگی دارد، و برای مثال، احكام را مانند چراغ های عنایت خداوند توصیف می کند؟ جملات دسته اول را با عدد «۱» و جملات دسته دوم را با عدد «۲» مشخص کنید.

_____ احکام الهی برای رفتار ما حدّ و مرز مشخص می‌کنند و ما را از دنبال کردن تمایلاتی که شایستهٔ مقام ما به عنوان انسان نیست منع می‌نمایند.

_____ احکام الهی ما را از تمایلات دنیوی آزاد می‌سازند و به ما اجازه می‌دهند به مقام حقیقی خود به عنوان انسان دست یابیم.

_____ مجبور نیستیم از احکام الهی اطاعت کنیم اما با مقاومت در برابر آنها برای خودمان مشکل به وجود می‌آوریم.

_____ ترس از غضب خدا علت پیروی ما از احکام او نیست! آگاهی از این امر که احکام الهی مسیر ما را روشن نموده و از ما محافظت می‌کنند باعث می‌شود از دستورات الهی را اجرا کنیم.

_____ همچنان که می‌کوشیم از احکام الهی پیروی کنیم، استعدادها و ظرفیت‌هایی که به ما عطا شده بیشتر و بیشتر ظاهر می‌شوند.

_____ اگر احکام الهی را زیر پا بگذاریم، انتقام او را برانگیخته‌ایم.

_____ اگر از هدایات خداوند پیروی نکنیم، خود را از نور حکمت محیطه‌اش دورتر و دورتر می‌یابیم.

_____ پیروی از احکام الهی چالشی بزرگ است که در سرتاسر زندگی خود با آن درگیریم.

_____ پیروی از احکام الهی منبعی از سرور و رضایت عمیق است.

_____ پیروی از احکام الهی ما را قادر به آشکار نمودن ماهیت برتر و غلبه بر نقائص و شهواتی می‌نماید که در غیراین صورت ما را به خواری سوق می‌دهند.

_____ دستورات الهی به ما کمک می‌کنند مقام خود به عنوان انسان را بشناسیم و صفات زینت‌بخش لازم را درک نماییم.

بخش یازدهم

اطاعت ما از احکام الهی جلوه طبیعی حبّ ما به اوست. گل آفتابگردان به طور طبیعی در جستجوی منبع نور به خورشید رو می‌کند. به همین نحو روح ما مشتاق نور خداوند است و از آن مبدأ یگانه روشنی می‌جوید. با پیروی از احکام الهی به واسطه توجّه سخاوتمندانه او پرورش می‌یابیم و از طریق گرمای محبتش رشد می‌کنیم. به بیانات زیر در باره ماهیت دستورات الهی بیندیشید.

«ما ینبغی لکم هو حبّ الله و مظهر نفسه و اتباعکم بما یظهر من عنده ان انتم بذلک علیما.»^{۴۵}

مضمون: آنچه برای شما شایسته است محبت به خداوند و مظهر ذات او و پیروی از آنچه نازل می‌کند است، اگر به آن آگاه باشید.

«قد تکلم لسان قدرتی فی جبروت عظمتی مخاطباً لبریتی: ان اعملوا حدودی حباً لجمالی.»^{۴۶}

مضمون: زبان قدرتم در جبروت عظمتم مردمان را با این کلمات مورد خطاب قرار داده که احکام مرا به عشق جمالم عمل کنید.

«یا ابنَ الإنسانِ لا تُترکْ أوامری حباً لجمالی و لا تنسَ وصایایِ ابتغاءِ لِرِضائی.»^{۴۷}

مضمون: ای پسر انسان، اگر عشق به جمالم را خواهی اوامر را ترک نکن و اگر رضایم را طلبی وصایایم را فراموش مکن.

«می‌فرماید که متابعت احکام الهی منبعث از محبت جمال محبوب و سالک چون مستغرق در بحر محبت الله شود به حرکت شوقیه قیام بر متابعت اوامر الله نماید.»^{۴۸}

واضح است که نوع صحبت شما در باره محبت الله و ترس از ناخشنودی خداوند، خصوصاً در مواقعی که به تلاش‌های ما در اطاعت از تعالیم او مربوط می‌شود، تأثیر عمیقی بر قلوب و اذهان کودکان دارد. گاهی ممکن است جملات زیر را بشنوید. در هر مورد تصمیم بگیرید چنین نظری چه صفات،

نگرش‌ها یا احساساتی را در کودکان پرورش خواهد داد. پیش از انجام تمرین شاید مایل باشید بخش‌هایی از اولین واحد کتاب ۳ در باره محبت الله و خشیه الله خصوصاً بخش ۱۲ را مرور کنید.

الف. احساس گناه	ز. استقامت
ب. ترس	ح. اطاعت
ج. خضوع	ط. خودبرتربینی
د. توکل به خدا	ی. خودمحق‌بینی
ه. وفاداری	ک. محبت الله و ترس از ناخشنودی خدا
و. تسلیم	

_____ ما باید هرچه خدا از ما می‌خواهد را انجام دهیم وگرنه او ما را مجازات خواهد کرد.

_____ ما باید هرچه خدا از ما می‌خواهد را انجام دهیم زیرا او را دوست داریم و خواستار جلب رضایت او هستیم.

_____ ما باید هرچه خدا از ما می‌خواهد را انجام دهیم وگرنه روحمان ترقی نمی‌کند.

_____ اگر می‌خواهیم از دیگران بهتر بشویم باید هرچه خدا از ما می‌خواهد را انجام دهیم.

_____ مهم نیست چه کاری انجام دهیم، خدا همیشه ما را دوست دارد زیرا محبت او نامحدود است؛ اما ما هرگز نمی‌خواهیم اعمال و اشتباهاتمان مانع رسیدن عشق او به ما شود.

_____ اگر واقعاً خدا را دوست داریم باید هرچه از ما می‌خواهد را انجام دهیم.

_____ به خاطر عشقمان به خدا هر آنچه او از ما می‌خواهد را انجام می‌دهیم.

_____ ما باید هرچه خدا از ما می‌خواهد را انجام دهیم حتی اگر برایمان مشکل باشد.

_____ اشتباهات نباید مانع ما در انجام چیزی شود که خداوند از ما خواسته است. او به ما قدرت غلبه بر نقائصمان را خواهد داد.

_____ ما باید هرچه خدا از ما می‌خواهد را انجام دهیم حتی اگر آن کار را دوست نداشته باشیم.

_____ ما باید هرچه خدا از ما می‌خواهد را انجام دهیم حتی اگر درک کمی از آن داشته باشیم.

_____ ما باید هرچه خدا از ما می‌خواهد را انجام دهیم چون او می‌داند چه چیزی برای ما بهترین است؛ او علیم و حکیم است.

_____ تنها کسانی که آنچه خدا می‌خواهد را انجام می‌دهند، شایسته محبت پروردگار هستند.

_____ ما باید هرچه خدا از ما می‌خواهد را انجام دهیم چون باعث شادی و سرور ما خواهد شد.

با دیگر اعضای گروه خود گفتگو کنید: چگونه اطاعتی که زاده محبت الله باشد به ما کمک می‌کند حتی در دوران سختی مسرور و راضی باشیم؟

بخش دوازدهم

شما تاکنون در باره نقش دعا و مناجات در پرورش صفات روحانی کودکان تأمل کرده‌اید. عبادت روزانه تنها یکی از احکام متعددی است که خدا از طریق مظهر ظهور خود بر ما واجب کرده. حال به طور کلی به مسئله اطاعت فکر کنید. اکتساب صفات روحانی چگونه به یک کودک طی فرایند رشد از طفولیت به بزرگسالی در اطاعت از احکام الهی کمک می‌کند؟ پایبندی به دستورات خداوند چگونه صفات روحانی را تقویت می‌نماید؟

بیاید این دو سؤال را در بستر صفات رضا، شجاعت و وفاداری بررسی کنیم. در ابتدا مجموعه بیانات زیر را بخوانید؛ سپس به گزاره‌هایی که در ادامه آمده بیندیشید و تلاش کنید چند جمله دیگر به آنها اضافه کنید.

«يَا ابْنَ الْإِنْسَانِ أَرْكُضْ فِي بَرِّ الْعَمَاءِ ثُمَّ اسْرِعْ فِي مَيْدَانِ السَّمَاءِ لَنْ تَجِدَ الرَّاحَةَ إِلَّا بِالْخُضُوعِ لِأَمْرِنَا وَالتَّوَضُّعِ لَوَجْهِنَا.»^{۴۹}

مضمون: ای پسر انسان، حتی اگر بیابان بی انتها را بپیمایی و پس از آن در پهنة آسمان بشتابی، راحت نخواهی یافت مگر با خضوع در برابر امر ما و تواضع در برابر ما.

«و ارض بحکم الله الحقّ فانّ الملک علی شأن الذکر بایدی الله قد کان بالحقّ مسطورا.»^{۵۰}

مضمون: و به حکم خداوند برحق راضی باش زیرا همانا سلطنت، در مقام ذکر به دست خداوند نوشته شده است.

«أَسْأَلُكَ يَا إِلَهِي ... بِأَنْ تَجْعَلَ مُخْتَارِي مَا اخْتَرْتَهُ وَ مَرَادِي مَا أَرَدْتَهُ لِأَكُونَ رَاضِيًا بِرِضَائِكَ وَ بِمَا قَدَّرْتَهُ لِي بِجُودِكَ وَ إِحْسَانِكَ.»^{۵۱}

مضمون: خدایا از تومی خواهم ... کاری کنی که چیزی را اختیار کنم که تو اختیار کردی و مرادم آن باشد که تو اراده کردی تا به رضای تو و به آنچه به جود و احسان خود برایم مقدّر فرمودی راضی باشم.

- ما نمی‌توانیم خالصانه از دستورات خداوند اطاعت کنیم، مگر آنکه از آرزوهایمان دست کشیده، خود را تسلیم اراده الهی کنیم.

- نارضایتی از اراده الهی منجر به عصیان می‌شود و عصیان امید دریافت الطاف او را از بین می‌برد.

- هنگامی که احکام و تعالیم الهی را اطاعت می‌کنیم، از خواسته‌ها و تمایلات بی‌ارزش خود آزاد می‌شویم.

«رأس القدرة و الشجاعة هي اعلاء كلمة الله و الاستقامة على حبه.»^{٥٢}

مضمون: سرچشمه قدرت و شجاعت اعلاى كلمة الله و استقامت در محبت اوست.

«يَا ابْنَ الْإِنْسَانِ لِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمٌ وَ عِلْمٌ عِلْمٌ الْحَبِّ الصَّبْرِ فِي قَضَائِي وَ الْإِصْطِبَارِ فِي
بِلَائِي.»^{٥٣}

مضمون: اي پسر انسان براي هر چيز نشانه اي است، و نشانه حب صبر در قضاي من و شكيابي در بلای من است.

«تا تو انيد در توجه به ملكوت بيفزائيد تا شجاعت فطري يا بيد و قوه معنوي جوئيد.»^{٥٤}

- پابندی به موازين الهی نیازمند شجاعت است.
- پرورش شجاعت به کودکان کمک می کند تا از اعمال مغایر با تعالیم الهی دور بمانند.
- کودکان زمانی که درک کنند اطاعت از احکام الهی آنها را پرورش داده و حفظ می کند، شجاعت پیدا می کنند.

«إذا اشرفت من افق البيان شمس الأحكام لكل ان يتبعوها و لو بامر تنفطر عنه سموات
افئدة الاديان.»^{٥٥}

مضمون: هرگاه خورشید احکام از افق بیان طلوع کند اطاعت آن بر کل واجب است حتی اگر به آن امر آسمان ادیان بشکافد.

«رَبِّ وَرَجَائِي أَيَّدُ احْبَائِكَ عَلَى الثَّبُوتِ عَلَى مِيثَاقِكَ الْعَظِيمِ وَالْأَسْتِقَامَةَ فِي أَمْرِكَ الْمُبِينِ وَالْعَمَلَ بِمَا أَمَرْتَهُمْ فِي كِتَابِكَ الْمُنِيرِ.»^{۵۶}

مضمون: ای پروردگار من و امید من، یارانت را به ثبوت بر عهد عظیمت و استقامت در امر مبینت و عمل به آنچه در کتاب منیرت امر کرده‌ای مؤید فرما.

«إِنَّهُ لَهُوَ الْمُطَاعُ فِي كُلِّ مَا حَكَمَ وَأَمَرَ وَأَظْهَرَ وَالْمَحْبُوبُ فِيمَا يَأْمُرُ بِسُلْطَانِهِ وَيَحْكُمُ بِقُدْرَتِهِ.»^{۵۷}

مضمون: همانا او در هر آنچه حکم می‌کند و دستور می‌دهد و ظاهر می‌کند اطاعت خواهد شد و در هر آنچه به سلطنتش امر می‌کند و با قدرتش حکم می‌کند محبوب است.

- اطاعت وفاداران از تعالیم الهی ما را قادر به بروز قوا و ظرفیت‌های درونی مان می‌نماید.
- وقتی تمامی آنچه را که خداوند امر فرموده دوست داشته باشیم تحت هر شرایطی قادر خواهیم بود به او وفادار بمانیم.
- وفاداری در اعمالی تجلی می‌یابد که مطابق با رضای پروردگار است.

آنان که خواستار پابندی به فرامین الهی هستند به چه صفات روحانی دیگری نیاز دارند - صفاتی که در حین اطاعت از احکام الهی تقویت می‌شوند؟ برای مثال، بیان زیر از حضرت بهاء‌الله به شما در تأمل بر اهرمیت صفت استقامت در پابندی به احکام الهی کمک می‌کند:

«لم يكن الفخر لكم الا بان تتبعوا سنن الله في انفسكم ولا تدعوا احكام الله بينكم مهجوراً
وتكونن من الراشدين...»^{۵۸}

مضمون: هیچ افتخاری برای شما وجود ندارد مگر آنکه در نفوس خود سنن الهی را اطاعت کنید و نگذارید احکام الهی در میان شما نادیده انگاشته شود و در راه راست بمانید . . .

بخش سیزدهم

انضباط در تلاش‌های فرد برای زندگی بر طبق دستورات الهی نقش محوری دارد. چنین انضباطی باید در نهایت از درون فرد، از طریق نیروی انجذاب الهی نشأت گیرد؛ این انضباط نتیجه درک روزافزون ماهیت احکام نازله توسط مظهر ظهور الهی و به‌کارگیری قوه اراده است. چند نمونه از آموزه‌های الهی که کودکان باید بیاموزند مجدّانه اطاعت کنند را نام ببرید. برخی عادات روزانه که به ایشان در این امر کمک می‌کند چیست؟ محیط کلاس به چه نحو می‌تواند بر پرورش آنها تأثیرگذار باشد؟

قطعاً تجربه به شما نشان داده، زمانی که انتظارات شفاف باشد و معیارهای رفتار پسندیده تشویق شوند، کودکان قادرند انضباط لازم را فراگیرند. با این وجود، همان‌گونه که در کتاب ۳ اشاره

شد، استفادهٔ مناسب از پاداش و پاره‌ای از اوقات، تنبیه خفیف می‌تواند به کودکان در پیشروی به سوی این معیارها یاری رساند. تعدادی از پاداش‌هایی را ذکر کنید که دریافته‌اید در تشویق کودکان کلاستان در سال گذشته بیشترین کارایی را داشته‌اند. چند تنبیه که هرازگاهی به کار می‌گرفتید را ذکر کنید؛ تحت چه شرایطی از آنها استفاده کردید؟ با دیگر اعضای گروه خود در مورد کارآمدی رویکردهای اتخاذ شده در سال گذشته گفتگو کنید.

یکی از راه‌های تشویق رفتار مخصّص به انضباط و پشتکار بی‌تردید جوّ موجود در کلاس است. چطور معلّم می‌تواند کودکان را یاری کند که برای ایجاد یک جوّ یادگیری لذّت‌بخش و در عین حال منضبط تلاش کنند؟

در گروه خود بحث کنید موقعیت‌های زیر چطور ممکن است روی کودکان و جوّ کلاس تأثیر بگذارد:

- الف. معلّم در کلاس خواهان اطاعت مطلق است و به کودکان اجازهٔ سؤال کردن نمی‌دهد.
- ب. معلّم سرکشی را نادیده می‌گیرد زیرا باور دارد قابلیت‌های کودکان زمانی به بهترین شکل پرورش می‌یابد که آزادی‌شان با تحمیل معیارهای رفتاری محدود نشده باشد.
- ج. معلّم رفتار نادرست را نادیده می‌گیرد زیرا بر این باور است که کودکان باید خودشان از طریق اشتباه کردن یاد بگیرند.

- د. معلّم در حدّ امکان سعی می‌کند به کودکان در درک این موضوع کمک کند که چرا از آنها خواسته می‌شود به معیارهای مشخصی پایبند باشند.
- ه. معلّم صرفاً به رفتارهای نامطلوب و آزاردهنده اشاره می‌کند و به مواردی که کودکان رفتار پسندیده از خود نشان می‌دهند توجّه ندارد.
- و. معلّم رفتار ستودنی را تصدیق و تحسین کرده، به کودکان می‌گوید چنین رفتاری باعث سرور قلب حضرت عبدالبهاء می‌شود.

در پایان بخش‌های متمرکز بر مضمون اطاعت از احکام الهی شاید مایل باشید بیان زیر از حضرت عبدالبهاء را که یقیناً برای شما به عنوان معلّم کلاس کودکان منبع سرور خواهد بود به خاطر بسپارید:

«نامه شما رسید مفهوم موجب فرح و نهایت سرور گردید که الحمد لله نورسیدگان جنّت ابهی از رشحات ابر عنایت در نهایت طراوت و لطافتند و به باران نیشان هدایت کبری نشو و نما می‌نمایند و روز به روز ترقّی می‌کنند. یقین است که هر یک رایت هدی شوند و آیت موهبت ملکوت ابهی گردند حدیقه عرفان را بلبل خوش الحان شوند و صحرای محبت الله را غزالان خوش خطّ و خال. مسئله تربیت اطفال را بسیار اهمّیت بدهید زیرا این اساس شریعت الله است و پایه بنیان دین الله.»^{۵۹}

بخش چهاردهم

در بخش‌های گذشته، شما بر اهمّیت کمک به کودکان در پرورش الگوهای رفتاری و عادات مطابق با تعالیم و احکام الهی تأمل کردید. البتّه یاد گرفتن رفتار خوب به صورت کورکورانه جایز نیست. ما ماشین‌هایی نیستیم که برای عمل کردن به شیوه‌ای خاص برنامه‌ریزی شده باشیم. همه ما باید آگاهانه برای رشد روحانی و عقلانی خود بکوشیم که متضمّن اشتیاقی است شدید به جستجوی دانش. بنا بر این جستجوی دانش مضمون مجموعه سوم می‌باشد.

از مطالعه کتاب ۱ به خاطر می‌آورد که استعداد عرفان و حبّ الهی، استعدادی که خدا تنها به انسان‌ها عطا کرده، «علّت غائی و سبب خلقت کائنات» است. عرفان و عمل که از محبت ما به خداوند نشأت می‌گیرند به یکدیگر وابسته‌اند. به دلیل رابطه پویای بین این دو مضمون، دروس مربوط به جستجوی دانش پس از دروس مربوط به اطاعت آورده شده‌اند. بند اول کتاب مستطاب اقدس، امّ الكتاب دیانت بهائی، به ما می‌گوید که شناخت مظهر ظهور این عصر و اطاعت از احکام و دستورات او دو وظیفه توأمان و جدایی ناپذیرند که بر ما واجب شده:

«انّ اول ما كتب الله على العباد عرفان مشرق و حیه و مطلع امره الّذی كان مقام نفسه فى عالم الأمر و الخلق. من فاز به قد فاز بكلّ الخیر و الّذی مُنِعَ إِنَّه من أهل الضلال و لو یأتى بكلّ الأعمال. إذا فُرُتُم بهذا المقام الأسنى و الافق الاعلی ینبغى لكلّ نفس أن یتبع ما أمر به من لّدى المقصود لأنّهما معاً لا یقبل أحدهما دون الآخر. هذا ما حکم به مطلع الإلهام»^{۶۰}

مضمون: به راستی اولین چیزی که خداوند بر بندگان خود واجب فرمود عرفان مشرق وحی و مطلع امرش است که در عالم امر و خلق جایگاه نفس او را دارد. هر که به آن فائز شد، به تمام خیر رسیده و آن که محروم شد، به راستی که از گمراهان است ولو آنکه به جمیع اعمال عامل باشد. چون به این مقام اسنی و افق اعلی فائز شدید، بر همگان است که از آنچه از جانب مقصود به او امر شده اتّباع نماید چه که آن دو توأمند، یکی بدون دیگری پذیرفته نیست. این است آنچه مطلع الهام بدان حکم فرمود.

حضرت بهاءالله در لوحی اشاره می‌فرمایند که عرفان الهی مستلزم اطاعت از احکام و تعالیم

اوست:

«چه که معرفت حق تمام و کامل نمی‌شود مگر به متابعت آنچه امر فرموده و در کتاب الهی نازل شده.»^{۶۱}

بیانات فوق توصیه می‌کنند که ما نمی‌توانیم تنها به شناخت حقیقت راضی باشیم، بلکه از ما انتظار می‌رود بر اساس آن عمل کنیم. عرفان باید به عمل منجر شود و اعمالی که با تعالیم مطابق هستند لزوماً دانش و فهم ما را عمیق می‌کنند. شاید مفید بدانید برخی از افکار تان در باره رابطه بین عرفان و عمل - خصوصاً عرفان الهی و عمل مطابق با تعالیم او - را بنویسید.

- _____ کودکان کم سن و سال قادر به درک مفاهیم و روابط انتزاعی نیستند. فقط باید به آنها گفت چه کار کنند و در زمان مناسب، وقتی بزرگ تر شدند، دلایل مسائل را می فهمند.
- _____ تنها راه یادگیری رفتار مناسب برای کودکان پیروی از الگوی خوب در دیگران است.
- _____ دانستن این که بر اساس رفتار خود پاداش می گیرند یا تنبیه می شوند برای تشویق کودکان به رفتار درست کافی است.
- _____ کودکان باید اطاعت کردن را یاد بگیرند و در مورد چیزهایی که درک نمی کنند نباید زیاد سؤال کنند.
- _____ با وجود اینکه ایجاد عطش دانش و پرورش اذهان کنجکاو اهمیت دارد، نباید این حس به کودکان القاء شود که در صورت نگرفتن پاسخ و توضیح قانع کننده می توانند از اطاعت سر باز زنند.
- _____ اگر عطش دانش در کودکان رشد نیابد، یاد نمی گیرند مستقل فکر کنند و کورکورانه از همسالان خود و دیگران تقلید می کنند.
- _____ نباید دانش را به کودکان تحمیل کرد. باید بگذاریم خودشان آزادانه به هر نتیجه ای در باره حقیقت برسند.
- _____ مفاهیم و ایده ها را نباید برای کودکان توضیح داد. خودشان باید از طریق کشف و بازی یاد بگیرند.
- _____ کودکان باید از سن کم شروع به یادگیری این موضوع نمایند که نیروهای جسمانی، روحانی و عقلانی خود را برای کسب دانش به کار گیرند.
- _____ یک راه مهم برای کمک به کودکان در یافتن ایمان و ایقان آن است که اجازه دهیم شک و تردید و سردرگمی شان را بیان کنند؛ آنگاه می توان تا حد امکان، توضیحاتی صحیح به آنها ارائه داد.
- _____ با افزایش درک کودکان از خلقت خداوند، عشقشان به خدا افزایش می یابد و اطاعت از احکام الهی پاسخی طبیعی است برای ابراز محبتشان نسبت به جمال او.
- _____ عطش یک کودک برای دانش باید او را بیشتر و بیشتر به توسعه کمالات روحانی رهنمون شود.

بخش شانزدهم

بدیهی است که یکی از اهداف انگیزه بخش زندگی ما جستجوی دانش، خصوصاً معرفت الله است. ما به واسطه مظاهر ظهور به عرفان الهی می‌رسیم؛ آموزه‌های آنان برای بشر به «رهانیدن مردمان از تیرگی نادانی و رهنمایی به روشنایی دانایی» می‌انجامد. همچنین با مطالعه خلقت خداوند که در همه جای آن نشانه‌های عظمت و قدرت الهی نمودار است، کسب دانش می‌کنیم. از این رو اغلب در باره دو منبع دانش سخن می‌گوییم، کتاب وحی و کتاب خلقت که آنها را از طریق دین و علم مطالعه می‌کنیم. در پرتو این بینش شاید بخواهید بیانات مبارک زیر را بخوانید:

«هدایت کبری مشروط و منوط به علم و دانایی و اطلاع بر اسرار کلمات ربانی است. لهذا باید یاران الهی صغیراً و کبیراً، رجالاً و نساءً به قدر امکان در تحصیل علوم و معارف و تزئید اطلاع بر اسرار کتب مقدسه و ملکه در اقامه دلائل و براهین الهی نمایند.»^{۶۲}

«بلی ای برادر اگر در هر خلقی تفکر نمائیم صد هزار حکمت بالغه بینیم و صد هزار علوم بدیعه بیاموزیم.»^{۶۳}

«اول ساطع از خداوند به طرف انسان علم است. جمیع کائنات استعداد کمال مادی را دارند اما قوه تحقیق عقلانی و کسب علم اعظم فضیلتی است که فقط به انسان اختصاص دارد. سایر موجودات و کائنات از این استعداد و وصول به آن محروم.»^{۶۴} (ترجمه)

«اگر مسئله‌ای از مسائل دین به حقیقت مطابق عقل و علم نباشد آن وهم است زیرا ضد علم جهل است.»^{۶۵}

«دین انسان را بالی است و علم بال دیگر، انسان به دو بال پرواز می‌کند.»^{۶۶}

«هر چند تحصیل فنون و علوم اعظم منقبت عالم انسانیت ولی به شرط آنکه این نهر متصل به بحر اعظم شود و از فیض قدم استفاضه کند چون چنین شود هر استاد بحر بی پایان گردد و تلمیذ ینوع علم و عرفان شود پس اگر علوم دلیل بر جمال معلوم شود فنعم المأمول

و الا شاید این قطره سبب گردد و از فیض موفور محروم شود زیرا تکبر و غرور آرد و قصور و فتور بخشد.»^{۶۷}

البته شما هنگام کار با کودکان سعی خواهید نمود عطش دانش را در آنها تقویت نمایید، دانشی که برآمده از هر دو منبع کتاب وحی و کتاب خلقت باشد. فهرست زیر را در نظر بگیرید. بخش عمده‌ای از دانش در بعضی گزینه‌ها، از یک منبع، بیشتر از دیگری سرچشمه می‌گیرد. آنها را به ترتیب با حرف «و» و «خ» مشخص کنید. برای جملاتی که از هر دو منبع دانش به دست می‌آیند حرف «ه» را بنویسید.

- _____ الکتریسته چطور عمل می‌کند
- _____ گیاهان چگونه از خورشید انرژی می‌گیرند
- _____ چرا سیارات به دور خورشید می‌گردند
- _____ حواس جسمانی چگونه کار می‌کنند
- _____ اجتماعات مختلف در طول اعصار چگونه زیسته‌اند
- _____ چگونه برخی از بیماری‌ها درمان می‌شوند
- _____ چگونه گونه‌ها به بقای خود ادامه می‌دهند
- _____ چگونه می‌توان در هماهنگی با محیط زیست زندگی کرد
- _____ تقارن و تناسب چطور به زیبایی کمک می‌کنند
- _____ وسعت جهان هستی
- _____ وابستگی و همبستگی همه موجودات در جهان هستی
- _____ هدف تمدن
- _____ منابع ثروت حقیقی چه هستند
- _____ منبع شادمانی حقیقی چیست
- _____ چطور می‌توان به آزادی حقیقی دست یافت

- _____ هدف از زندگی ما
- _____ یگانگی نوع بشر
- _____ زیانباری تعصب
- _____ ظرفیت حقیقی نوع انسان
- _____ ماهیت دوگانه انسان
- _____ ضرورت همکاری
- _____ یگانگی خدا
- _____ خطرات خرافات و اوهام
- _____ محدودیت‌های درک انسان

بخش هفدهم

می‌دانیم که دانش برای وجود اجتماعی نقش محوری دارد. با به‌کارگیری دانش می‌توانیم ساختن دنیایی بهتر را بیاموزیم. این عمل را از طریق به‌کارگیری دانش علمی در مسیر نیروهایی که به خیر اجتماعی کمک می‌کنند، مطابق با اراده و مشیّت الهی انجام می‌دهیم. نظام‌های آموزشی که از گنجاندن دانش روحانی در برنامه‌ی درسی خود بازمانده‌اند، نمی‌توانند آنطور که باید و شاید ظرفیت و استعداد ذاتی کودکان و افراد جوان را هدایت نمایند.

داستان شگفت‌انگیزی از حضرت عبدالبهاء این ایده را توضیح می‌دهد: روزی حضرت عبدالبهاء در حین مکالمه با معلّمی اهل انگلستان پرسیدند در مدرسه چه تدریس می‌کند؟ مرد به ایشان گفت زبان لاتین، انگلیسی، جبر و هندسه. سپس حضرت عبدالبهاء از او پرسیدند آیا در کلاس‌هایش به مسائل روحانی نیز می‌پردازد؟ مرد پاسخ داد که در مدرسه وقتی برای تربیت روحانی وجود ندارد. حضرت عبدالبهاء نظری ندادند، اما نیازی به صحبت نبود! آن مرد از سؤال و سکوت ایشان دریافت که تربیت مادّی و روحانی، هر دو برای پیشرفت انسانی ضروری هستند.

لازم است بدانید که کودکان از سنین بسیار پایین می‌توانند اهمیت جستجوی دانش را درک کنند و اذهان خود را از راه به‌کارگیری یادگیری‌هایشان در جهت بهبود دنیای پیرامون خود رشد دهند. همین‌طور که این ایده را در بستر کلاس‌های آینده‌تان بررسی می‌کنید، بیانات زیر در تأمل بیشتر به شما کمک می‌کنند:

«اساس متین دین الله را ارکان مبین مقرر و مسلم است رکن اعظم علم و دانائیت و عقل و هوشیاری و اطلاع بر حقائق کونیه و اسرار الهی.»^{۶۸}

«اذهان متحرّیان حقیقت زنده و پاینده است و کورذهنان کران‌اند و ناتوان.»^{۶۹} (ترجمه)

«اطفال را از سن شیرخواری از ثدی تربیت پرورش دهید و در مهد فضائل پرورید و در آغوش موهبت نشو و نما بخشید از هر علم مفیدی بهره‌مند نمائید و از هر صنایع بدیع نصیب بخشید پرهمت نمائید و متحمل مشقت کنید اقدام در امور مهمه بیاموزید و تشویق بر تحصیل امور مفیده بنمائید.»^{۷۰}

«هر علمی مانند شجر است و چون ثمر محبت الله باشد آن شجره مبارکه است و الا حطب است و عاقبت طعمه آتش گردد.»^{۷۱}

«امروز بهترین میوهٔ درخت دانایی چیزی است که مردمان را بکار آید و نگاهداری نماید.»^{۷۲}

جاهای خالی زیر را پر کنید.

الف. اساس متین _____ را _____ مبین مقرر و مسلم است رکن _____ علم و دانائیت و _____ و هوشیاری و اطلاع بر _____ و _____.

ب. اذهان متحرّیان حقیقت _____ و _____ است و کورذهنان _____ و _____.

ج. اطفال را از سن شیرخواری:

– از ثدی _____ پرورش دهید،

– در مهد _____ پرورید،

- در آغوش _____ نشو و نما بخشید،
  - از هر _____ مفیدی _____ نمائید،
  - از هر _____ بدیع _____ بخشید،
  - پر _____ نمائید،
  - متحمّل _____ کنید،
  - اقدام در امور _____ بیاموزید، و
  - تشویق بر تحصیل _____ مفیده بنمایید.
- د. هر _____ مانند _____ است و چون ثمر _____ باشد آن شجره _____ است و آلا _____ است و عاقبت طعمه _____ گردد.
- ه. امروز بهترین _____ درخت _____ چیزی است که مردمان را _____ آید و _____ نماید.

نظام‌های آموزشی می‌توانند کودکان را تشویق کنند تا به دلایل بسیار متفاوتی به یادگیری بپردازند. گزاره‌های زیر دربارهٔ دانش را ممکن است گاهاً بشنویم، آنها را بررسی کنید و دربارهٔ دلالات ضمنی آنها بر رفتار و انگیزهٔ کودکان برای یادگیری بحث کنید:

الف. دانش ما را از دیگران برتر می‌سازد.

ب. کسب دانش برای گرفتن نمرهٔ خوب و قبولی در امتحانات ضروری است.

ج. کسی که دانش زیادی دارد شغل خوب و درآمد لازم برای راحتی های مادی زندگی را به دست خواهد آورد.

د. کسی که دانش زیادی دارد قدرت و نفوذ بسیاری نیز دارد.

ه. کسی که دانش زیادی دارد رضایت شخصی قابل توجهی نیز دارد.

و. کسی که دانش زیادی دارد مسئولیت زیادی نیز دارد.

ز. کسی که دانش زیادی دارد وظیفه دارد آن را به طریقی با دیگران نیز در میان گذارد.

ح. کسب دانش راه های خدمت به نوع بشر را به روی ما می گشاید.

با اعضای گروه کسانی را مثال بزنید که از دانش خود برای منفعت جامعه استفاده کرده‌اند. این مثال‌ها چگونه به شما در توضیح این مفهوم به کودکان کمک خواهند کرد که دانش باید در جهت بهسازی عالم به کار رود؟

بخش هجدهم

کودکان کلاس شما طبیعتاً در ابتدای سفری مادام‌العمر برای جستجو و کسب دانش هستند تا بتوانند در پیشرفت اجتماع مشارکت کنند. برای آغاز این سفر به صفات روحانی بسیاری نیاز دارند. حضرت عبدالبهاء می‌فرماید «علم و دانش ممدوح اگر مقارن حسن آداب و اخلاق گردد و الا سم قاتل و آفت هائل». بیایید به این باور خصوصاً در ارتباطش با چهار مورد از صفات تدریس شده به کودکان در سال اول بیندیشیم: خضوع، خلوص، صداقت و عدالت. هر مجموعه از نصوص و گزاره‌ها در زیر به یکی از صفات مذکور مربوط می‌شود. هنگام خواندن بیانات به این سؤال فکر کنید: چگونه پرورش این صفات عمیقاً با توانایی ما برای جستجوی دانش مرتبط است؟ سپس حین مشورت با گروه تلاش کنید چند جمله به هر مجموعه اضافه کنید.

«چون ارض تسلیم شوید تا ریاحین معطره ملونه مقدّسه عرفانم از ارض وجود انبات نماید و چون نار مشتعل شوید تا حجبات غلیظه را محترق نمایید و اجساد مبروده محجوبه را از حرارت حبّ الهی زنده و باقی دارید.»^{۷۳}

«یا قوم انا قدرنا العلوم لعرفان المعلوم و انتم احتجبتنم بها عن مشرقها الذی به ظهر کلّ امر مکنون.»^{۷۴}

مضمون: ای قوم، همانا ما علوم را برای عرفان او که ظاهر و آشکار است مقدّر کردیم و شما به آن علوم از محلّ اشراقشان که به وسیلهٔ او هر آنچه پنهان است آشکار می‌شود محتجب شدید.

«باید کلّ با یکدیگر به رفق و مدارا و محبّت سلوک نمایند و اگر نفسی از ادراک بعضی مراتب عاجز باشد یا نرسیده باشد باید به کمال لطف و شفقت با او تکلم نمایند و او را مُتذکّر کنند من دون آنکه در خود فضلی و علوی مشاهده نمایند.»^{۷۵}

- تسلیم بودن چون ارض، قلوب ما را مستعدّ عرفان الهی می نماید.
- بدون خضوع آموخته‌های ما همچون حجابی ما را از الطاف و بخشش خداوند محروم می کند.
- هنگام سهیم شدن دانش خود با دیگران باید نهایت فروتنی را نشان دهیم؛ در غیراین صورت کلام ما اثری نخواهند داشت.

«پس باید صدر را از جمیع آنچه شنیده شده پاک نمود و قلب را از همه تعلّقات مقدّس فرمود تا محلّ ادراک الهامات غیبی شود و خزینه اسرار علوم ربّانی گردد.»^{۷۶}

«ای برادر من از لسان شکرینم کلمات نازنینم شنو و از لب نمکینم سلسبیل قدس معنوی بیاشام یعنی تخم‌های حکمت لدنیم را در ارض طاهر قلب بیفشان و به آب یقین آبش ده تا سنبلات علم و حکمت من سرسبز از بلدهٔ طیّبه انبات نماید.»^{۷۷}

«فيا ليتَ وجدتُ قلوباً صافيةً لألقى عليهم رشحاً من ابحر العلم الذي علّمني ربّي ليطيرنّ في الهواء كما يمشون على الارض ويركضنّ على الماء كما يركضون على الترابِ و يأخذوا ارواحهم بأيديهم و يفدوها في سبيل بارئهم.»^{۷۸}

مضمون: ای کاش قلوب پاکی را می یافتم تا از دریای معرفتی که پروردگارم به من آموخته به آنها عطا می کردم تا همانند زمانی که بر روی زمین راه می روند در هوا پرواز کنند و همانگونه

که روی خاک راه می‌روند بر روی آب بدوند و روحشان را در دست گیرند و در راه خالقشان قربانی کنند.

- نیل به فهم حقیقی مستلزم تلاش برای خلوص است.
- کلمه الله قدرت تطهیر قلب افراد از خیالات بیهوده و تمایلات خودخواهانه را دارد و قلب را مستعد دریافت روشنایی می‌سازد.
- سهیم شدن دانش بدون خلوص نیت باعث پیشرفت ما و دیگران نخواهد شد.

«آفتاب حقیقی کلمه الهی است که تربیت اهل دیار معانی و بیان منوط به اوست و اوست روح حقیقی و ماء معنوی که حیات کلّ شیء از مدد و عنایت او بوده و خواهد بود و تجلی او در هر مرآت به لون او ظاهر مثلاً در مرایای قلوب حکما تجلی فرمود حکمت ظاهر شد و همچنین در مرایای افئدة اهل صنعت اشراق نمود صنایع بدیعه منیعه ظاهر و در افئدة عارفین تجلی فرموده بدایع عرفان و حقایق تبیان ظاهر شده.»^{۷۹}

«أفرغ جهدک فی احقاق الحق بالحکمة و البیان و ازهاق الباطل عن بین الامکان کذلک یامرک مشرق العرفان من هذا الافق المنیر.»^{۸۰}

مضمون: جهد خود را برای احقاق حق با حکمت و بیان و زدودن باطل از روی زمین به کار گیر. مشرق عرفان از افق منیر به تو این چنین فرمان می‌دهد.

- طلب دانش از شمس حقیقت خصوصیت متمایزکننده انسان صادق است.
- خدا به واسطه مظهر ظهورش به ما معیاری برای حقیقت می‌دهد که تمامی یادگیری‌ها باید با آن سنجیده شود.
- برای صادق بودن باید با کذب مبارزه کنیم و دانش حقیقی را ترویج دهیم.

«يَا ابْنَ الرُّوحِ أَحَبُّ الْأَشْيَاءِ عِنْدِي الْإِنصَافُ لَا تَرَعَبْ عَنْهُ إِنْ تَكُنْ إِلَيَّ رَاغِبًا وَلَا تَغْفُلْ مِنْهُ لَتَكُونَ لِي أَمِينًا وَ أَنْتَ تَوْفَّقُ بِذَلِكَ أَنْ تُشَاهِدَ الْأَشْيَاءَ بِعَيْنِكَ لَا بِعَيْنِ الْعِبَادِ وَ تَعْرِفَهَا بِمَعْرِفَتِكَ لَا بِمَعْرِفَةِ أَحَدٍ فِي الْبِلَادِ فَكِّرْ فِي ذَلِكَ كَيْفَ يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ مِنْ عَطِيَّتِي عَلَيْكَ وَ عِنَايَتِي لَكَ فَاجْعَلْهُ أَمَامَ عَيْنَيْكَ.»^{۸۱}

مضمون: ای پسر روح، محبوب‌ترین چیزها نزد من انصاف است. از آن روی مگردان اگر به من راغبی و از آن غافل مشو تا امین من باشی. و توبه وسیله آن موفق میشوی چیزها را به چشم خود مشاهده کنی، نه به چشم بندگان و به دانش و عرفان خود بشناسی، نه با دانش احدی در کشورها. در این فکر کن که شایسته است چگونه باشی. آن از عطایای من بر تو و عنایتم برای توست، پس آن را مقابل چشمانت قرار بده.

«حال کدام ضیق و تنگی است که ازید از مراتب مذکوره باشد که اگر نفسی طلب حقی یا معرفتی بخواهد نماید نمی‌داند نزد کدام رود و از که جويا شود.»^{۸۲}

«نَسَأَلُ اللَّهِ أَنْ يُؤَيِّدَكَ عَلَى الْعَدْلِ وَالْإِنصَافِ وَيَعْرِفَكَ مَا كَانَ مُسْتَوْرًا عَنِ الْعْيُونِ وَالْأَبْصَارِ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْمُخْتَارُ. اسْتَدْعَا أَنْكَهْ فِي أَنْجَحِ ظَاهِرِ شَيْءٍ تَفَكَّرَ نَمَائِنِدُ وَ بِهْ عَدْلٍ وَ إِنصَافِ تَكَلَّمَ فَرَمَائِنِدُ. شَائِدِ تَجَلِّيَاتِ أَنْوَارِ آفْتَابِ صَدَقِ وَ صَفَا پَرْتَوِ افكَنْدِ وَ از تَارِيكِي نَادَانِي نَجَاتِ بَخَشْدِ وَ عَالَمِ رَا بِهْ نُوْرِ دَانَائِي رُوْشَنِ فَرَمَائِد.»^{۸۳}

مضمون بخش عربی: از خداوند می‌خواهیم که شما را به عدل و انصاف یاری دهد و آنچه را که از دیدگان پنهان بود به شما نشان دهد، همانا که او عزیز و تواناست.

- برای تحرّی حقیقت باید عدالت و انصاف را پرورش دهیم - صفتی که به ما اجازه می‌دهد با چشم خود ببینیم و با گوش خود بشنویم.

- ظنون، اوهام و نفس و هوی، قوّهٔ عدالت و انصاف را تضعیف می‌نمایند؛ آنها حجاب‌هایی هستند که بصر باطنی ما را تار نموده و مانع ادراک نور دانش حقیقی خواهند شد.
- عدالت ایجاب می‌کند ظلم را ریشه‌کن کنیم و بزرگ‌ترین ضیق و تنگی زمانی است که افراد طالب دانش باشند اما ندانند از چه منبعی باید آن را جستجو کنند.

در اینجا بررسی کردیم که خضوع، خلوص، صداقت و عدالت به چه ترتیب در تلاش‌های مادام‌العمر ما برای نیل به شاطی بحد دانش حقیقی ضروری هستند. در خاتمه با اعضای گروهتان صفات روحانی دیگری را شناسایی کنید که برای نیل به دانش حقیقی نیاز داریم و هر یک به نوبهٔ خود با جستجوی ما برای فهم تقویت می‌شوند.

بخش نوزدهم

کودکان از نخستین روزهای حیات خود در صدد درک دنیای پیرامونشان هستند و عطش آنها برای دانش، بسیار زیاد است. یکی از مهم‌ترین وظایف پیش روی شما به عنوان معلّم کلاس‌های کودکان آن است که میل طبیعی دانش‌آموزانتان برای تحرّی حقیقت و جستجوی بصیرت‌هایی نسبت به واقعیت را در آنها پرورش دهید.

وقتی کودکان در مسیر رشد خود، اعمّ از جسمانی، عقلانی یا روحانی پیش می‌روند، عوامل زیادی بر آنها تأثیر می‌گذارد اما مسئله انگیزه در یادگیری کودک برای هر سنی بنیادی است. رویکرد شما به عنوان معلم نسبت به مسئله دانش و به خصوص نحوه نگرش شما نسبت به توانایی کودکان برای افزایش فهم، تأثیری مستقیم بر منش آنان نسبت به یادگیری دارد. بنا بر این اغلب در باره موضوع انگیزه تفکر خواهید کرد. همانطور که در بسیاری از دوره‌ها مطرح کرده‌ایم، فهم، فی‌نفسه یکی از مهم‌ترین انگیزه‌هاست. وقتی دانش‌آموزی به درکی نائل می‌شود جستجوی یادگیری برای او منبع سرور دائمی خواهد شد. پس واضح است که شما برای پرورش عطش دانش در دانش‌آموزان خود با نهایت صبر عمل خواهید کرد و خواهید کوشید که آنها را در افزایش فهم یاری کنید. باید مراقب باشید که هیچ یک از سخنان و اعمال شما سهواً سبب کاهش میل دانش‌آموزان به جستجوی حقیقت و طلب دانش نگردد. ممکن است گفتگو با دیگر اعضای گروه مطالعه خود در باره این که هر یک از موارد زیر چگونه می‌توانند چنین تأثیر دلسردکننده‌ای داشته باشند برای شما مفید باشد:

الف. معلمی که کودکان را بابت پرسش زیاد تحقیر و در آنها ترس از اشتباه کردن را ایجاد می‌کند.

ب. معلمی که اعتقاد دارد برای هر چیز پاسخی وجود دارد و به آن دسته از سؤالاتی که پاسخ مشخصی ندارند، نمی‌توان با یک «بله» یا «خیر» ساده به آنها جواب داد و در صورت لزوم جا برای ابهام می‌گذارند اجازه پرسیدن نمی‌دهد.

ج. معلمی که معتقد است همه چیز قابل اندازه‌گیری است و هرگونه دانشی را می‌توان به صورت ذره ذره و بخش بخش ارائه داد و این احتمال را در نظر نمی‌گیرد که بخشی از یادگیری، به خصوص در مورد مسائل معنوی، شامل کسب بینش‌هاست.

د. معلمی که با همه چیز در یک سطح برخورد می‌کند به گونه‌ای که حتی با اطلاعات کم اهمیتی که به سرعت و بدون دشواری یک بار و برای همیشه قابل درک است و مفهومی عمیق که درک آن تدریجاً مرحله به مرحله و به مرور زمان حاصل می‌شود دقیقاً به یک شکل برخورد می‌کند.

ه. معلمی که در کودکان وابستگی بیش از حد به خود را پرورش می‌دهد و این نیاز را در آنها ایجاد می‌کند که نهایتاً برای هر پاسخی به او مراجعه کنند.

و. معلّمی که در بارهٔ اهمّیت تحرّی حقیقت حرف می‌زند اما گاهاً نظراتی می‌دهد که تعصّبات نامحسوسی را در قلوب کودکان القا می‌کند، برای نمونه مطرح می‌کند که دخترها نسبت به پسرها استعداد کم‌تری دارند.

ز. معلّمی که در مورد اهمّیت مشارکت در تحرّی حقیقت حرف می‌زند اما رقابت را در بین دانش‌آموزان تشویق می‌کند.

برای پایان این واحد در مورد سه مضمون درهم‌تنیده‌ای که به زودی با کودکان کلاستان مطرح خواهید کرد بیان زیر را بخوانید و در بستر خدمتی که به عنوان معلّم کودکان بر عهده دارید بر آن تأمل کنید. شاید مایل باشید کلّ بیان یا بخشی از آن را به خاطر بسپارید.

«ای دوستان جمال ابهی و ای یاران حضرت کبریاء لسان به شکرانه این موهبت کبری بگشائید و حضرت احدیت را بستائید که مظهر این فضل و جود شدید و محشور در زمره اهل سجود. کمر خدمت بریندید و در جوق ملائکه ملکوت احدیت داخل گردید تا در ساحل بحر اعظم صید ماهیان لب تشنه بحر عرفان نمائید و در برّ وحدت شکار آهوان چمنستان حقیقت نمائید تا به عون و عنایت حضرت احدیت جمیع ملل را در ظل کلمه وحدانیت درآرید تا نفحات الهیه شرق و غرب را احاطه نماید و انجذابات رحمانیه کبیر امکان را به حرکت آرد اسرار کور مقدس ظاهر گردد و آثار دور اسم اعظم باهر شود حدیقه کیهان بارور گردد و روضه امکان میوه تر بار آورد شمع توحید برافروزد و حقیقت تحدید به شعله‌ای از نار موقده الهیه بسوزد انوار هدی بتابد و ظلمت جهل و عمی محو و نابود گردد.»^{۸۴}

مراجع

۱. بیانات حضرت عبدالبهاء، نقل در نجم باختر، جلد ۸، شماره ۴ (۱۷ مه ۱۹۱۷)، ص ۴۱.
۲. منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، شماره ۱۱۵، ص ۱۳۶.
۳. بیانات حضرت عبدالبهاء، نقل توسط جی. ای. اسلمنت، بهاءالله و عصر جدید، ص ۱۰۸.
۴. منتخباتی از آثار حضرت بهاءالله، ص ۱۲۷.
۵. از «سوره هیکل»، منتشر شده در ندای ربّ الجنود: الواح نازله از قلم حضرت بهاءالله، شماره ۱۰۴۷.
۶. از خطابه ای مورّخ ۲۶ اکتبر ۱۹۱۱، منتشر شده در خطابات پاریس در ۱۹۱۱، شماره ۱۱۰۴، ص ۳۷.
۷. از نطق مبارک مورّخ ۱۴ ذی قعدة سنة ۱۳۲۹، ۵ نوامبر ۱۹۱۱، منتشر شده در خطابات حضرت عبدالبهاء، ص ۱۱۱.
۸. المناجات، ص ۲۶.
۹. حضرت باب، در منتخباتی از آثار حضرت نقطه اولی، شماره ۷:۴۵:۲، ص ۱۵۵.
۱۰. حضرت عبدالبهاء، مجموعه مناجات‌ها (آلمان: ۱۹۹۲)، ص ۲۳۵.
۱۱. خطابات: سخنرانی‌های حضرت عبدالبهاء (هوفهایم لانگنهاین: انتشارات بهائی، ۱۹۸۴)، صص ۱۳۱-۱۳۲.
۱۲. از «هفت وادی»، منتشر شده در هفت وادی و چهار وادی، ص ۳۸.
۱۳. حضرت بهاءالله، جواهر الاسرار، ص ۱۶.

۱۴. از «سوره هیکل»، منتشر شده در ندای ربّ الجنود: الواح نازلہ از قلم حضرت بهاء الله، شماره ۱۰۱۴۵، ص ۷۵.
۱۵. منتخباتی از آثار حضرت بهاء الله، ص ۱۷۹.
۱۶. حضرت بهاء الله، در المناجات، ص ۱۳.
۱۷. منتخباتی از آثار حضرت بهاء الله، ص ۱۹۴.
۱۸. از خطابه ای از حضرت عبدالبهاء در ۲۳ آوریل ۱۹۱۲، منتشر شده در اعلان صالح عمومی، بند ۵، ص ۶۹.
۱۹. از یک لوح، منتشر شده در سراپرده یگانگی، شماره ۵.۱۲، ص ۴۱.
۲۰. منتخباتی از آثار حضرت بهاء الله، شماره ۱۳۶، ص ۱۸۹.
۲۱. از یک لوح، منتشر شده در سراپرده یگانگی، شماره ۴.۵، ص ۴۱.
۲۲. از یک لوح، منتشر شده در سراپرده یگانگی، شماره ۴.۱، ص ۴۱.
۲۳. حضرت عبدالبهاء، در مجموعه مناجات حضرت عبدالبهاء، ص ۲۷.
۲۴. حضرت عبدالبهاء، در مجموعه مناجات های حضرت عبدالبهاء، شماره ۳۰۷.
۲۵. سایت کتابخانه بهائی، دیگر الواح و خطابات حضرت عبدالبهاء.
۲۶. حضرت عبدالبهاء، در مجموعه مناجات حضرت عبدالبهاء، صفحه ۴۲۳، مناجات ۳۷۸.
۲۷. حضرت بهاء الله، در *Bahá'í Prayers: A Selection of Prayers Revealed by Bahá'u'lláh*, *the Báb, and 'Abdu'l-Bahá* (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, ۲۰۲۰, ۲۰۰۲, printing) ص ۲۳۳.
۲۸. سایت کتابخانه بهائی، دیگر الواح حضرت بهاء الله.

۲۹. المناجات، ص ۱۶۲.
۳۰. حضرت عبدالبهاء، در دعا و حیات نیایشی: مجموعه‌ای از گزیده‌های آثار حضرت بهاء‌الله، حضرت باب و حضرت عبدالبهاء و توقیعات حضرت ولی امرالله و پیام‌های بیت العدل اعظم، گردآوری دارالتحقیق بیت العدل اعظم (ویلنت: انتشارات بهائی، ۲۰۱۹) شماره ۲۴، ص ۷.
۳۱. منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، شماره ۲۲، ص ۴۹.
۳۲. منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، شماره ۱۱۵، ص ۱۳۶.
۳۳. منتخباتی از آثار حضرت بهاء‌الله، شماره ۱۲۳، ص ۱۶۸.
۳۴. حضرت بهاء‌الله، کتاب ایقان، ص ۹۹.
۳۵. حضرت بهاء‌الله، در المناجات، ص ۱۳۸.
۳۶. ترجمه از خطابه‌ای مورّخ ۱۵ جولای ۱۹۱۲، منتشر شده در اعلان صالح عمومی، بند ۳، ص ۳۳۰.
۳۷. ترجمه‌ای از پیام مورّخ ۶ فوریه ۱۹۷۳ خطاب به تمامی محافل روحانی ملی. (ترجمه)
۳۸. منتخباتی از آثار حضرت بهاء‌الله، شماره ۱۵۵، ص ۲۱۳.
۳۹. حضرت بهاء‌الله، نقل شده در مقدمه نوشته شده توسط بیت العدل اعظم برای کتاب اقدس، ص ۱۳.
۴۰. از «کلمات فردوسی» منتشر شده در مجموعه الواح حضرت بهاء‌الله بعد از کتاب اقدس، ص ۳۸.
۴۱. منتخباتی از آثار حضرت بهاء‌الله، شماره ۱۵۵، ص ۲۱۴.
۴۲. منتخباتی از آثار حضرت بهاء‌الله، شماره ۱۳۳، ص ۱۸۵.

۴۳. منتخباتی از آثار حضرت بهاء‌الله، شماره ۱۵۹، ص ۲۱۶.
۴۴. اشعار فارسی، جلد ۳، ص ۷۱.
۴۵. منتخباتی از آثار حضرت بهاء‌الله، شماره ۱۳۹، ص ۱۹۵.
۴۶. منتخباتی از آثار حضرت بهاء‌الله، شماره ۱۵۵، ص ۲۱۳.
۴۷. حضرت بهاء‌الله، کلمات مکنونه عربی، شماره ۳۹، ص ۴۰.
۴۸. سایت کتابخانه بهائی، دیگر الواح و خطابات حضرت عبدالبهاء
۴۹. حضرت بهاء‌الله، کلمات مکنونه عربی، شماره ۴۰، ص ۴۱.
۵۰. حضرت باب، در منتخباتی از آثار حضرت نقطه اولی، شماره ۱:۳:۲، ص ۲۷.
۵۱. المناجات، ص ۳۵.
۵۲. از «اصل کل خیر»، منتشر شده در مجموعه الواح حضرت بهاء‌الله بعد از کتاب اقدس، ص ۹۳.
۵۳. حضرت بهاء‌الله، کلمات مکنونه عربی، شماره ۴۸، ص ۴۹.
۵۴. منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، شماره ۱۷۹، ص ۲۰.
۵۵. منتخباتی از آثار حضرت بهاء‌الله، شماره ۱۵۵، ص ۲۱۴.
۵۶. حضرت عبدالبهاء، در منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، شماره ۲۶، ص ۲۵۰.
۵۷. المناجات، ص ۱۶۴.
۵۸. منتخباتی از آثار حضرت بهاء‌الله، شماره ۱۱۸، ص ۱۶۲.

۵۹. حضرت عبدالبهاء، در دیگر الواح و خطابات حضرت عبدالبهاء، منتشر شده در وبسایت کتابخانه بهائی.
۶۰. حضرت بهاءالله، در منتخباتی از آثار حضرت بهاءالله، شماره ۱۵۵، ص ۲۱۳.
۶۱. مجموعه الواح حضرت بهاءالله بعد از کتاب اقدس، ص ۱۷۴.
۶۲. لوح حضرت عبدالبهاء در تقدیر جناب صدرالصدور، مکاتیب جلد اول، ص ۲۳۰.
۶۳. از «هفت وادی»، منتشر شده در هفت وادی و چهار وادی، ص ۳۴.
۶۴. از خطابه مورخ ۲۳ آوریل ۱۹۱۲، منتشر شده در اعلان صلح جهانی: خطابات حضرت عبدالبهاء در طول سفرهایشان به آمریکا و کانادا در سال ۱۹۱۲ [The Promulgation of Universal Peace: Talks Delivered by 'Abdu'l-Bahá during His Visit to the United States and Canada in ۱۹۱۲]، (ویلمت: انتشارات بهائی، ۲۰۱۲)، پاراگراف ۳، صفحه ۶۷.
۶۵. از نطق مبارک در ۱۲ نوامبر ۱۹۱۱ در پاریس.
۶۶. از نطق مبارک در ۱۲ نوامبر ۱۹۱۱ در پاریس.
۶۷. منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، ص ۱۰۷.
۶۸. منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، شماره ۹۷، ص ۱۲۳.
۶۹. از خطابه ای از حضرت عبدالبهاء در ۲۳ آوریل ۱۹۱۲، منتشر شده در اعلان صلح عمومی، بند ۴، ص ۶۸.
۷۰. منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، شماره ۱۰۲، ص ۱۲۶.
۷۱. منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، شماره ۱۵۴، ص ۱۷۷.
۷۲. از لوحی خطاب به مانکچی صاحب، منتشر شده در سرپرده یگانگی، ص ۴۱.

۷۳. منتخباتی از آثار حضرت بهاء‌الله، ص ۲۰۷.
۷۴. منتخباتی از آثار حضرت بهاء‌الله، ص ۱۳۱.
۷۵. منتخباتی از آثار حضرت بهاء‌الله، شماره ۵، ص ۱۴.
۷۶. حضرت بهاء‌الله، کتاب ایتقان، ص ۵۴.
۷۷. حضرت بهاء‌الله، کلمات مکنونه فارسی، شماره ۳۳، ص ۳۴.
۷۸. حضرت بهاء‌الله، جواهرالاسرار، ص ۵۷.
۷۹. سایت کتابخانه بهائی، دیگرالواح حضرت بهاء‌الله.
۸۰. از «لوح حکمت»، منتشر شده در مجموعه الواح حضرت بهاء‌الله بعد از کتاب اقدس، ص ۸۲.
۸۱. حضرت بهاء‌الله، کلمات مکنونه عربی، شماره ۲، ص ۳.
۸۲. حضرت بهاء‌الله، کتاب ایتقان، ص ۲۴.
۸۳. حضرت بهاء‌الله، لوح ابن ذئب، ص ۸.
۸۴. منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، جلد چهارم، ص ۷۲.

دروسی برای کلاس‌های کودکان مجموعه‌های ۱ تا ۳

هدف

پرورش بیشتر قابلیت تدریس کلاس‌های کودکان
شامل حفظ ادعیه و نصوص، سرود، داستان،
نمایش، نقاشی و هنر.

بخش اول

در اولین واحد کتاب به سه مضمون - توجه به خداوند در دعا، اطاعت از احکام الهی و جستجوی دانش - پرداختیم و اهمّیت این مضامین را در بستر تربیت روحانی بررسی کردیم. همچنین یادآوری کردیم که صفات روحانی زیربنای نگرش‌ها و عادات مرتبط با شخصیت پسندیده هستند و به همین دلیل باید دائماً تقویت شوند. این واحد شامل نُه درس در سه مجموعه می‌باشد که مضامین فوق‌الذکر را مورد بحث قرار می‌دهد. پیش از آن چند بخش مقدّماتی برای کمک به شما آورده شده تا بر تجاربتان در ارائهٔ عناصر دروس سال اول تأمل کنید و محتوای این نه درس را بررسی نمایید و در عین حال به خاطر داشته باشید که رشد و پرورش صفات روحانی باید دغدغهٔ اصلی شما باقی بماند.

بخش دوم

یکی از عناصر اصلی دروس سال اول - که کلّ محتوای آموزشی شش ساله این عنصر محوری را ترویج می‌دهد - حفظ ادعیه و نصوص است. در بخش‌های ۸ و ۱۷ واحد اول کتاب ۳ با عنوان «برخی اصول تعلیم و تربیت بهائی» بر نقش اساسی این عنصر در رشد روحانی و افزایش فهم خردسالان تأمل کردیم. شاید اکنون مایل باشید بخش‌های مزبور را خیلی سریع مرور نمایید. حفظ کردن به کودکان خردسال در کسب عادت مراجعه به آثار در هر شرایطی کمک نموده، آنها را قادر می‌سازد تا از قوّهٔ خلاقهٔ کلمهٔ الله استفاده کنند و الگوهای از فکر و رفتار را تقویت نمایند که با کلمهٔ الله هم راستا باشد. بیایید به منظور کاوش بیشتر در این عنصر اساسی محتوای آموزشی به بیانات زیر بیندیشیم:

«کلمهٔ الهیه چون نسیم بهاری و اریاح لواقع رحمانیست لکن چون این از حنجر روحانی تلاوت شود روح حیات نثار نماید و جان نجات مبذول دارد ارض طیّبه را گلشن و گلزار نماید و آفاق وجود را عنبربار.»^۱

«امروز قوّت و اقتدار اکسیر اعظم راست که حقائق ظلمانی را نورانی نماید و هویت نادانی را آیت رحمانی فرماید و آن کلمهٔ الله است که عالم امکان را به جلوهٔ ربّانی منور نموده و آفاق را به نفحات قدس معبر کرده.»^۲

«قل كلمة الله لن تشتهه بكلمات خلقه أنّها سلطان الكلمات كما أنّ نفسه سلطان النفوس و امره مهيمن على ما كان و ما يكون.»^۳

مضمون: بگو کلمه الهی را هرگز نمی توان با سخنان خلقش اشتباه گرفت همانا کلمه الله سلطان کلمات است همانگونه که او پادشه نفوس است و امر او مهیمن بر آنچه بوده و هست.

«ولکن باید جمیع نفوس ناظر به کلمه مشرقه از افق بیان ربّانیّه باشند و لکلّ نفس ان یتفکّر فی سلطانها و نفوذها و اقتدارها و احاطتها ... اوست موجد عالم و مربی عالم و اوست که تشنگان وادی فراق را به بحر وصال دعوت می نماید و اوست که ظلمت نادانی را به فجر دانایی منور می فرماید.»^۴

مضمون قسمت عربی: و بر هر نفسی واجب است که در سلطنت و نفوذ آن و اقتدار و احاطه آن تفکر کند.

«اینست اسرار کلمات که بی حجاب کشف و ظاهر گشته تا ادراک صبح معانی فرمایی و سراج های ظنون و وهم و شک و ریب را به قوت توکل و انقطاع خاموش نمایی و مصباح جدید علم و یقین در مشکاة قلب و دل برافروزی.»^۵

جای خالی را در جملات زیر پر کنید:

- الف. کلمه _____ چون نسیم _____ و _____ رحمانیست.
- ب. چون از _____ تلاوت شود، کلمه الهیه _____ نثار نماید و _____ مبدول دارد.
- ج. کلمه الهیه _____ را گلشن و _____ نماید.
- د. کلمه الهیه _____ را _____ نماید.
- ه. امروز _____ و _____ اکسیر اعظم راست که آن _____ است.
- و. این اکسیر اعظم _____ را _____ نماید و _____ را آیت _____ فرماید.

- ز. این آکسیر اعظم _____ امکان را به _____ منور نموده و _____ را به _____ معنیر کرده.
- ح. کلمهٔ الهی را _____ نمی‌توان با سخنان _____ اشتباه گرفت.
- ط. همانا کلمهٔ الله _____ است همانگونه که او _____ است.
- ی. باید _____ ناظر به _____ مشرقه از افق _____ باشند.
- ک. و بر هر _____ واجب است که در _____ و _____ کلمهٔ الله و _____ آن تفکر کند.
- ل. کلمهٔ الله _____ و _____ است.
- م. کلمهٔ الله _____ وادی _____ را به _____ دعوت می‌نماید.
- ن. کلمهٔ الله _____ را به فجر _____ منور می‌فرماید.
- س. اسرار کلمات بی‌حجاب ظاهر گشته تا ما ادراک _____ فرماییم.
- ع. اسرار کلمات بی‌حجاب ظاهر گشته تا ما سراج‌های _____ و وهم و _____ و _____ را به قوت _____ و خاموش نماییم.
- ف. اسرار کلمات بی‌حجاب ظاهر گشته تا ما _____ جدید _____ و _____ در مشکاة _____ و _____ برافروزیم.

اکنون بر تجربهٔ خود در ارائهٔ بیست و چهار درس سال اول به کودکان تأمل کنید و در فضای زیر بخشی از مشاهدات خود را در رابطه با تأثیری که فهم و حفظ کلمهٔ الله بر قلوب و افکار خردسالان جامعه می‌گذارد بنویسید.

بخش سوم

باید دریافته باشید که سرودخوانی یکی از عناصر مهمّ دروس سال اول است؛ همچنین شاهد بوده‌اید که موسیقی چگونه باعث ارتقاء روح می‌شود و قلوب کودکان را سرشار از سرور می‌نماید. برای تفکر بیشتر در باره این عنصر بر نصّ زیر که آن را از کتاب ۳ به خاطر دارید تأمل کنید. جملات اضافی در اینجا به طور خاص به نقش موسیقی در تعلیم و تربیت مربوطند.

«هنر موسیقی آسمانی و مؤثر است. موسیقی ماده روح و جان است. با نیروی سحرآمیز موسیقی روح انسان تعالی می‌یابد. موسیقی هیجان و تأثیر شدیدی در قلوب اطفال ایجاد می‌کند زیرا قلوبشان پاک و بی‌آلایش است و نغمات موسیقی در آن تأثیر شایان دارد و استعدادهای نهفته‌ای که در قلوبشان به ودیعه نهاده شده از طریق موسیقی ظهور و بروز می‌نماید. پس شما سعی کنید تا آن استعدادها را به حدّ کمال برسانید و به آنها بیاموزید که با لحنی دلپذیر و مؤثر بخوانند. هر طفلی باید قدری موسیقی بداند. زیرا بدون اطلاع از این هنر لذّت واقعی از الحان و نغمات خوش میسر نخواهد گشت. ایضاً لازم است که در مدارس موسیقی تعلیم داده شود تا روح و قلب محصلین مستبشر گردد و حیاتشان به نور شادی منور شود.»^۶

به دروس سال پیش فکر کنید. آیا زمانی را به خاطر می‌آورید که یک ملودی اثر قابل توجهی بر دانش آموزانتان گذاشته باشد؟ اگر قرار باشد تأثیر موسیقی بر کودکان را برای کسی توصیف کنید چگونه این کار را انجام خواهید داد؟ اگرچه به طور رسمی در کلاس موسیقی تدریس نکردید آیا متوجه پیشرفت توانایی کودکان در آواز خواندن شدید؟ آیا یاد گرفتند آهنگی را صحیح‌تر بخوانند؟ آیا ریتم را بهتر درک کردند؟ این سؤالات را در گروه خود به بحث گذارید.

بخش چهارم

بیشتر داستان‌های دروس سال اول برگرفته از حیات حضرت عبداله‌اء هستند. هدف داستان‌ها انتقال بصیرت مندرج در صفات روحانی به کودکان است - صفاتی که آن حضرت در حدّ

کمال از خود متجلی ساختند. به همین دلیل در سال گذشته هنگام آمادگی برای داستان‌گویی در هر درس روی برخی سؤالات مرتبط تأمل نمودید. تأملاتتان چگونه به شما در روایت داستان‌ها و مکالمه با کودکان در بارهٔ ارتباط داستان با مضمون اصلی هر درس یاری رساند؟ چگونه سؤالات کمک کردند تا کودکان و رای وقایع به تصویر کشیده شده، نگاهی اجمالی به پویایی صفات روحانی مربوطه بیندازند؟

همانگونه که در کتاب ۳ اشاره شد داستان‌گویی یک هنر است و عواملی چون لحن صدا، حرکات، احساسات، ضرب‌آهنگ و سرعت به معلّم در جان بخشیدن به داستان در ذهن کودکان کمک می‌نمایند. هنگام تلاش برای یادگیری فنون داستان‌گویی بدون شک مراقب بودید هدف اصلی این عنصر از محتوای آموزشی - یعنی کمک به درک خردسالان از برخی حقایق عمیق البته با در نظر گرفتن ظرفیت ایشان - تحت الشعاع قرار نگیرد. تجربه قطعاً درک شما را از قدرت این هنر منحصربه‌فرد برای تغییر الگوهای رفتاری و افزایش فهم ارتقاء بخشیده است. آیا می‌توانید چند نمونه از تأثیرات آشکار این نیرو در کلاس کودکان خود را شرح دهید؟

بخش پنجم

اغلب بازی‌های دروس کتاب ۳ ماهیتاً مشارکتی و بسیار فراتر از یک فعالیت جسمی صرف به منظور مشغول نگه داشتن کودکان بودند. چگونه برخی از تأثیرات بازی‌های مشارکتی بر خردسالان را توضیح می‌دهید؟ چه مهارت‌هایی را در دانش‌آموزان پرورش دادند؟ چه نگرش‌هایی را ترویج کردند؟ کدام یک از این نگرش‌ها برای کودکان منبع احساس موفقیت محسوب می‌شد؟

برای آموزش نحوهٔ صحیح یک بازی معین به کودکان احتمالاً باید چندین بار بازی را با ایشان تمرین می‌کردید. آیا در بعضی موقعیت‌ها بازی برای برخی کودکان خیلی ساده یا خیلی دشوار بود؟ چگونه این موقعیت را مدیریت کردید؟ آیا توانستید بازی را به شکلی تغییر دهید که تناسب بیشتری با سطح توانایی آنها داشته باشد؟

بخش هشتم

حال بیایید آخرین فعالیت کلاستان در سال گذشته یعنی رنگ‌آمیزی را بررسی کنیم. چه مهارت‌ها و نگرش‌هایی با انجام این فعالیت در کودکان رشد کرد؟ آیا درک بیشتری از زیبایی و نظم حاصل کردند؟ آیا توانایی کودکان در توجه به جزئیات و تمرکز بر کار افزایش یافت؟ این فعالیت چگونه فرصتی برای تمرین احترام به دیگران و لذت استفادهٔ مشترک از وسایل با هم‌کلاسی‌ها را فراهم نمود؟

در کتاب ۳ پیشنهاد شده بود از این زمان کلاس برای مکالمه با کودکان پیرامون ارتباط تصاویر با صفات مطرح شده در درس بهره‌برید. در این زمینه چه تجربه‌ای داشتید؟ برای مثال آیا توانستید برای کودکان برخی از روش‌های عملی بروز صفات مطرح شده را بدون کم‌اهمیت نشان دادن ماهیت عمیق خصائل روح انسانی شرح دهید؟ مکالمات مزبور به چه ترتیب درک کودکان را از این واقعیت افزایش داد که صفات روحانی در زیبایی رفتار فرد جلوه می‌یابند؟ چگونه فرصت بیان ایده‌هایشان به این فهم کمک نمود؟ آیا توانستید محیطی را ایجاد کنید که تمامی کودکان در خلق داستانی دربارهٔ تصویر شرکت کنند و از تجربهٔ چنین مشارکتی لذت برده باشند؟ برخی از رویکردهای

مختلفی را که نسبت به این بخش از کلاس اتخاذ کردید با گروه مطالعه در میان گذارید و برخی نتایج مشورت را در زیر بنویسید.

بخش هفتم

بدون شک در حین تدریس دروس سال اول اهمیت ایجاد ارتباط نزدیک و محبت آمیز با والدین کودکان کلاستان برایتان واضح گردید. شاید بخواهید بخش ۲۶ «برخی اصول تعلیم و تربیت بهائی» که به این موضوع می پردازد را مرور کنید و یک یا دو بند در بارهٔ بینش های کسب شده پیرامون نقش والدین در بسط موازین تربیت روحانی در اوقات خارج از زمان کلاس بنویسید. بدین منظور چنین سؤالاتی را مدنظر قرار دهید: کدام یک از مفاهیم مورد بحث در کتاب ۳ را با ایشان در میان گذاشتید؟ چگونه پاسخ دادند؟ چگونه صفات مشخصی که کودکانشان در کلاس می آموختند را به ایشان توضیح دادید؟ آیا کودکان در خانه ادعیه و نصوص را از بر تلاوت می کردند؟ آیا والدین به کودکان کمک می کردند؟ آیا برخی از والدین از این مرحله فراتر رفته، به گسترش موازین تربیت روحانی برای کودکان روستا یا محلهٔ شما کمک نموده اند؟ از چه طریق؟

بخش هشتم

پس از مرور تجربه‌تان از عناصر دروس سال گذشته بیایید اکنون بر سه مجموعه دروس مندرج در این واحد تمرکز کنیم. متوجه نمودن قلب فرد به سوی خداوند و طلب مساعدت از او اساس الگوی رفتاری و عاداتی است که تمامی دروس این واحد تلاش در تقویت آن دارند. بنا بر این شما کودکان را در اولین مجموعه از دروس برای کسب درکی عمیق‌تر از دعا و مناجات به عنوان بُعد مهمی از حیات روحانی‌شان آماده خواهید نمود. خصوصاً به دانش‌آموزانتان در درک ماهیت دعا، علت عبادت و رفتار ما در حین نیایش کمک خواهید کرد. پیشنهاد می‌شود اکنون سه درس این مجموعه را بخوانید و مفاهیم اصلی ارائه شده در هر یک را یادداشت کنید.

درس ۱.۱:

درس ۱.۲:

درس ۱.۳:

با اعضای گروه در این باره گفتگو کنید که مفاهیم اصلی هر درس به چه صورت یکدیگر را تقویت می‌کنند.

بخش نهم

پس از اتمام دروس سال اول کودکان عادت کرده‌اند در ابتدای کلاس ادعیه را از بر تلاوت کنند. با این حال شاید با شروع مجموعه دروس جدید لازم باشد یادآوری کنید که با هدف ذکر خداوند و درخواست کمک و هدایت از او کلاس را با ادعیهٔ کودکان آغاز خواهید نمود. برای هر جلسه باید آماده باشید تا از دویا سه دانش آموز بخوانید بعد از شما مناجات تلاوت کنند. برخلاف دروس سال اول که تعدادی مناجات برای تلاوت به شما پیشنهاد شده بود در اینجا می‌توانید خودتان انتخاب کنید.

در سال اول کودکان طحّ بیست و چهار درس شش مناجات را از بر کردند. اکنون از ایشان خواسته می‌شود همراه با هر مجموعه یک مناجات جدید حفظ کنند. البته سرعت یادگیری تمامی دانش آموزان شما یکسان نخواهد بود؛ برخی سریع‌تر از دیگران پیش خواهند رفت اما انتظار می‌رود که تقریباً هر کودک در حین گذراندن سه درس هر مجموعه یک مناجات را از بر کند. دعای زیر برای مجموعهٔ ۱ پیشنهاد می‌شود.

«خدا یا طفلم در ظلّ عنایتت پرورش ده. نهال تازه‌ام به رشحات سحاب عنایت پرورش فرما. گیاه حدیقهٔ محبّتم، درخت بارور کن. توئی مقتدر و توانا و تویی مهربان و دانا و بینا.»^۷

همانطور که می‌دانید از بر کردن یک تمرین مکانیکی نیست که از کودکان انتظار انجام آن را داشته باشیم. از بر کردن بیانی که فرد معنایش را درک نکرده مشکل خواهد بود. هنگام معرفی مناجات به خاطر داشته باشید که اگر واژگان کلیدی لازم برای فهم دعا برای کودکان ناآشنا هستند باید معانی‌شان را با مثال‌های عینی توضیح دهید. کدامین لغات برای فهم مناجات فوق از این دست هستند؟ چگونه آنها را برای دانش آموزان توضیح می‌دهید؟ لغات و توضیحاتتان را فضای زیر بنویسید.

بخش دهم

هر یک از دروس مجموعه‌های این کتاب مانند دروس سال اول حاوی توضیح مختصری است که مضمون درس و حفظیات را معرفی می‌کند. قطعاً به تجربه دریافته‌اید که لازم است گزاره‌های توضیح مقدّماتی را با سطح توانایی دانش‌آموزان تطبیق دهید. بنا بر این لازم است پیش از کلاس در باره هر گزاره به خوبی فکر کنید؛ از خود بپرسید که چگونه اندیشه‌ها را در بستر درس به عنوان یک کلّ واحد با کودکان در میان خواهید گذاشت؛ به خاطر داشته باشید که هدف شما کمک به کودکان است تا به منظور آمادگی برای از بر کردن نصوص مضمون را دریابند.

در مطالعه بخش ۴ تا ۸ واحد قبل شما بر یکی از موضوعاتی که از قبل با آن آشنا هستید، یعنی ماهیت دعا و تأثیر آن بر روح انسانی تأمل کردید. می‌دانید که دعا و مناجات در آن واحد نمودی از عشق ما به خداوند و وسیله‌ای برای افزایش این محبت است. از طریق دعا و مناجات ظرفیت ما برای استفاده از مواهبی که خداوند در روح انسان به ودیعه گذارده - موهبت دانش و فهم حقیقی، ادراکات روحانی و فکری، هوش و خرد - همانند میل ما به انعکاس نگرش‌ها و صفات الهی افزایش می‌یابد. بنا بر این پرورش توجه به خداوند در دعا به هنگام تلاوت ادعیه در خردسالان از سنین کم اهمّیت خاصی دارد. در پرتو این بینش توجه خود را به توضیح مقدّماتی و حفظیات اولین مجموعه از دروس معطوف نمایید. شاید مفید باشد برای یافتن ارائه مناسب توضیح مقدّماتی و بیانات در کلاس سؤالات زیر را با دیگر اعضای گروه مطالعه به بحث گذارید:

الف. توضیح دعا به عنوان «گفتگو با خدا» مطابق درس ۱.۱ چگونه رابطه رو به رشد کودکان با خالقشان را تقویت می‌کند؟

ب. چگونه برای دانش‌آموزان کلاستان معنای زندگی در حالت دعا را توضیح می‌دهید؟

ج. نکات مقدّماتی درس ۱.۲ به چه ترتیب به دانش‌آموزان کلاستان در درک حکمت دعا و تضرّع به خداوند کمک خواهد کرد؟

د. توضیح دعا به عنوان غذای روح به چه شکل درک آنها را از هدف دعا افزایش داده، به نوبه خود عادت دعا و مناجات روزانه را تقویت می‌کند؟

ه. نکات مطرح شده در درس ۱.۳ به چه صورت به کودکان در درک وجود یک حالت درونی که باید درحین دعا برای دستیابی به آن بکوشند کمک می‌کند؟ چگونه شرایط و مستلزمات این حالت درونی را درخواهند یافت؟

و. قطعاً متوجه شده‌اید که توضیحات هر درس به گفتار و رفتار حضرت عبدالبهاء اشاره می‌کند. چگونه یادآوری حکمت گفتار ایشان و الگوی رفتاری که به جا گذاشته‌اند فهم کودکان را از مضمون مورد نظر هر درس افزایش می‌دهد؟

کمک به کودکان در فهم بیاناتی که از بر می‌کنند مستلزم صرف وقت برای گفتگو در بارهٔ معنای واژگان و عبارات مشکل و ناآشناست. مانند سال اول دو جمله برای کمک به شما در توضیح کلمات ارائه شده است. از شما خواسته می‌شود از توانایی حاصله از تجربه‌تان استفاده کنید و با کمک دیگر افراد گروه مطالعه یک یا چند جملهٔ دیگر برای هر کدام در قسمت زیر بنویسد. تلاش کنید برای توضیح واژگان بستر فرهنگی کودکان کلاستان را مد نظر قرار دهید.

تلاوت کردن:

مشتمل:

منجذب شدن:

آرزو:

مستغرق:

خطاب:

انس گرفتن:

جوهر:

بخش یازدهم

اگرچه موسیقی یکی از عناصر کلاس شما باقی خواهد ماند اما مانند دروس سال اول برای هر درس یک سرود مشخص در نظر گرفته نشده، بلکه یک مجموعه شامل سرودهای سال گذشته و همچنین چند سرود جدید در فضایی مجزاً فراهم گردیده است. برخی از سرودهای مجموعه به صفات روحانی مربوطند؛ برخی به الگوی رفتاری و عاداتی متمرکزند که کودکان سعی در پرورش آنها دارند؛ برخی دیگر به تاریخ امروهاکل مقدسه مرتبط می‌باشند. انتخاب دو سرود برای هر درس به عهده شماست. به منظور کمک به شما یک یا دو سرود برای هر مجموعه پیشنهاد شده است. هنگام تفکر در باره این بخش از کلاس باید یک موضوع مهم را در ذهن داشته باشید: اگر سرود انتخابی به مضمونی که سعی در تعلیم آن دارید مربوط باشد آنچه کودکان می‌آموزند را تقویت خواهد نمود.

در اینجا باید ذکر کنیم که لازم نیست خودتان را به سرودهای موجود در این مجموعه محدود کنید. سرودهای زیبایی به همهٔ زبان‌های دنیا وجود دارند که کودکان از خواندن آنها لذت خواهند برد.

شما به عنوان معلم کلاس‌های کودکان باید به تدریج برای خودتان دفتر سرود تهیه کنید و با تمرین مکرر به کمک فردی ماهر یا از طریق گوش کردن به فایل ضبط شده سرودها را یاد بگیرید.

برای پرورش توانایی موسیقایی کودکان ممکن است علاوه بر سرودخوانی انجام برخی فعالیت‌های ساده را مفید بیابید. برای مثال دست زدن یا ضرب گرفتن درک آنها را از ریتم افزایش خواهد داد. احتمالاً با این فعالیت آشنایی دارید که یک نفر به عنوان «رهبر گروه» با دست زدن یا ضرب گرفتن الگوی ریتمیک کوتاهی را اجرا می‌کند و دیگران آن را تکرار می‌کنند. سپس بدون از دست دادن حتی یک ضرب، رهبر گروه یک الگوی ریتمیک دیگر با مدت زمان یکسان با الگوی قبل را اجرا می‌کند و بقیه با او همراه می‌شوند. فعالیت به همین ترتیب ادامه می‌یابد؛ الگوهای جدید اضافه می‌شوند و کودکان به نوبت رهبر گروه می‌شوند.

فعالیت مفید دیگری از این دست را می‌توان به صورت گروهی انجام داد. برای مثال می‌توانید کودکان را به دو گروه تقسیم کنید و از گروه اول بخواهید با دست زدن یک ریتم را اجرا کنند. سپس می‌توانید از گروه دوم بخواهید با ریتم دیگری وارد شوند و دو گروه به طور هم‌زمان دست زدن را ادامه دهند. این فعالیت را می‌توان با حداکثر پنج گروه انجام داد که هر یک با دست زدن یا ضرب گرفتن ریتم متفاوتی را اجرا می‌کنند.

همچنین فعالیت‌هایی وجود دارند که می‌توانند توانایی کودکان در خواندن نُت صحیح را افزایش دهند. برای مثال، فعالیت‌هایی که در آن گروهی یک ملودی را آغاز می‌کند و یک یا دو گروه دیگر، در زمان‌های متفاوت با همان ملودی شروع به خواندن می‌کنند. البته شما باید در حین کار با کودکان، تصمیم بگیرید که آیا فعالیت‌های جانبی از این دست، ارزشمند خواهند بود یا خیر. به یاد داشته باشید که شما سعی در تعلیم رسمی موسیقی به کودکان ندارید. کودکان سرود خواندن را دوست دارند و این بخش از کلاس باید سرشار از سرور و شادی باشد.

اکنون در پرتو مطالب فوق به مجموعه سرودها نگاهی بیندازید و با شرکت‌کنندگان دوره دویسه سرود را که مناسب هر درس مجموعهٔ ۱ می‌باشد انتخاب کنید. برای مثال «او را ستایش کن» ممکن است برای اولین درس مناسب باشد.

درس ۱.۱:

درس ۱.۲:

درس ۱.۳:

بخش دوازدهم

داستان‌گویی یکی از عناصر حائز اهمیت کلاس شما در سال جاری باقی خواهد ماند. داستان‌های هر نه درس به لحاظ زبان و محتوا بسیار شبیه به دروس سال اول هستند اما تا حدی طولانی‌ترند؛ بنا بر این اگر خواستار تداوم مشارکت کودکان در فرایند یادگیری هستید لازم است مهارت‌های داستان‌گویی خود را تقویت کنید. پس باید مانند دروس سال اول کاملاً با هر داستان آشنا باشید و برای آمادگی زمان کافی را صرف خواندن و تمرین داستان نمایید.

با در ذهن داشتن مطالب فوق داستان‌هایی را که در سه درس اول برای کودکان تعریف خواهید نمود بازخوانی کنید؛ به خاطر داشته باشید که در هر داستان قرار است به خردسالان کمک نمایید از مشاهدهٔ مجموعه‌ای از رویدادها فراتر روند و فهمی از ماهیت دعا کسب کنند. گفتگو با دیگر معلمان در مورد سؤالات زیر می‌تواند در این رابطه به شما کمک کند.

نقل داستان روح‌الله در درس ۱.۱ قدرت دعا و مناجات را به کودکان نشان می‌دهد. چگونه روح‌الله را به دانش‌آموزانتان معرفی خواهید کرد؟ قلب روح‌الله به حدی مشتعل به محبت‌الله بود که دعای او قلوب سایرین را منجذب می‌کرد؛ چطور از فهم کودکان از این موضوع اطمینان حاصل خواهید کرد؟ کدام جزئیات زندگی روح‌الله در داستان برای یادگیری کودکان اهمیت دارد؟

داستان درس ۱.۲ لوا گستینگر را به کودکان معرفی می‌کند و ملاقات مختصر او را در راهرو با حضرت عبدالبهاء در یک روز صبح حین زیارت ارض اقدس شرح می‌دهد. روایت این داستان باید اهمیت دعای روزانه را نه به صورت تشریفات مذهبی بلکه به عنوان وسیله‌ای ضروری برای تغذیهٔ روح در خاطر کودکان ثبت کند. چگونه به کودکان در فهم این موضوع کمک خواهید کرد که ما باید درست مثل لوا مطمئن شویم که این بخش از زندگی مان مورد غفلت قرار نمی‌گیرد؟ داستان چه مفاهیم دیگری را دربارهٔ ماهیت دعا و مناجات انتقال می‌دهد؟ برای حصول اطمینان از درک دانش‌آموزان از این اندیشه‌ها چه جزئیاتی را در روایت خود خواهید گنجاند؟

در آخرین درس مجموعهٔ ۱ داستان مردی را روایت خواهید کرد که از حضرت عبدالبهاء نحوهٔ صحیح دعا کردن را آموخت. با مشاهدهٔ حالت حضرت عبدالبهاء هنگام دعا مرد توانست به ارتباط حقیقی با خدا نظری بیندازد و برای جستجوی چنین حالتی الهام بگیرد. پس از آن نصایح محبت‌آمیز حضرت عبدالبهاء به درک او از ماهیت دعا افزود. کدام جزئیات داستان به درک کودکان از درسی که گفتار و رفتار حضرت عبدالبهاء به مرد آموختند کمک خواهد کرد؟

بخش سیزدهم

همانگونه که در واحد قبل ذکر گردید مجموعه دروس گنجانده شده در این دوره و دورهٔ منشعب بعد بر صفات روحانی سال اول بنا گردیده است. عادات و الگوی رفتار مندرج در دروس نمود بیرونی صفات مزبورند، صفاتی که همواره باید در قلوب کودکان با عمق بیشتر ریشه بدوانند. بنا بر این در حین تدریس باید روش‌هایی را برای تقویت پرورش چنین صفاتی بیابید.

در این رابطه هنگام مرور مجموعهٔ ۱ متوجه سه نصّی خواهید شد که کودکان در سال اول در بارهٔ اشتعال، شکرگزاری و انقطاع آموختند؛ این سه نص برای مراجعه در درس اول گنجانده شده‌اند. در واحد اول کتاب بر این سه صفت تأمل نمودید و در بارهٔ اهمیتشان برای شکل‌گیری عادت توجه به خداوند در دعا هنگام عبادت تفکر کردید. هنگام تدریس مجموعهٔ ۱ به ویژه زمان معرفی نصوص و روایت داستان‌ها به چه طریق ممکن است اندیشه‌های مرتبط با صفات مذکور را به تدریس خود وارد کنید. با اعضای گروه مطالعه‌تان گفتگو کنید و بخشی از افکار خود را در قسمت زیر بنویسید. به خاطر داشته باشید که از این فرصت برای یادآوری نصوصی که کودکان حفظ کرده‌اند استفاده نمایید و از ایشان بخواهید که آنها را برای مرور تلاوت کنند.

نشده بلکه در لحظهٔ نمایش اجرا می‌شود. این کار به نوشتن داستانی شباهت دارد که هر عضو گروه هم‌زمان با پیشرفت داستان در ساخت آن سهیم می‌شود. معلّم طرح خام اوّلیه را می‌دهد - شخصیت‌ها، مکان و طرح داستان یعنی آغاز، میانه و سرانجام - و اجازه می‌دهد کودکان در حین اجرا از تخیل خود استفاده کنند. البته معلّم باید این فرایند را از نزدیک هدایت کند. ممکن است طرح سؤالاتی مانند «چه کسی هستی؟»، «کجایی؟»، «الان دارد چه اتفاقی می‌افتد؟» و «الان می‌خواهی چه کار کنی؟» لازم باشد تا موفقیت بداهه‌پردازی تضمین شود.

توصیه می‌شود با دیگر اعضای گروه مطالعه فعالیت‌های نمایشی مجموعهٔ ۱ را مجدداً نگاه کنید، خصوصاً آنهایی که به مضامین دروس مربوط می‌شوند. هر یک را چگونه معرفی می‌کنید؟ اهداف آن را چطور شرح می‌دهید؟ به چه شکل اجرای نمایش را هدایت می‌کنید؟ برای مثال در درس ۱.۱ برای کمک به درک کودکان از این مطلب که تمامی موجودات به صرف حیات در حال ستایش پروردگارند چه خواهید گفت؟ قرار است نقش مزرعهٔ ذرت یا محصول دیگری که در ابتدا خشک و تشنه است اما پس از مدّتی بر آن باران می‌بارد را بازی کنند؛ چگونه ایشان را راهنمایی می‌کنید؟

هدف دومین مجموعه فعالیت نمایشی در درس ۱.۲ تقویت این فکر در کودکان است که افراد با دعا کردن نیرو می‌گیرند. چگونه فعالیت‌ها را به شکلی برای کودکان شرح خواهید داد که در درک این هدف به ایشان کمک نماید؟

مجموعهٔ دوم فعالیت‌ها در درس ۱.۳ این موقعیت را فراهم خواهد کرد که از مکالمات قبلی متعدّد خود با کودکان در بارهٔ حالاتی که هنگام دعا باید از خود نشان دهند یک قدم فراتر رود. حالت احترام عمیقی که ما در حین دعا در ظاهر نشان می‌دهیم از درک زیبایی و عظمت کلمهٔ الله سرچشمه می‌گیرد؛ چطور اطمینان حاصل خواهید کرد که دانش‌آموزان هنگام انجام فعالیت‌های مذکور تا حدّی این مطلب را متوجّه می‌شوند؟

بخش پانزدهم

فعالیت‌های هنری سال اوّل درک کودکان از زیبایی و نظم را افزایش داد؛ همچنین مهارت‌ها و توانایی‌های به خصوصی را تقویت کرد، از جمله توجّه به جزئیات و تمرکز بر فعالیت. چنین مهارت‌ها و توانایی‌هایی در دروس کتاب فعلی بیشتر پرورش خواهند یافت. هر مجموعه شامل فعالیت‌هایی است که بر یکی از عناصر اصلی هنر متمرکزند. کودکان در هر درس ابتدا یک یا دو فعالیت را انجام می‌دهند که به آشنایی بهتر با عنصر مورد نظر و مهارت بیشتر برای استفاده از آن کمک خواهد کرد. سپس راهنمایی خواهند شد تا با استفاده از آنچه یاد گرفته‌اند یکی از ابعاد مضمون درس را به شکلی ساده به تصویر بکشند.

فعالیت‌های مجموعهٔ ۱ را که بر عنصر «خط» در هنر متمرکز می‌باشند مرور کنید. چه آمادگی‌هایی پیش از هر درس لازم است؟ هدف فعالیت‌های مختلف و انتظاری که از کودکان می‌رود را چطور برایشان تشریح می‌کنید؟

درس ۱.۱:

درس ۱.۲:

درس ۱.۳:

بخش شانزدهم

بعد از بررسی فعالیت‌های مجموعهٔ اول با شرکت‌کنندگان دیگر این دوره زمانی را برای تمرین ارائهٔ درس صرف کنید: مناجاتی که انتظار می‌رود کودکان از برکنند را معرفی کنید، مضمون اصلی درس را توضیح دهید، واژگان و عبارات کلیدی برای درک معنی نصوص را توصیف کنید، سرودهای انتخابی را بخوانید، داستان‌ها را روایت کنید و فعالیت‌های نمایشی و هنری را ارائه دهید.

شاید مایل باشید پس از مرور مجموعهٔ ۲ و ۳ با اعضای گروه مطالعه تمرین مشابهی را انجام دهید.

بخش هفدهم

اکنون مرور دروس مجموعهٔ ۲ را که به محبت‌الله و اطاعت از احکام و تعالیمی الهی می‌پردازند آغاز خواهیم نمود. هدف دروس این مجموعه، بر پایهٔ اندیشه‌های مرتبط با دعا و مناجات در مجموعهٔ قبل، کمک به کودکان برای تفکر پیرامون ماهیت دستورات الهی و اهمّیت پیروی از آنها می‌باشد. نگاه سریع به دروس و نوشتن مفاهیم اصلی بررسی شده در هر یک می‌تواند برای شما مفید باشد.

درس ۲.۱:

درس ۲.۲:

درس ۲.۳:

مفاهیم اصلی مورد بحث در هر یک از دروس چگونه دیگری را تقویت می‌کند؟

بخش هجدهم

مناجاتی که کودکان در طول این سه درس حفظ خواهند نمود در ادامه آمده است. مثل همیشه از شما خواسته می‌شود در درک معنای واژگان و عبارات کلیدی به ایشان کمک کنید. چه کلماتی ممکن است برای دانش‌آموزانتان ناآشنا باشند؟ چطور آنها را توضیح می‌دهید؟

«الهی الهی اجمع قلوب احبائک علی الاتحاد و اظهر لهم عنایتک العظمی و اجعلهم یتبعون اوامرک و یحفظون شریعتک اعنهم یا الهی فی سعیهم و هب لهم من لدنک قوّة علی خدمة امرک و لاتترکهم یا الهی لانفسهم انر لهم خطواتهم بنور معرفتک و اشرح صدورهم بمحبّتک انک انت الههم و معینهم.»^۸

مضمون: ای خدای من، ای خدای من، قلوب دوستانت را متحد فرما و عنایت عظیمت را بر آنها آشکار کن. باشد که از اوامر تو پیروی کنند و شریعت تو را حفظ کنند. خدایا، به آنها در تلاش هایشان یاری نما و نیرویی عطا نما که به خدمت امرت پردازند. آنها را به خود وامگذار، قدم هایشان را به روشنی دانش خود هدایت کن و قلوب آنها را به محبت خودت شادمانی بخش. به درستی که تو خدای آنها و یاور ایشان هستی.

بخش نوزدهم

بیاید اکنون مضامین سه درس مجموعهٔ ۲ را در نظر بگیریم. همانطور که به خاطر دارید در بخش‌های ۹ تا ۱۳ واحد اول کتاب حاضر به شما فرصتی داده شد تا درک خویش را از ماهیت

احکام الهی و رابطهٔ بین اطاعت و محبت افزایش دهید. همچنین بر این مفهوم تأمل نمودید که اکتساب صفات روحانی به چه نحو به اطاعت از احکام الهی می‌انجامد و پایبندی به این قوانین به نوبهٔ خود به چه صورت رشد و پرورش چنین صفاتی را ترویج می‌کند. در پرتو تأملات فوق همراه با دیگر اعضای گروه مطالعه توضیح مقدّماتی و بیان هر درس را مانند مجموعهٔ ۱ بررسی کرده و در مورد سؤالات زیر گفتگو کنید:

الف. چگونه تشبیه قلعه در درس ۲.۱ به افزایش اطمینان کودکان از محبت خدا به ایشان کمک خواهد نمود؟

ب. سرور ناشی از پیروی از هدایات خداوند و زندگی بر اساس تعالیم او را چگونه برای کودکان شرح خواهید داد؟

ج. چرا درک این موضوع که محبت الله دلیل پیروی ما از احکام است - موضوع اصلی مطرح شده در درس ۲.۲ - برای کودکان اهمیت دارد؟

د. برای کودکان چگونه توضیح می‌دهید که صفات روحانی ما همچون وفاداری، شجاعت و استقامت با پیروی از فرامین الهی رشد می‌کنند؟

---

۵. توضیحات درس ۲.۳ چگونه به کودکان کمک خواهد کرد احکام الهی را به مثابه چراغ‌های عنایت خداوند ببینند؟

ذکر این نکته در اینجا مفید خواهد بود که حضرت بهاءالله هدایات الهی برای بشر را به اشکالی متفاوت، از جمله احکام، اوامر، نصایح و اصول ظاهر نمودند. به طور کلی در سه درس این مجموعه دو واژه «اوامر» و «احکام» به معنایی فراگیر به کار می‌روند. با این حال باید به خاطر داشته باشید که بین مثلاً یک «حکم» یا یک «نصیحت» تمایز وجود دارد؛ خصوصاً هنگام تدریس درس ۲.۳ که توجّه کودکان را به فرامین مشخصی جلب خواهید نمود. با دیگر شرکت‌کنندگان دوره این موضوع را به بحث گذارید: چگونه هر یک از احکام زیر را برای دانش‌آموزانتان توضیح می‌دهید؟

- نهی از غیبت

- نهی از ظلم به حیوانات

- امر به مؤدّب بودن

حال به کلمات و عباراتی که برای درک مفهوم نصوص کلیدی هستند نگاه کنید و جملات ساخته شده برای هر یک را بخوانید. در زیر یک یا دو جملهٔ دیگر بنویسید که کلمه یا عبارت را در بستری آشنا برای دانش‌آموزان شما توضیح دهد.

حصن:

نجات و امنیت:

نابود شدن:

عظمت:

عمل کردن:

احکام:

بی تردید:

عنایت:

مخلوقات:

بخش بیستم

اکنون که پیرامون اندیشه‌های ارائه شده در این دروس بیشتر تفکر کردید شاید مایل باشید با دیگر معلمان چند سرود را که به تقویت مضمون هر درس کمک خواهند نمود مشخص کنید. سرود «می‌خواهم مسرور باشم» یک مثال از مجموعه سرودهای ارائه شده است.

درس ۲.۱:

درس ۲.۲:

درس ۲.۳:

بخش بیست و یکم

داستان‌های تمامی دروس این مجموعه مانند گذشته بصیرت‌های مرتبط با مضمون اصلی درس را به کودکان منتقل می‌کنند. پس از بازخوانی سه داستان سؤالات زیر را در گروه خود به بحث گذارید.

داستان درس ۲.۱ دربارهٔ مارثا روت است. این داستان توکل مارثا را در طی سفر خطرناکی که برای تبلیغ امر در آمریکای لاتین برعهده گرفته بود شرح می‌دهد. برای کودکان چطور توضیح می‌دهید که مارثا روت که بود و هدف سفرهایش چه بود؟ چگونه تجربهٔ مارثا روت را به این اندیشه که محبت‌الله شبیه یک قلعه است ربط می‌دهید؟ برای اینکه کودکان مضمون اصلی داستان را درک کنند تأکید بر چه جزئیاتی در روایت مهم خواهد بود؟

داستان درس ۲.۲ موقعیتی را در زندگانی حاجی محمد نقل می‌کند که وی با طیب خاطر و مسرت از هدایات حضرت بهاء‌الله پیروی کرد. برای کمک به کودکان در درک ارتباط بین توکل به خداوند و اطاعت از فرامین الهی انتقال چه جزئیاتی اهمیت خواهد داشت؟ چطور به ایشان در فهم این مطلب کمک خواهید کرد که اطاعت کامل از خواسته‌های جمال مبارک زائیدهٔ وفاداری و عشق حاجی محمد به حضرت بهاء‌الله بود؟

داستان درس بعد و آخرین درس مجموعهٔ ۲ نیز برگرفته از زندگی حاجی محمد است که در دورانی پیش از زمان داستان درس قبل اتفاق افتاده است. در این داستان می‌بینیم که میل شخصی

حاجی محمد مانع از پیروی او از خواسته‌های حضرت بهاء‌الله شد. برای آنکه اهمّیت پیروی از فرامین الهی و پرورش صفاتی که لازمهٔ اطاعت از احکامند را در ذهن کودکان تقویت کنید چگونه داستان را تعریف خواهید کرد؟

بخش بیست و دوم

در حالی که فرد می‌آموزد به او امر الهی پایبند باشد، بسیاری از صفات روحانی او نیز رشد می‌کند. سه مورد از چنین صفاتی در واحد قبل تحت لوای این مضمون فراگیر بررسی شدند و اکنون نیز در درس مجموعهٔ ۲ مورد توجه قرار می‌گیرند؛ این سه صفت عبارتند از رضا، شجاعت و وفاداری. با دیگر اعضای گروه بحث کنید: در زمان تدریس این سه درس چگونه اندیشه‌های مرتبط با صفات مذکور را به مکالمات خود با دانش‌آموزان خصوصاً در حین حفظیات و داستان‌گویی وارد می‌کنید؟ چگونه ایشان را به تلاوت نصوص مشابه که در سال اول از برکردند تشویق خواهید نمود؟ برخی از افکار خود را در فضای زیر بنویسید.

نمایش مرتبط با مضمون درس ۲.۲ از کودکان می‌خواهد به دو روش مختلف سفری که کشتی حاجی محمد از عکّا به جدّه داشت را اجرا کنند: ابتدا تظاهر کنند که مسافری مضطرب کشتی هستند و سپس توکل حاجی محمد به خداوند را نشان دهند. برای کمک به دانش‌آموزان چه خواهید گفت تا بتوانند متوجه تفاوت اعمالشان در دو اجرا شوند؟

در درس ۲.۳ کودکان در گروه‌های دو نفره به یک گردش خیالی در بازار می‌روند تا برای مادرشان سبزیجات بخرند؛ چگونه آنها را برای اجرای این نمایش کوتاه آماده خواهید کرد؟ آیا با داستان دیگری در بارهٔ اطاعت آشنایی تا بتوانند اجرا کنند؟ چه اتفاقی می‌افتد اگر معلم بدون گفتگویی که آگاهی کودکان را از نکتهٔ آموزندهٔ داستان افزایش دهد صرفاً از آنها بخواهد فعالیت را انجام دهند؟

بخش بیست و چهارم

اکنون فعالیت‌های هنری سه درس مجموعهٔ ۲ که به عنصر «شکل» می‌پردازند را مرور کنید. چگونه هدف هر فعالیت و آنچه از کودکان انتظار می‌رود را برایشان توضیح خواهید داد؟ از قبل چگونه برای این بخش درس آماده خواهید شد؟

درس ۲.۱:

درس ۲.۲:

درس ۲.۳:

بخش بیست و پنجم

در دروس مجموعه ۳ کودکان با این اندیشه آشنا خواهند شد که برای عرفان و حبّ الهی آفریده شده‌اند و جستجوی دانش از طریق مظاهر ظهور و مطالعه خلقت اصلی‌ترین مشغولیت زندگی‌شان خواهد بود. شما می‌کوشید عطش درونی برای کسب دانش آنها را تقویت کنید و آگاهی‌شان از اهمّیت به‌کارگیری دانش برای بهبود شرایط بشر را افزایش دهید. به‌علاوه صفات و ویژگی‌های لازم برای تحرّی واقعیت را با ایشان بررسی خواهید کرد. با در ذهن داشتن این افکار اکنون دروس این مجموعه را بررسی کنید و مفاهیم اصلی مطرح شده در هر درس را در زیر بنویسید.

درس ۳.۱:

درس ۳.۲:

درس ۳.۳:

حال که با مفاهیم مطرح شده در دروس آشنا هستید می‌توانید بخش‌های زیر را که در آمادگی برای وظیفه پیش‌رو کمکتان خواهد کرد مطالعه کنید.

بخش بیست و ششم

پیشنهاد می‌شود در طول این سه درس به کودکان در حفظ مناجات زیر کمک کنید. مانند قبل پیش از آنکه کودکان مناجات را از برکنند به آنها در درک واژگان و عبارات جدید یا ناآشنا کمک خواهید کرد. با اعضای گروه واژگان و عبارات مزبور را بیابید؛ از چه روشی برای توضیح مفاهیمشان استفاده خواهید کرد؟

«إِلَهِي إِلَهِي هُوَ لِأَطْفَالِ فُرُوعِ شَجَرَةِ الْحَيَاتِ وَ طَيْرِ حَدِيقَةِ النَّجَاتِ، لِنَالِي صَدَفِ بَحْرِ رَحْمَتِكَ، أَوْ رَادِ رَوْضَةِ هِدَايَتِكَ. رَبَّنَا إِنَّا نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَ نَقُدِّسُ لَكَ وَ نَتَضَرَّعُ إِلَيْكَ مَلَكُوتِ رَحْمَانِيَّتِكَ أَنْ تَجْعَلَنَا سُرْجَ الْهُدَى وَ نُجُومَ أَفْقِ الْعِزَّةِ الْأَبَدِيَّةِ بَيْنَ الْوَرَى وَ عَلَّمْنَا مِنْ لَدُنْكَ عِلْمًا يَا بَهَاءَ الْبَهَى.»^۹

مضمون: خدای من، خدای من، این اطفال شاخه‌های درخت زندگانی‌اند و پرندگان باغ رستگاری؛ مرواریدهای صدف دریای رحمت‌تواند و گل‌های سرخ باغ هدایت‌تو. پروردگارا تو را می‌ستاییم و تقدیس می‌کنیم و به ملکوت رحمانیتت تضرع می‌نماییم که ما را چراغ‌های هدایت و ستارگان افق عزت ابدی میان مردمان قرار دهی و دانشی که از نزد تو می‌آید را به ما بیاموزی، یا بهاء‌الابهی.

بخش بیست و هفتم

همانطور که به یاد دارید بخش‌های ۱۴ تا ۱۹ واحد قبل به مضمون کلی جستجوی دانش اختصاص یافتند و نقش به‌کارگیری دانش را در ایجاد الگوهای مطلوب و عادات رفتاری در زندگی کودکان بررسی کردند. بخش‌های مزبور به یک اندیشهٔ محوری پرداختند: دانشی که برای پیشبرد تمدن کسب می‌کنیم، انتشار می‌دهیم و به کار می‌بریم از دو منبع به دست می‌آید - کتاب وحی و کتاب خلقت. در پرتو رابطهٔ متقابلاً تقویت‌کنندهٔ معرفت الله و اطاعت از تعالیم الهی است که سه درس مجموعهٔ فعلی در پی مجموعهٔ ۲ - که حول مفهوم اطاعت از احکام الهی سامان یافته - آمده‌اند. اکنون از شما می‌خواهیم با در ذهن داشتن اندیشه‌های مذکور توضیح مختصر مقدّماتی و نصوص دروس ۳.۱، ۳.۲ و ۳.۳ را مرور کنید. به منظور تفکر پیرامون ارائهٔ مضمون هر درس با اعضای گروه مطالعه در بارهٔ این سؤالات گفتگو کنید.

الف. همانطور که در درس ۳.۱ ذکر گردید کودکان باید درک کنند که ما از طریق مظاهر ظهور الهی که تعالیم خداوند را برای ما می‌آورند به معرفت الله نائل می‌شویم. چگونه چنین درکی محبت ایشان به خداوند و میل به رضایت او را تقویت می‌کند؟

ب. آیا می‌توانید علاوه بر آنچه در توضیح مقدّماتی آمده است به چند مثالی فکر کنید که به کودکان کمک خواهد کرد نشانه‌های کمال خداوند را در تمامی آنچه خلق نموده مشاهده کنند؟

ج. چه مثال‌هایی می‌توانید برای کودکان بزنید که به ایشان در درک مفهوم «شناخت علوم و هنرها» در درس ۳.۲ کمک کند؟

د. برای دانش روحانی که از طریق مظاهر ظهور الهی به دست می‌آوریم چند مثال بزنید.

ه. چگونه می‌توانید مفهوم کاربرد دانش در مسیر پیشرفت جامعه را برای کودکان توضیح دهید؟

و. چگونه به کودکان در درک این موضوع کمک خواهید کرد که دانش همچون حصن است؟

ز. هر چقدر هم که به دانسته‌های ما افزوده شود درک ما از برخی امور همواره ناقص خواهد ماند. چرا پذیرش این موضوع که در درس ۳.۳ مطرح شده برای کودکان لازم است؟

ح. تشبیه متحرّی حقیقت به فردی که بدون توجّه به منبع تابش در جستجوی نور است چگونه به درک کودکان از صفات لازم برای جستجوی دانش کمک خواهد کرد؟

ط. چطور می‌توان به کودکان کمک نمود تا دریابند که جستجوی دانش فراتر از کلاس درس است؟ چطور می‌توان کمک نمود منش‌ها و صفات لازم برای یک زندگی سراسر یادگیری را کسب کنند؟

به شما توصیه می‌شود جملاتی را که برای کمک به شما در توضیح واژگان کلیدی نصوص مجموعه فعلی تهیه شده‌اند مرور کنید. برای هر کدام یک یا دو جمله دیگر بنویسید که کلمه را در بستری آشنا برای دانش‌آموزان توضیح دهد.

مقصود:

کوشیدن:

درک:

جهد بلیغ نمودن:

کمالات:

کمال:

جد:

سعی:

بخش بیست و هشتم

حال که نصوص مندرج در سه درس را بررسی کردید توصیه می‌شود دو یا سه سرود، مرتبط با مضمون اصلی هریک بیابید. شاید به عنوان مثال «ای طالب» و «طاهرهٔ خالص» گزینه‌های مناسبی از مجموعه سرودهای ارائه شده باشند.

درس ۳.۱:

درس ۳.۲:

درس ۳.۳:

بخش بیست و نهم

بیاید به داستان‌های دروس مجموعهٔ ۳ که هدفشان توضیح مضامین اصلی است توجه کنیم. بعد از بازخوانی دروس، با اعضای گروه مطالعه‌تان در مورد سؤالات زیر گفتگو کنید.

در داستان درس ۳.۱ شاه ایران جناب وحید را مأمور می‌کند تا حضرت باب را ملاقات و صحت ادّعی ایشان را تعیین کند. برای آنکه کودکان داستان را دنبال کنند چه جزئیاتی را در روایت خواهید گنجاند؟ چگونه داستان به کودکان کمک خواهد نمود تا مفهوم جستجوی دانش از مظهر ظهور الهی و اهمّیت تواضع در این خصوص را درک کنند؟

در درس ۳.۲ کودکان داستانی در بارهٔ تلاش‌های فداکارانهٔ یک پزشک آمریکایی به نام سوزان مودی خواهند شنید که طبق هدایت حضرت عبدالبهاء به ایران رفت. به منظور تقویت میل کودکان به کسب دانش و به‌کارگیری آن در جهت منفعت دیگران بر چه ابعادی از داستان تأکید خواهید کرد؟ دکتر مودی هنگام استفاده از دانش در مسیر بهبود زندگی مردم ایران، خصوصاً زنان و دختران، چه صفاتی را از خود نشان داد؟

در درس ۳.۳ دانش‌آموزان در بارهٔ طاهرهٔ شهیر، یکی دیگر از زنان دلاور تاریخ بهائی، خواهند آموخت. داستان به چه ترتیب عشق حضرت طاهره به حقیقت و اشتیاق ایشان به جستجوی دانش را علی‌رغم چالش‌های عظیمی که با آن مواجه شدند تشریح می‌کند؟ هنگام روایت داستان بر چه اندیشه‌هایی تأکید خواهید کرد تا اشتیاق کودکان به کوشش در راه جستجوی حقیقت تقویت گردد؟

بخش سی و یکم

به منظور حصول آمادگی برای هدایت کودکان تمرین‌های نمایشی مجموعهٔ ۳ را با معلمان گروهتان مرور کنید. به چه صورت برای دانش‌آموزان اهداف تمرین‌های نمایشی را توضیح خواهید داد؟ چگونه کودکان را در طی مراحل هر فعالیت همراهی خواهید کرد؟ برای راهنمایی واضح چه نکاتی را بیان خواهید نمود؟

در فعالیت نمایشی مرتبط با مضمون درس ۳.۱ به کودکان گفته می‌شود که ما می‌توانیم نشانه‌های خداوند را در تمامی مخلوقات ببینیم. پس از آن از ایشان خواسته می‌شود تصوّر کنند یکی از عناصر طبیعتند، مثلاً یک کوه، یک گل، یا یک ابر و سپس آن را اجرا کنند. عناصر پیشنهادی درس و یا هر عنصر دیگری که برای انجام این فعالیت در نظر دارید چگونه نشانه‌های خداوند را ظاهر می‌کنند؟ شاید مفید باشد در اینجا اندکی در این باره تفکر کنید.

در درس ۳.۲ در چند موقعیت تخیلی شخصیت‌های خاصی با سوزان مودی ارتباط می‌گیرند؛ شما این موقعیت‌ها را برای کودکان توضیح خواهید داد. سپس کودکان باید به صفات دکتر مودی بیندیشند و این صفات را از دید شخصیت‌ها توصیف کنند. فکر می‌کنید کودکان از این تمرین چه خواهند آموخت؟

هدف بخش دوم فعالیت‌های نمایشی در درس ۳.۳ کمک به درک دانش‌آموزان از مفهوم تحرّی حقیقت است. امیدوارید کودکان از داستان روستای کارو کارو چه بینش‌هایی به دست آورند؟

بخش سی و دوم

آخرین بخش دروس به هنر اختصاص دارد. کودکان در مجموعه‌های قبل با دو عنصر اصلی هنری یعنی خط و شکل آشنا شدند و اکنون در بارهٔ «بافت» می‌آموزند. شاید تاکنون توجه کرده باشید که فعالیت‌های مجموعهٔ ۳ تا حدّی از مجموعه‌های قبل پیچیده‌ترند. مجدّداً تمرین‌های هنری را بخوانید و با اعضای گروهتان در مورد چگونگی توضیح هدف هر فعالیت برای کودکان و انتظاراتی که از ایشان می‌رود گفتگو کنید. برای آنکه این فعالیت‌ها به طور روان پیش روند چه آمادگی‌هایی را باید از قبل مدّ نظر داشته باشید؟

درس ۳.۱:

درس ۳.۲:

درس ۳.۳:

بخش سی و سوم

اکنون که با اجزای مختلف نُه درس آشنا شده و ارائه فعالیت‌ها را با معلمان هم دوره خود تمرین کرده‌اید، گفتگو در باره برخی از ملاحظات عملی مفید خواهد بود.

همانطور که مشاهده کردید محتوای ارائه شده در دروس کتاب حاضر از محتوای دروس سال اول که ممکن بود به راحتی تنها در یک کلاس پوشش داد جامع تر است. در اینجا در عوض باید بهترین شیوه توزیع فعالیت‌های پیشنهادی را در طول دو یا سه جلسه تعیین کنید. هر شیوه‌ای که اتخاذ کنید، عناصر اصلی درس - به ویژه از برکردن نصوص و داستان - لزوماً محور کلاس باقی خواهند ماند چرا که هدف عناصر ذکر شده بروز عادات و الگوی رفتاری است که صفات روحانی درونی را منعکس می‌کنند. به بیان دیگر اختصاص دادن یک کلاس کامل به طور صرف به مثلاً نمایش یا هنر بر تمامیت فرایند یادگیری تأثیر مثبتی ندارد. در رابطه با این موضوع، باید هنگام اجرای عناصر دیگر از هر فرصتی بهره‌برید تا اهمیت نصوصی که از بر کرده‌اند و بینش‌هایی که از داستان مربوطه دریافته‌اند را در اذهان و قلوب دانش‌آموزان تقویت کنید.

بنا بر این چالش شما هنگام تدریس این خواهد بود که تجارب گذشته را برای سازمان‌دهی فعالیت‌های هر جلسه و ارائه محتوا در طول زمان چند کلاس به کار گیرید. بدین منظور توانایی شما برای مرور اندیشه‌های بحث شده با کودکان در فاصله زمانی بین دو کلاس باید بسیار تقویت گردد. همچنین باید از ضرب‌آهنگ حاکم بر هر جلسه آگاه باشید و فعالیت‌هایی که نیازمند تحرک زیادند را در جلسات پخش کنید تا در کنار فعالیت‌های آرام‌تر به طور مؤثر به توازن برسند. به خاطر داشته باشید که در دفترچه یادداشت خود به طور دائم تحلیل هر درس، افکارتان در باره نحوه تدریس و اندیشه‌هایتان پیرامون پیشبرد جلسات را ثبت کنید. همچنین به یادداشت برداری از پیشرفت هر کودک ادامه خواهید داد و البته نکات ثبت شده را با والدین در طی ملاقات‌های خانگی در میان خواهید گذاشت.

مجموعه ۱

توجه به خداوند در دعا

درس ۱.۱

الف. تلاوت ادعیه و نصوص مبارکه

کلاس را با تلاوت مناجاتی که از قبل انتخاب کرده‌اید آغاز کنید. سپس از دویا سه نفر از کودکان بخواهید مناجاتی را از حفظ بخوانند. پس از آن دانش‌آموزان می‌توانند حفظ مناجات زیر را شروع کنند. هنگام معرفی مناجات باید آماده باشید تا از طریق مثال‌های قابل لمس کلمات و عباراتی را که در فهم معنای مناجات کلیدی هستند و ممکن است برای کودکان ناآشنا باشند توضیح دهید. بیشتر کودکان باید بتوانند مناجات را در طول سه جلسهٔ مجموعهٔ ۱ به خاطر بسپارند.

«هو الله خدایا، طفلم در ظلّ عنایت پرورش ده. نهال تازه‌ام به رشحاتِ سحابِ عنایت پرورش فرما. گیاه حدیقهٔ محبّتم، درخت بارور کن. توئی مقتدر و توانا و توئی مهربان و دانا و بینا.»^{۱۰}

در حین تعلیم سه درس باید در جستجوی فرصت‌هایی باشید تا در خلال گفتگوهایتان با کودکان صفات روحانی که در سال اول یاد گرفته‌اند و به مضمون کلی مجموعه حاضر یعنی «توجه به خداوند در دعا» ارتباط نزدیک دارند، به ویژه اشتعال، شکرگزاری و انقطاع را به آنها یادآوری کنید. بدین منظور شاید بخواهید بیاناتی که سال قبل از بر کرده‌اند را یادآوری کنید و از کودکان بخواهید در زمان مناسب آنها را تلاوت کنند:

«اشتعلو یا قوم بحرارة حب الله لتشتعل منكم افئدة الناس.»^{۱۱}

مضمون: ای قوم، به حرارت عشق الهی مشتعل باشید تا قلوب مردمان را مشتعل نمایید.

«خوش باش ممنون باش و بشکرانهٔ خدا برخیز تا شکرانه سبب ازدیاد نعمت گردد و علیک التّحیة و الثّناء.»^{۱۲}

«فَاعْلَمْ أَنَّ زِينَتَكَ حُبُّ اللَّهِ وَ انْقِطَاعُكَ عَمَّا سِوَاهُ...»^{۱۳}

مضمون: بدان که زینت تو عبارت است از محبت خداوند و انقطاع تو از غیر او ...

ب. حفظ نصوص

توضیح زیر به شما در معرفی نصّی که باید حفظ شود کمک خواهد کرد. توصیه می‌شود آن را با کلمات خود بیان کنید.

حضرت عبدالبهاء به ما می‌فرمایند مناجات «مکالمه با خداوند» است. ما از طریق دعا و مناجات با خداوند در باره محبتمان به او سخن می‌گوییم. وقتی به دوستی محبت داریم طبیعتاً می‌خواهیم محبتمان را بیان کنیم، حتی اگر دوست ما از محبت ما آگاه باشد. به همین شکل اگر چه خداوند آنچه را که در قلوب ما می‌گذرد می‌داند، اما ما می‌خواهیم از عشق خود به او بگوییم و از او به خاطر مواهبی که به ما ارزانی داشته قدردانی کنیم.

حضرت عبدالبهاء در حالت دعا زندگی می‌کردند. قلب ایشان همیشه متوجه به سوی خداوند بود. آن حضرت اغلب اشاره می‌فرمودند که در زندگی چیزی شیرین‌تر از دعا و مناجات وجود ندارد. وقتی ما هر روز با خداوند صحبت می‌کنیم بیشتر به او احساس نزدیکی می‌کنیم و محبت ما نسبت به او شدیدتر می‌شود. این محبت قلب ما را مملو از سروری بی‌اندازه می‌نماید. ما باید همچنین بدانیم که خدا بیش از آنچه بتوانیم تصور کنیم ما را دوست دارد. این چنین است که وقتی دعا می‌کنیم ما را هدایت کند، حفظ نماید و کمک کند تا لایق عشق او باشیم، دائماً مواهب او را دریافت می‌کنیم. برای این که خداوند در تلاش‌هایمان برای زیستن در حالت دعا و توجه همیشگی قلوبمان به او یاری کند، بیابید بیان زیر از حضرت بهاء‌الله را حفظ کنیم:

«أَنْ أقرأ يا عبد ما وصل إليك من آثار الله برّواتِ المقربين لتستجذب بها نفسك و تستجذب من نعماتك أفئدة الخلاق أجمعين»^{۱۴}

مضمون: ای بنده من آنچه از آثار الهی به تو رسد به الحان مقربان درگاه خدا تلاوت کن تا خود به آن مشتعل شوی و قلوب و افئده همه مردمان نیز از نعمات تو منجذب شود.

پیش از آنکه کودکان حفظ نص را آغاز نمایند باید از طریق توضیح واژگان و عباراتی که شاید برایشان جدید باشد در فهم معنای نص به ایشان کمک کنید. جملات زیر در این کار به شما

کمک خواهند کرد. به علاوه شاید بخواهید چند جمله بسازید تا کلمات را در بستری مرتبط با محیط فرهنگی دانش آموزانتان توضیح دهید.

تلاوت کردن

۱. او با چشمان بسته در حالی که سرش را پایین انداخته بود مقابل جمع ایستاد. سکوت اتاق را فراگرفت. بعد سرش را بلند کرد و با صدایی ملیح شروع به تلاوت آیات الهی نمود.
۲. باهره به کودکش یاد داد در آغاز هر روز و در هر شب پیش از خواب مناجات‌های زیبا تلاوت کنند.

مشعل

۱. علف‌های دشت خیلی خشک بودند. در گرمای شدید تابستان علف‌های خشک آتش گرفت. گرمای خورشید آتش را مشتعل نمود.
۲. فلورنس پس از خواندن چند بیان از آثار حضرت بهاءالله احساس کرد شعله محبت‌الله در قلبش مشتعل شده است.

منجذب شدن

۱. ما از نگاه کردن به گل‌ها لذت می‌بریم چون زیبا هستند. ما به زیبایی آنها منجذب می‌شویم.
۲. وقتی محبت خداوند را احساس می‌کنیم، می‌خواهیم به او نزدیک باشیم. قلوب ما به وسیله نیروی محبت خداوند به سوی او منجذب می‌شود.

ج. سرودها

همچنان که فعالیت‌های مختلف این درس را انجام می‌دهید، می‌توانید یک یا دو سرود مرتبط با صفات روحانی مذکور یعنی اشتعال، شکرگزاری و انقطاع را که از قبل می‌دانند با کودکان بخوانید و در یادگیری حداقل یک سرود جدید برای تقویت اندیشه‌هایی که در معرفی نص بالا به اشتراک گذاشته‌اید به آنها کمک کنید.

برای این قسمت از درس از دانش‌آموزان بخواهید ساکت بنشینند تا داستانی را که به آنها کمک خواهد کرد معنای زندگی در حالت دعا را درک کنند برایشان بگویند.

در ایام اولیه امریهائی قهرمانان بسیاری برای خدمت به خداوند کارهای فوق العاده‌ای انجام دادند. این داستان، داستان پسر جوانی به نام روح‌الله ورقا است که در زمان حضرت بهاء‌الله و حضرت عبدالبهاء در ایران زندگی می‌کرد. محبت روح‌الله به خداوند آن قدر عظیم و وفاداری‌اش به امر او چنان مطلق بود که هرگاه نام روح‌الله را می‌شنویم به یک زندگی سراسر وفا و بندگی فکر می‌کنیم.

وقتی روح‌الله حدوداً هفت سال داشت با پدرش به ارض اقدس مسافرت کرد. آنجا افتخار عظیم زیارت حضرت بهاء‌الله که پیام خداوند را برای بشر این زمان آورده‌اند نصیبش شد. قلب روح‌الله سرشار از عشق حضرت بهاء‌الله شد و او چیزی نمی‌خواست جز خدمت به آن حضرت. پس از بازگشت به ایران روح‌الله وقت خود را صرف در میان گذاشتن خبر ظهور حضرت بهاء‌الله با دیگران نمود. او صادق، امانتدار، مؤدب و مهربان بود و کلامش تأثیری شدید بر همه کسانی داشت که به او گوش می‌دادند. وی هر سحر برمی‌خواست تا با قلبی متوجه به سوی خدا دعا و مناجات بخواند و هر روز را در راه بندگی او می‌گذراند.

روزی روح‌الله احضار شد تا در برابر یک مأمور حکومت حاضر شود. در آن زمان بسیاری از افراد از پیام جدیدی که در سراسر آن سرزمین منتشر می‌شد می‌ترسیدند. مردم به اعتقادات گذشته پایبند بودند و پیروان دیانت جدید اغلب قربانی مجازات‌های شدید می‌شدند. به همین دلیل پدر روح‌الله در خطر بزرگی بود. برای اثبات این که او پسرانش را بر اساس دین جدید تربیت کرده است از روح‌الله خواسته شد در حضور مأمور حکومت دعایی بخواند. امید می‌رفت که این کار برای قانع کردن مأمور به محکوم کردن پدر روح‌الله کافی باشد. روح‌الله با آرامش قلب خود را برای تضرع به درگاه خداوند آماده ساخت. سپس با صدایی ملیح یکی از مناجات‌های بسیار زیبای بهائی را تلاوت کرد. مأمور حکومت عمیقاً تحت تأثیر قرار گرفت. او فوراً پرونده را کنار گذاشت و گفت مردی را که فرزندی چنین شگفت‌انگیز پرورش داده محکوم نخواهد کرد و به این ترتیب پدر روح‌الله نجات یافت.

بعدها وقتی روح الله حدوداً دوازده ساله بود، بار دیگر به همراه پدرش عازم زیارت ارض اقدس شد. این بار افتخار این را داشت که روزهای خود را در حضور حضرت عبدالبهاء بگذراند که روح الله را بسیار دوست داشتند و به خصوص از شنیدن مناجات هایی که با صدای زیبا از حفظ می خواند بسیار لذت می بردند. روح الله، مشتعل به محبت الهی، ارض اقدس را ترک گفت و آماده بود تا تمام وجود خود را در راه امر خداوند فدا کند.

۵. نمایش

به منظور یادگیری انضباط و در عین حال آزادی حرکت که برای نمایش خلاق لازمند کودکان باید یاد بگیرند حرکات خود را در یک فضای مشخص کنترل کنند. فعالیت های زیر به پرورش این توانایی آنها کمک خواهد کرد:

۱. از دانش آموزانتان بخواهید با فاصله حدود دو متر از یکدیگر بایستند. هر کودک باید تصور کند در گوشه ای از یک مربع به ابعاد حدود یک و نیم در یک و نیم متر ایستاده است. از آنها بخواهید با چشمان خود مرزهای مربع خیالی را ترسیم کنند. سپس از هر یک بخواهید در امتداد ضلع مربع خودش راه بروند.

۲. سپس به آنها بگویید تصور کنند طنابی حدود نیم متر بالای زمین وسط هر یک از مربع ها کشیده شده است. از آنها بخواهید بدون این که از مربع های خود خارج شوند از روی طناب بپرند، از زیر آن بزنند، در طول آن قدم بردارند، در طول آن لی لی کنند و حول آن راه بروند.

۳. حال بخواهید بدون خارج شدن از مربع این نقش ها را اجرا کنند: ملخی که می پرد، پروانه ای که بال می زند، خرگوشی که جست و خیز می کند، گربه ای که راه می رود، پرنده ای که پرواز می کند، اسبی که می تازد، قورباغه ای که می جهد، اردکی که راه می رود.

همچنین کودکان باید یاد بگیرند با یکدیگر همکاری و مشارکت داشته باشند. فعالیت های زیر به آنها در پرورش برخی توانایی های مربوطه کمک خواهد کرد:

۱. خردسالان را به گروه های دو نفره تقسیم کنید. یک شیء خیلی سنگین که برای آنها آشناست را در نظر بگیرید و از هر گروه بخواهید وانمود کنند دارند با هم آن را جا به جا می کنند.

۲. سپس از هر گروه بخواهید وانمود کنند دارند با یکدیگر یک چاه حفر می‌کنند.
  ۳. حالا به آنها بگویید تصوّر کنند یکی از کودکان با اجازهٔ والدینش دوستی را به خانه دعوت کرده است. یک نفر در هر گروه میزبان است و دیگری مهمان. وقتی مهمان از راه می‌رسد میزبان او را به داخل دعوت می‌کند و به او یک نوشیدنی گوارا تعارف می‌کند. کودکان می‌توانند به نوبت نقش میزبان و مهمان را بازی کنند.
- نوع دوم فعالیت‌ها مربوط به مضمون درس یعنی ماهیت دعا است. به کودکان بگویید قرار است یک موقعیت را اجرا کنند و در حین اجرا باید در خاطر داشته باشند که دعا گفتگو با خداوند است.
۱. برای شروع از کودکان بخواهید به مربع‌های خیالی‌شان بازگردند. وقتی سر جای خود قرار گرفتند برایشان توضیح دهید که اگر چه ما با کلمات با خداوند مناجات می‌کنیم، چیزهای دیگر نیز به صرف وجودشان از خداوند طلب مواهب و الطاف می‌کنند. به این ترتیب تمام مخلوقات در حال مناجات با خداوند هستند. برای مثال یک گیاه برای رویدن به باران نیاز دارد. این گیاه با وجود خودش دعا می‌کند: «خدایا، بر من باران بفرست».
  ۲. حال به کودکان بگویید وانمود کنند که یک مزرعهٔ ذرت یا محصول دیگری که با آن آشنا می‌باشند هستند. روزهاست که بارانی بر مزرعه نباریده است. آنها چطور به نظر می‌رسند؟ روزها می‌گذرند اما ابری در آسمان نیست. روز به روز گیاهان بیشتر و بیشتر پژمرده می‌شوند. آنها در سکوت دعا می‌کنند. سپس ناگهان صدای رعد از دور به گوش می‌رسد. صدا بلندتر و بلندتر می‌شود. می‌توانید از دستان خود یا وسیله‌ای برای ایجاد صدای رعد استفاده کنید. سپس به آهستگی شروع به ضربه زدن روی چیزی نمایید و وانمود کنید که باران است. به تدریج تندتر و تندتر ضربه بزنید. باران آمده و گیاهان کم‌کم برگ‌های پژمردهٔ خود را بلند می‌کنند.

و. نقاشی و هنر

فعالیت‌های هنری سه درس اول توانایی طراحی با خطوط را تقویت خواهند کرد. هنگام آمادگی برای درس ۱.۱ از برگه‌های نقاشی که در انتهای واحد ارائه شده است چند نسخه تهیه کنید. شاید همراه داشتن چند برگ کاغذ سفید نیز مفید باشد.

۱. ابتدا برگه‌های نقاشی را پخش کنید، یا یک برگه به هر دانش‌آموز یا چند برگه به صورت اشتراکی. انواع مختلف خطوط داخل مربع‌ها را با کلاس مرور کنید: خطوط کوتاه، خطوط بلند، خطوط نازک، خطوط ضخیم، خطوط خمیده و خطوط درهم.

۲. سپس یک نسخه از برگهٔ ۲ با مربع‌های خالی را به هر دانش‌آموز بدهید. از هر کودک بخواهید در مربع‌های خالی خطوطی مشابه با برگهٔ ۱ بکشد. می‌توان آنها را تشویق کرد تا نحوهٔ کشیدن انواع خطوط را تجربه کنند. برای مثال خطوط خمیده را می‌توان با چند بار رفتن روی یک مسیر مشابه یا به سادگی با فشار بیشتر مداد کشید.

۳. اکنون به دانش‌آموزان فعالیت نمایشی قبلی یعنی مزرعهٔ ذرت یا محصول دیگر را یادآوری کنید. به هر دانش‌آموز از برگهٔ ۳ با خطوط تصویر ذرت یک نسخه بدهید. از آنها بخواهید چند ذرت سالم را کنار آن بکشند و مهارت‌هایشان در کشیدن خطوط را تمرین کنند. برای بالا بردن سطح فعالیت شاید از کودکان بخواهید روی سمت دیگر صفحه یا یک کاغذ خالی تصویر محصولات را هنگامی که به مدت چند هفته بر آنها باران نباریده بکشند.

ز. مناجات خاتمه

درس ۱.۲

الف. تلاوت ادعیه و نصوص مبارکه

برای شروع کلاس مناجاتی را از حفظ تلاوت کنید و از چند تن از دانش آموزان نیز بخواهید همین کار را انجام دهند. سپس کودکان می‌توانند به حفظ مناجاتی که یادگیری آن را در درس ۱.۱ شروع کرده بودند ادامه دهند.

به خاطر داشته باشید که در طول درس باید در جستجوی فرصت‌هایی باشید تا اندیشه‌های مرتبط با صفت اشتعال، شکرگزاری و انقطاع را که خردسالان در سال گذشته یاد گرفته‌اند در خلال گفتگوهایتان به آنها یادآوری نمایید.

ب. حفظ نصوص

توضیح زیر به شما کمک خواهد کرد نصّی که باید حفظ شود را به کودکان معرفی کنید.

می‌دانیم که وقتی دعا می‌خوانیم در حال گفتگو با خدا هستیم. ما از طریق دعا محبّتمان نسبت به او را ابراز می‌کنیم، او را برای تمامی مواهبی که به ما ارزانی داشته است شکر می‌کنیم و از او طلب هدایت می‌نماییم. وقتی بیمار هستیم دعا می‌کنیم که به ما سلامتی بدهد. وقتی در مشکل هستیم از او طلب مساعدت می‌کنیم. وقتی دچار تردید و آشفتگی هستیم نور دانایی او را می‌جوییم. ما فقط برای خودمان دعا نمی‌کنیم، بلکه برای خانواده، دوستان، جامعه و تمام انسان‌ها دعا می‌خوانیم.

روزی فردی نامه‌ای به حضرت عبدالبهاء نوشت و از ایشان پرسید: «چرا باید دعا بخوانیم؟ خدا جهان هستی را با نظم بی‌نقص آفریده و بهترین ترتیب را برای هر چیز می‌داند. پس حکمت طلب کمک از او و بیان نیازهایمان به خدا چیست؟» حضرت عبدالبهاء پاسخ دادند که شایسته است شخص ضعیف از شخص قوی طلب مساعدت کند؛ و طالب موهبت از صاحب تمامی مواهب درخواست کند. حضرت عبدالبهاء توضیح دادند که توجه به خداوند و طلب مواهب و الطاف او، قلب را نورانی نموده و به روح حیات می‌بخشد. پس می‌توانیم بگوییم که دعا و مناجات مثل غذای روح است؛ روح را تغذیه و قوی می‌کند.

درست همانطور که باید هر روز غذا بخوریم تا بدنمان ضعیف و بیمار نشود، با معطوف کردن قلب و ذهن خود به سوی خدا در هر روز و مکالمه با کسی که ما را آفریده، باید روح خود را تغذیه کنیم. به این دلیل به ما توصیه شده که هر صبح و شام، در سختی و در حین راحتی و آسودگی، موقع بیماری و زمانی که از سلامتی لذت می‌بریم، وقت اندوه و هنگام سرور دعا بخوانیم.

حضرت عبدالبهاء به ما اطمینان می‌دهند که اگر برای چیزی که منطبق با حکمت الهی باشد دعا کنیم، آنگاه خداوند آن چیز را به ما می‌بخشد. اما ما گاهی ندانسته چیزهایی را از خدا می‌خواهیم که به ما آسیب می‌رساند و خداوند با حکمت بیکران خود آرزوی ما را برآورده نمی‌سازد. مهم نیست چقدر آرزوی چیزی را داریم، ما اطمینان داریم او آنچه را که برایمان بهترین است انجام خواهد داد. برای این که به یاد داشته باشیم چرا دعا می‌خوانیم بیاید نصّ زیر را حفظ کنیم:

«هر نفس منجذب به ملکوت الهی نهایت آرزویش که وقتی فراغت یابد و به محبوب خویش تضرّع و زاری کند، طلب الطاف و عنایت نماید و مستغرق در بحر خطاب و تضرّع و زاری گردد.»^{۱۵}

به منظور کمک به دانش‌آموزان برای درک معنای کلمات جدید در بیان می‌توانید در کنار جملاتی که شاید خودتان هنگام آمادگی درس ساخته باشید از جملات زیر نیز استفاده کنید. البته کودکان قبلاً در بحث درس پیش با کلمهٔ «منجذب شدن» آشنا هستند؛ اما شاید بخواهید آن را مرور کنید.

آرزو

۱. وقتی برادر تانیا به دانشگاه رفت او خیلی دلش برای برادرش تنگ می‌شد. تانیا در قلب خود شدیداً آرزو داشت که دوباره کنار برادرش باشد.
۲. رودریگو پس از ساعات زیاد کشت و کار در مزرعه خسته بود. در پایان روز آرزو داشت استراحت کند.

مستغرق

۱. برای این که تخم مرغ آب پز شود باید آب کاملاً رویش را بپوشاند. برای جوشاندن تخم مرغ باید آن را در آب مستغرق کنید.
۲. دست‌های نورمن بعد از کار روی موتور اتومبیل کثیف و روغنی شده بود. برای همین سطلی را از آب چاه پر کرد و دستانش را در آب گذاشت و روغن و کثیفی را شست. دست‌هایش در آب مستغرق شد.

ج. سرودها

در طیّ زمانی که به این درس اختصاص داده شده است می‌توانید زمان مناسبی را برای خواندن چند سرود با کودکان بیابید، از جمله حداقل یک سرود که برای تحکیم مضمون فوق انتخاب کرده‌اید.

د. داستان

برای این بخش از درس کودکان را جمع کنید و برایشان توضیح دهید که حالا قصد دارید داستانی در بارهٔ اهمیت دعای روزانه را برایشان نقل کنید.

این داستانی در بارهٔ یکی از اولین بهائیان غرب به نام لواگتسینگر و درس مهمی است که او در بارهٔ دعا و مناجات آموخت. لوا خدا را خیلی دوست داشت و اغلب با تضرّع به او توجه می‌کرد تا بتواند زندگی خود را صرف خدمت کند. او همچنین برای داشتن صبر بیشتر دعا می‌کرد. اما حتی در این مورد هم او به حدی مشتاق بود که می‌خواست به سرعت بدون اینکه مجبور شود مدت زیادی منتظر بماند صبر کردن را یاد بگیرد!

یک روز هنگام زیارت ارض اقدس حضرت عبدالبهاء به او کمک کردند درک کند که چیزهایی وجود دارد که باید همیشه برایشان وقت صرف کنیم، مهم نیست که چقدر عجله داشته باشیم. لوا در حالی که به سرعت بدون خواندن دعای صبحگاهی خود برای صبحانه می‌رفت، در راهرو با حضرت عبدالبهاء رو به رو شد. آن حضرت به او نگاه کردند و عمیقاً در چشمانش خیره شدند. فکر می‌کنید به او چه گفتند؟ فرمودند: «لوا، هرگز نباید هنگام صبح

پیش از تغذیه روحانی، غذای جسمانی بخوری». اینگونه بود که لوا یادگرفت هرگز نباید از دریافت رزق ملکوتی خداوند، منبع قدرت حقیقی، بازماند.

۵. نمایش

این بخش از کلاس با فعالیت‌هایی آغاز می‌شود که به پرورش مهارت‌ها و توانایی‌های نمایشی دانش‌آموزان کمک خواهد کرد.

۱. مانند درس قبل از کودکان بخواهید با فاصله دو متر از یکدیگر بایستند و تصور کنند در مربع خودشان هستند. می‌توانید از هر یک بخواهید در امتداد مرز مربع خود راه برود.

۲. از کودکان بخواهید دستان خود را بالا برده، از نوک شست پا تا نوک انگشتان دست خود را به سمت آسمان بکشند. سپس به آنها بگویید بدنشان را شل کنند طوری که بازوان و سرشان آزادانه آویزان شود. این تمرین را سه یا چهار بار تکرار کنید.

۳. سپس از دانش‌آموزان بخواهید تا جایی که می‌توانند قدشان را بلند کنند و بازوانشان را بالای سر ببرند و کف دست‌ها را به هم فشار دهند. آنها شمع‌هایی هستند که با درخشش می‌سوزند. برای آنها توضیح دهید که به آرامی از ده تا صفر می‌شمارید. در این حین آنها باید وانمود کنند در حال ذوب شدن هستند. وقتی به عدد صفر می‌رسید، آنها باید مانند موم ذوب شده روی زمین باشند. کودکان باید در این وضعیت باقی بمانند تا این که شما به آنها دوباره علامت حرکت بدهید.

تمرینات بالا به کودکان کمک خواهد کرد تا مهارت‌های حرکتی و بدنی خود را پرورش دهند. آنها همچنین نیاز دارند تا مهارت‌های مؤثرتری در بیان شفاهی به دست آورند. برای کمک به کودکان از آنها بخواهید «صبح بخیر» را به شکل‌های زیر بگویند:

- انگار با احترام با معلم خود احوالپرسی می‌کنند
- انگار از دیدن یک دوست هیجان‌زده هستند
- انگار دوستی را دیده‌اند که غمگین است
- انگار سعی دارند نوزادی را که خواب است بیدار نکنند

مجموعهٔ دوم فعالیت‌ها باید با مضمون این درس، یعنی چرا دعا می‌خوانیم، مرتبط باشد. به کودکان بگویید برای انجام این فعالیت‌ها باید آنچه را که پیش‌تر آموخته‌اند به یاد آورند: درست همانطور ما هر روز غذا می‌خوریم تا نیروی بدنی خود را حفظ کنیم به همین ترتیب هر روز به خدا توجه می‌کنیم تا روح ما سالم و نیرومند باقی بماند.

۱. برای شروع از کودکان بخواهید به مربع‌های خیالی خود برگردند. از آنها بخواهید با این کارها نشان دهند قدرت زیادی دارند: با تظاهر به بلند کردن اشیای خیالی سنگین، با بالا پریدن برای این که به چیزی روی یک درخت خیالی برسند و با ساختن یک برج خیالی.

۲. حال به کودکان بگویید وانمود کنند دارند گرسنه می‌شوند و احساس ضعف می‌کنند. از آنها بخواهید تمرینات بلند کردن، پریدن و ساختن را تکرار کنند.

۳. سپس به آنها بگویید دارد به آنها غذا می‌رسد و مجدداً شروع به احساس نیرومندی می‌کنند. از آنها بخواهید یک بار دیگر تمرین‌ها را تکرار کنند.

۹. نقاشی و هنر

هنگام آمادگی برای این بخش از کلاس اطمینان یابید که تعدادی کافی از برگه‌های نقاشی درس ۱.۲ را که در انتهای واحد موجود است همراه دارید.

۱. ابتدا نسخه‌هایی از برگهٔ ۱ را پخش کنید، یا یک برگه به هر دانش‌آموز یا چند برگه به صورت اشتراکی. انواع مختلف خطوط داخل مربع‌ها را به کودکان نشان دهید: خطوط ممتد، خطوط شکسته و خطوطی شعاعی.

۲. حال به هر دانش‌آموز یک نسخه از برگهٔ ۲ با سه مربع خالی بدهید و از بخواهید مربع‌هایشان را با همین نوع خطوط پر کنند.

۳. سپس، هنگام پخش برگهٔ ۳، به کودکان صحبت‌های قبلی دربارهٔ اهمیت تغذیهٔ روح را از طریق توجهٔ قلوب و اذهان به خداوند در دعای روزانه، درست همانطوری که جسم را با خوردن غذاهای مقوی تغذیه می‌کنیم، یادآوری کنید. توجه آنها را به تصاویر بادمجان و لیمو در برگهٔ ۳ جلب کنید. توضیح دهید که هر دو تصویر با خط ممتد کشیده می‌شوند و خطوط

شکل لیمو از مرکز منشعب می‌شود. از آنها بخواهید که تصویر لیمو و بادمجان را در مربع‌های خالی بکشند، بدون اینکه مدادهایشان را بلند کنند.

۴. در نهایت، از کودکان بخواهید با پاک‌کن بخش‌های کوچکی از نقاشی‌هایشان را پاک کنند تا خطوط شکسته ایجاد شود. سپس باید نقاشی‌هایشان را به یکدیگر نشان بدهند و از دوستانشان بپرسند آیا بادمجان و لیمو هنوز قابل تشخیص هستند یا خیر.

ز. **مناجات خاتمه**

درس ۱.۳

الف. تلاوت ادعیه و نصوص مبارکه

پس از شروع کلاس با تلاوت ادعیه به شیوه معمول، با کودکان مناجاتی را مرور کنید که در دو درس قبلی تلاش کرده‌اند از برکنند. از آنجایی که کودکان در درس بعد مناجات جدیدی خواهند آموخت شما باید مطمئن شوید که به خوبی قادر به خواندن مناجات اول هستند.

بنا بر این باید همچون گذشته، در حین مرور آخرین درس مجموعه ۱، فرصت‌هایی را بیابید که کودکان اهمیت بروز صفت اشتعال، شکرگزاری و انقطاع را در حین توجه به خداوند به هنگام دعا درک کنند و ایشان را به تلاوت نصوص مرتبطی که سال گذشته آموخته‌اند تشویق نمایید.

ب. حفظ نصوص

اندیشه‌های زیر در ارائه نصوصی یاری می‌رساند که انتظار می‌رود کودکان از برکنند:

در حین دعا خواندن باید همیشه به یاد داشته باشیم که در حضور خداوند متعال هستیم و در پیشگاه او احترام عمیق و فروتنی نشان دهیم. به ما گفته شده است که خداوند همه چیز در عالم را برای ما خلق کرده است، به جز قلب انسان که به او تعلق دارد. بنا بر این درست همانطور که با دستان کثیف به بهترین لباس‌هایمان دست نمی‌زنیم، باید در حین توجه به خدا در دعا، قلبیمان را از کوچک‌ترین نشانه حسد و نفس و هوی پاک کنیم. ما توجه خود را از هر چیز دیگری جز خداوند دور می‌سازیم و فکرمان را کاملاً بر خداوند متمرکز می‌کنیم. وقتی در این حالت هستیم خودمان را آرام و آسوده می‌یابیم و حلاوت محبت الهی را می‌چشیم.

حضرت عبدالبهاء احباء را تشویق می‌فرمودند تا در حین دعا و مناجات افکار خود را فقط بر خداوند متمرکز کنند. آن حضرت تأکید می‌فرمودند تا امور این دنیا، آنچه در اطرافشان رخ می‌دهد و حتی خودشان را فراموش کنند. کسانی که آن حضرت را هنگام دعا و مناجات دیده بودند، چنین به نظرشان می‌رسید که گویی ایشان به جهان دیگری رفته‌اند. آن حضرت از توجه به هر چیز دیگری مبرا و کاملاً مجذوب مکالمه با خداوند بودند. وقتی افکار خود را

بر خداوند متمرکز می‌کنیم و با رعایت احترام به درگاهش دعا می‌نماییم، ما نیز احساس می‌کنیم قلبمان از محبت او لبریز است. برای اینکه رفتار صحیح به هنگام دعا را به خاطر داشته باشیم بیایید کلمات زیر از حضرت بهاءالله را از بر کنیم:

«هر نفس منجذب به ملکوت الهی نهایت آرزویش که وقتی فراغت یابد و به محبوب خویش تضرّع و زاری کند، طلب الطاف و عنایت نماید و مستغرق در بحر خطاب و تضرّع و زاری گردد.»^{۱۶}

مضمون: ای پسر نور، جز مرا فراموش کن و با روح من انس بگیر. این از جوهر امر من است، پس به آن روی آور.

برای کمک به کودکان در درک نصّ بالا شاید لازم باشد معنای کلمات زیر را برایشان توضیح دهید. جملات زیر در این راستا به شما یاری خواهند رساند:

انس گرفتن

۱. وقتی یونا فلوت می‌زند همه از موسیقی او لذت می‌برند. یونا از طریق موسیقی با شنوندگان انس می‌گیرد.
۲. هوگو موقع دعا و مناجات به خداوند احساس نزدیکی می‌کند. هوگو به واسطهٔ دعا و مناجات با خداوند انس می‌گیرد.

جوهر

۱. در شروع سال تحصیلی مدیر با همهٔ دانش‌آموزان مدرسه صحبت کرد و به آنها یادآوری نمود که باید به کلاس خوب توجه کنند، تکالیفشان را انجام دهند و تا جای ممکن درس بخوانند. جوهر نصیحت مدیر این بود که دانش‌آموزان باید سخت درس بخوانند.
۲. اتان همیشه به خدمت به دیگران فکر می‌کرد و خودش را وقف کمک به مردم می‌نمود. خدمت جوهر زندگی اتان بود.

ج. سرودها

هنگام تدریس درس فعلی که دو یا سه جلسه زمان خواهد برد خواندن چند سرود را در ذهن داشته باشید و حداقل یک سرود جدید که به تقویت اندیشه‌های فوق در اذهانشان کمک خواهد کرد با ایشان بخوانید.

د. داستان

پیشنهاد می‌شود داستان زیر را برای کودکان تعریف کنید:

حضرت عبدالبهاء طی اسفارشان به آمریکا یک بار قبول کردند به یکی از بهائیان بسیار مخلص نحوه دعا کردن را بیاموزند. آن حضرت به او گفتند بامداد روز بعد به محل اقامتشان بیاید. قلب آن فرد بهائی از سرور لبریز شد. سپیده دم از خواب برخاست و به محل اقامت حضرت عبدالبهاء شتافت. وقتی وارد اتاق آن حضرت شد، ایشان را مشغول دعا و مناجات یافت. او که متوجه شد نمی‌تواند از آن حضرت سؤالی کند، تصمیم گرفت به همان کار مشغول شود. پس روی زمین زانو زد و شروع به دعا خواندن نمود. او در سکوت برای بستگان، دوستان و خودش دعا کرد. وقتی دعایش تمام شد به بالا نگاه کرد و دید که حضرت عبدالبهاء هنوز عمیقاً مشغول دعا و مناجات هستند. پس تصمیم گرفت باز هم دعا بخواند. همه مناجات‌هایی را که می‌دانست بارها خواند. اما باز هیچ حرکتی از حضرت عبدالبهاء مشاهده نمی‌شد.

آنگاه فرد بهائی متوجه شد که یکی از زانوهایش شروع به درد گرفتن کرده و پشتش احساس ناراحتی می‌کند. بعد صدای پزندگانی را شنید که بیرون آواز می‌خواندند. اطراف اتاق را برانداز کرد و شکاف بزرگی را در دیوار دید. بعد دوباره به مولای بزرگوار نگاه کرد و ناگهان حالت چهره حضرت عبدالبهاء میل شدیدی به دعا و مناجات در او به وجود آورد. او همه چیزهای دیگر را فراموش کرد. تنها خواسته قلبی‌اش آن بود که به خدا نزدیک باشد و با او گفتگو کند. او به شیوه‌ای که هرگز قبلاً دعا نکرده بود، شروع به مناجات کرد. حضرت عبدالبهاء نحوه دعا کردن را به او آموخته بودند.

در همان لحظه حضرت عبدالبهاء برخاستند، با لبخندی به او نزدیک شدند و فرمودند: «وقتی دعا می‌خوانی نباید به درد بدن یا پرنندگان بیرون پنجره یا شکاف روی دیوار فکر کنی! وقتی می‌خواهی دعا کنی باید اول بدانی که در حضور خداوند متعال ایستاده‌ای!»

۵. نمایش

مثل همیشه این بخش کلاس با فعالیت‌هایی شروع می‌شود که هدفشان کمک به پرورش مهارت‌ها و توانایی‌های کودکان به جهت شرکت مؤثر در نمایش خلاق است.

۱. ابتدا از کودکان بخواهید در مربع‌های خیالی خود بایستند. برای حصول اطمینان از اینکه مربع‌هایشان درست مشخص شده، از هر یک بخواهید در امتداد ضلع مربع خودش راه برود.
۲. مانند درس گذشته از دانش‌آموزان بخواهید دست‌هایشان را بالا برده، به سوی آسمان بکشند و بعد رها کنند. آنها باید این کار را سه یا چهار بار انجام دهند.
۳. حالا برایشان توضیح دهید که شما مجموعه‌ای از دستورات را اعلام خواهید کرد که آنها باید فوراً اطاعت کنند. دستوراتی که به کودکان می‌دهید به قرار ذیل است:

ایست همه حرکات را فوراً متوقف کنید و کاملاً بی حرکت بایستید

بچرخ، ایست یک نیم‌دایره دور خود بچرخید و بعد بلافاصله بی حرکت بایستید

بپر، ایست در هوا بپرید و بعد بی حرکت بایستید

دور بزن، ایست در هوا بپرید، یک نیم‌دایره دور خود بچرخید و بعد بی حرکت بایستید

۴. حال به کودکان بگویید که برای تمرین بعدی باید از مربع‌های خیالی‌شان بیرون بیایند. از آنها بخواهید که آزادانه در فضای کلاس حرکت کنند اما حواسشان باشد که با هم برخورد نکنند. در حین حرکت کودکان برایشان توضیح دهید که دستورات قبل را مجدداً اعلام خواهید کرد؛ وقتی در حالت ایست هستند، باید در جای خود بمانند تا زمانی که به آنها مجدداً دستور حرکت دهید. شما آزاد هستید که دستورات را به دفعات دلخواه و به هر ترتیبی که مایل هستید اعلام کنید.

اکنون به سراغ فعالیت‌های مرتبط با مضمون درس - رفتار ما هنگام دعا - بروید. برای این بخش از درس به یک کتاب مناجات نیاز خواهید داشت. به کودکان یادآوری کنید که وقتی با توجه صرف به خداوند دعا می‌کنیم، احساس حیرت و احترام عمیق خود نسبت به او را ابراز می‌کنیم. سپس به ایشان بگویید که مجموعه‌ای از تمرین‌ها به آنها کمک خواهد کرد معنای رفتار آمیخته به احترام با یک شیء خاص را درک کنند. برای کودکان توضیح دهید که ما می‌توانیم با حالت بدن، طرز حرکت و نحوهٔ استفاده از صدای خود احترام عمیق را نشان دهیم.

۱. ابتدا از کودکان بخواهید در سکوت به مربع‌های خیالی خود برگردند و با حالتی محترمانه بایستند. بعد از چند لحظه، از آنها بخواهید وضعیت خود را تغییر داده با حالتی محترمانه بنشینند.

۲. حال به کودکان بگویید تصور کنند پرندهٔ کوچکی را در دستان خود گرفته‌اند. از آنها بخواهید نشان دهند که با ملایمت و دقت دارند پرنده را لمس می‌کنند.

۳. بعد به کودکان بگویید تصور کنند خدمتکارانی هستند که در برابر تخت یک پادشاه دلسوز و عادل ایستاده‌اند. از آنها بخواهید به شما نشان دهند چطور در برابر پادشاه در عین احترام و اطاعت تعظیم می‌کنند.

۴. در آخر، در حالی که کودکان هنوز در مربع‌هایشان ایستاده‌اند، کتاب دعا و مناجات را نگه دارید تا کودکان آن را ببینند. برای آنها توضیح دهید که این شیء بسیار خاص است زیرا حاوی کلام الهی است که به وسیلهٔ مظهر ظهور نازل شده تا ما بتوانیم هنگام توجه به خداوند با عشق و وفاداری آن را بخوانیم. به آنها بگویید هر یک این فرصت را خواهند داشت تا کتاب دعا و مناجات را در دست بگیرند و البته باید با ملایمت و احترام با آن رفتار کنند. کتاب را به یکی از آنها بدهید و از او بخواهید آن را به کودک بعد از خود بدهد و او نیز آن را به همین نحوه دیگری بسپارد و به همین ترتیب در حین دست به دست کردن کتاب، هر یک باید بگوید: «نوبت توست که این کتاب مخصوص را در دست بگیری». پس از سپردن کتاب به نفر بعد، هر کودک باید به مربع خیالی خود بازگردد و در سکون و سکوت با چشمانی بسته بنشیند. آخرین کودک باید کتاب را به شما برگرداند و سپس مانند دیگران بنشیند.

۵. بعد از چند لحظه می‌توانید به آرامی از کودکان به خاطر این که با کتاب مناجات محترمانه برخورد کردند تشکر نمایید. به آنها بگویید که اکنون به آرامی و یک به یک به سراغ فعالیت نقاشی خواهند رفت. توضیح دهید که شما ضربه آهسته‌ای روی شانه هر کودک می‌زنید و به آرامی می‌گویید: «سپاسگزارم». آن کودک بلند شده و به آرامی روی شانه کودک دیگری می‌زند و عبارت «سپاسگزارم» را تکرار می‌کند و به محلی که برای نقاشی معین شده می‌رود. کودک بعدی باید همین کار را تکرار کند و آخرین کودک می‌تواند بگوید «از همه سپاسگزارم» و به بقیه اعضای کلاس بپیوندد.

۹. نقاشی و هنر

همچون درس پیشین، شما از قبل برگه‌های نقاشی را برای توزیع بین کودکان تکثیر کرده‌اید.

۱. این فعالیت را با پخش کردن نسخه‌هایی از برگه ۱ به روش معمول آغاز کنید - یک نسخه برای هر دانش‌آموز یا چند نسخه برای کل کلاس به صورت مشترک. اکنون دیگر کودکان آماده هستند تا انواع مختلف خطوطی که در مربع‌ها نشان داده شده‌اند را با ایشان مرور کنید: خطوط مستقیم و موازی، خطوط مستقیم و متقاطع، خطوط شکسته و خطوط موج دار. حال می‌توانید به هر کودک یک نسخه از برگه ۲ با چهار مربع خالی را بدهید. از ایشان بخواهید که همین چند نوع خط را در مربع‌هایشان بکشند.

۲. برای فعالیت بعدی، کودکان به برگه ۳ نیاز دارند که حروف الفبای انگلیسی به صورت بزرگ و کوچک، دوبار در آن نوشته شده است، شما باید به آن‌ها خاطر نشان کنید که حروف با انواع مختلف خطوط نوشته می‌شوند - حرف "c" یک خط خمیده دارد، "H" دو خط موازی دارد، و "Z" خطوط متقاطع دارد. از آن‌ها بخواهید که روی خطوط خالی، نوشتن حروف بزرگ و کوچک را تمرین کنند.

۳. برای خاتمه فعالیت نقاشی این درس، کودکان به نسخه‌ای از برگه ۴ با این مناجات نیاز خواهند داشت: «هو الله، پروردگارا، قلب صافی چون دُر عطا فرما». آنها این مناجات را از درس سال اول به خاطر دارند؛ اگر از قبل خواندن و نوشتن مناجات را تمرین نکرده باشند، اکنون مشتاق این یادگیری هستند. برای کمک به کودکان سؤالاتی از این دست را پرسید:

«این مناجات چند کلمه دارد؟» و «چه نوع خطوطی در حروف می بینید؟» سپس می توانید از آنها بخواهید که با دقت و احترام نوشتن مناجات را روی برگهٔ ۵ تمرین کنند.

ز. مناجات خاتمه

مجموعه ۲

اطاعت از احكام الهی

درس ۲.۱

الف. تلاوت ادعیه و نصوص مبارکه

پیشنهاد می‌شود بعد از مناجات شروع، با کودکان مناجاتی که در درس ۱.۱ از بر کرده‌اند را مرور کنید. سپس می‌توانید مناجات زیر را که طی سه درس آینده حفظ خواهند کرد معرفی نمایید. به خاطر داشته باشید که پیش از حفظ مناجات باید معنای کلمات و عبارات کلیدی را برای دانش‌آموزان توضیح دهید.

«الهی الهی اجمع قلوب احبائک علی الاتحاد و اظهر لهم عنایتک العظمی و اجعلهم یتبعون اوامرک و یحفظون شریعتک اعنهم یا الهی فی سعیمهم و هب لهم من لدنک قوّة علی خدمة امرک و لاتترکهم یا الهی لانفسهم انزلهم خطواتهم بنور معرفتک و اشرح صدورهم بمحبّتک انک انت اللهم و معینهم.»^{۱۷}

مضمون: ای خدای من، ای خدای من، قلوب دوستانت را متحد فرما و عنایت عظیمت را بر آنها آشکار کن. باشد که از اوامر تو پیروی کنند و شریعت تو را حفظ کنند. خدایا، به آنها در تلاش هایشان یاری نما و نیرویی عطا نما که به خدمت امرت پردازند. آنها را به خود وامگذار، قدم هایشان را به روشنی دانش خود هدایت کن و قلوب آنها را به محبت خودت شادمانی بخش. به درستی که تو خدای آنها و یاور ایشان هستی.

در حین تعلیم سه درس این مجموعه باید در جستجوی فرصت‌هایی باشید تا به کودکان درک این موضوع کمک کنید که مضمون کلی مجموعه ۲ یعنی اطاعت از احکام الهی به چه شکل مستلزم رضا، شجاعت و وفاداری است - صفات روحانی که در سال اول یاد گرفتند. بدین منظور گنجاندن نصوص زیر که سال گذشته به خاطر سپرده‌اند در مکالمات با کودکان می‌تواند مفید باشد؛ همچنین می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید در زمان مناسب این نصوص را تلاوت کنند:

«أصل العزّة هی قناعة العبد بما رُزق به و الاكتفاء بما قُدّر له.»^{۱۸}

مضمون: اصل عزّت و جبروت همانا قناعت و اکتفای بنده است به آنچه به او روزی داده شد و برایش مقدر گشت.

«رأس القدرة والشجاعة هي اعلاء كلمة الله والاستقامة على حبه.»^{۱۹}

مضمون: منشاء قدرت و شجاعت اعلاى كلمة الله و استقامت در محبت اوست.

«طوبى از برای مقبلى که به طراز همت مزین شد و بر خدمت امر قیام نمود.»^{۲۰}

ب. حفظ نصوص

برای توضیح نصّی که کودکان باید از بر کنند می‌توانید توضیح زیر را با کلمات خود بیان کنید:

جميع نوع بشر به خاطر عشق خداوند به خلقش آفریده شده‌اند و ما پیوسته از این محبت پرورش می‌یابیم و با آن حفظ می‌شویم. اگر حتی برای لحظه‌ای مواهب خداوند را دریافت نکنیم نابود خواهیم شد. محبت خداوند مانند قلعه است. قلعه، ساختمانی محکم و استوار با دیوارهایی قطور است که با هیچ چیز نمی‌تواند به آن نفوذ کند. وقتی درون قلعه هستیم از آسیب در امانیم. به همین شکل وقتی قلوبمان سرشار از محبت الله باشد و نهایت تلاش خود را برای رضای الهی انجام دهیم، در قلعه محبت او حفظ خواهیم شد؛ خداوند ما را هدایت می‌نماید و از بلا دور نگاه می‌دارد.

در پیروی از هدایات خداوند و زندگی بر اساس تعالیم اوست که ما سرور حقیقی می‌یابیم، سروری که برای همیشه ماندگار خواهد بود. می‌دانیم که حضرت عبدالبهاء انعکاسی کامل از جميع تعالیم الهی هستند. ایشان فرمودند که تنها سرورشان در این عالم قدم نهادن در سبیل الهی است. ما باید نهایت تلاشمان را در پیروی از الگوی ایشان بنماییم، چه که در غیر این صورت غم و سختی بر ما سنگینی خواهند کرد. برای کمک به ما در به یاد داشتن این که محبت خداوند همیشه ما را در امنیت و شادمانی نگاه می‌دارد بیایید بیان زیر از حضرت بهاء الله را از بر کنیم:

«يَا ابْنَ الْوُجُودِ حُبِّي حِصْنِي مِنْ دَخَلٍ فِيهِ نَجَا وَأَمِنَ وَمَنْ أَعْرَضَ غَوَى وَهَلَكَ.»^{۲۱}

مضمون: ای پسر وجود، محبت من حصن من است، آنکه وارد شود نجات و امنیت یابد و آنکه روی گرداند سرگردان و نابود شود.

اطمینان از اینکه کودکان پیش از آغاز به حفظ نصّ بالا درکی اولیه از آن دارند حائز اهمیت خواهد بود. جملات زیر به همراه هر جمله‌ای که خودتان ساخته‌اید به شما در توضیح معنای کلمات و عباراتی که ممکن است برای کودکان ناآشنا باشد کمک خواهد نمود:

حصن

۱. مردم برای حفاظت از خود در برابر دشمنان دیوار بلندی دور تا دور شهر ساختند. شهر به یک حصن تبدیل شد.
۲. کشاورز مرغ‌هایش را در لانه‌ای گذاشت تا از گزند روباه در امان بمانند. لانه برای مرغ‌ها مانند یک حصن عمل کرد.

نجات و امنیت

۱. گوسفندان در علفزار گم شده بودند و مری باید آنها را پیدا می‌کرد تا به چنگ سگ‌های وحشی نیفتند. حالا گوسفندان به آغل برگشته و نجات و امنیت یافته‌اند.
۲. در زمان طوفان شدید تمامی مردم شهر در کتابخانه پناه گرفتند. در بین دیوارهای محکم کتابخانه همه احساس نجات و امنیت کردند.

نابود شدن

۱. ماه‌ها بود که باران بسیار کمی در دهکده آمده بود و همه می‌ترسیدند که محصولاتشان از بی‌آبی نابود شود.
۲. برگ‌ها پس از افتادن از درخت به تدریج خرد و در خاک ناپدید می‌شوند. برگ‌ها نابود می‌شوند.

ج. سرودها

همانند دروس قبلی، شما باید در زمان‌های مناسب در حین تعلیم این درس دوسرودی که از قبل می‌دانند را به علاوهٔ حداقل یک سرود جدید که اندیشه‌های مطرح شده در بالا را تقویت خواهد نمود با کودکان بخوانید.

د. داستان

برای شروع این بخش از کلاس برای کودکان توضیح دهید که داستان این جلسه به آنها کمک می‌کند یادشان بماند در حالی که با محبت خداوند احاطه و حفظ شده‌ایم، همیشه می‌خواهیم از آنچه باعث رضایت و خشنودی اوست پیروی کنیم.

شاید بعضی از شما قبلاً نام مارثا روت، یکی از اولین بهائیان غرب را شنیده باشید. وی را به اقدامات قهرمانانه و شجاعتش می‌شناسند. او به محض آشنایی با امرآمادهٔ انتشار تعالیم به دور و نزدیک بود. او به حضرت عبدالبهاء نامه‌ای نوشت و آن حضرت به مارثا روت فرمودند که از قلبت پیروی کن و برای تبلیغ امر به اطراف جهان سفر کن. ایشان پاسخ دادند: «نعره‌زنان ندای ملکوت ابهی را بلند کن، آنگاه شاهد نتایج عظیمه و تاییدات خارق‌العاده خواهی بود.» (ترجمه)

مارثا روت پول زیادی نداشت، اما استعداد نگارش داشت. پس تصمیم گرفت که داستان و مقاله بنویسد و به روزنامه‌ها بفروشد تا بتواند از جایی به جای دیگر سفر کند و امر را در مسیر تبلیغ کند. بعدها بیشتر در بارهٔ سفرهای خارق‌العادهٔ او که سال‌ها طول کشید می‌آموزید. امروز ما داستان سفر او از نیویورک به آمریکای جنوبی را خواهیم شنید. حضرت عبدالبهاء بهائیان غرب را به انتشار امر به آن قارهٔ عظیم و دیدار از محلّ خاصّی با نام «باهیا» تشویق کرده بودند. مارثا تصمیم گرفت ابتدا به آن شهر برود.

البته در آن روزها دریا تنها راه چنین سفر دوری بود. کشتی او تقریباً یک ماه تأخیر داشت اما در نهایت از نیویورک به راه افتاد و چند هفته بعد به برزیل در آمریکای جنوبی رسید. مارثا در آن کشور هیچکس را نمی‌شناخت و آن زبان را بلد نبود. با این حال می‌دانست که راهی برای عملی کردن آرزوی حضرت عبدالبهاء خواهد یافت. معلوم شد که برای رفتن به باهیا باید سوار قایق دیگری شود و بعد از چند روز به آنجا رسید. مارثا در آن شهر دوستان زیادی پیدا کرد و با تمام آنها تعالیم امر را به اشتراک گذاشت. او سخنرانی کرد، مقالاتی در روزنامه‌های محلی منتشر نمود و کتاب‌های بهائی را به کتابخانهٔ عمومی افزود. اما سفر او تمام نشد؛ از شهری به شهر دیگر و از کشوری به کشور دیگر سفر کرد. قلبش همواره با عشق و

وفاداری متوجه به خدا بود و دائماً برای دریافت هدایات الهی دعا می‌کرد. همانطور که حضرت عبدالبهاء وعده داده بودند، به هرکجا که می‌رفت، درها به رویش گشوده می‌شدند.

در نهایت، مارثا برای رسیدن به کشور بعد باید از رشته‌کوه آند عبور می‌کرد. کوه‌های آند از جمله مرتفع‌ترین کوه‌های عالم هستند و قله‌شان پوشیده از برف است. عبور از این کوه‌ها نیاز به قدرت و اراده دارد. دوستان مارثا به او اصرار کردند که به این سفر نرود. گفتند زمستان است و مسیر سرد و مشکل خواهد بود. اما مارثا یک کت خز و چند لباس گرم دیگر برداشت و با گروه کوچکی از قاطرها به همراه چندین راهنما عازم شد. آنها بالا و بالاتر رفتند، به قله‌های یخی سرد رسیدند. گاهی پاهای قاطران روی مسیرهای باریک سر می‌خورد. بعضی وقت‌ها مسیر به حدی شیب‌دار و باریک بود که آنها باید پیاده می‌رفتند و قاطرهای خود را هدایت می‌کردند. یک بار در تاریکی مطلق ناچار به عبور از یک تونل شدند و قاطری که مارثا سوار آن بود نزدیک پرتگاه سرخورد. اما مارثا که برای عملی ساختن آرزوی حضرت عبدالبهاء در جهت نشر تعالیم بهائی قیام کرده بود، در حصن محبت‌الله حفظ شد. راهنمایان او کوه‌های آند را به خوبی می‌شناختند و از هر خطری اجتناب می‌کردند. بعد از چندین روز، گروه از سمت دیگر کوه‌ها پایین آمد و سپس مارثا به سفر از کشوری به کشور دیگر ادامه داد و در تلاش‌هایش برای تبلیغ تعالیم، تأییدات را دریافت می‌کرد.

۵. نمایش

با انجام فعالیت‌های زیر با کودکان می‌توانید ایشان را در پرورش مهارت‌ها و توانایی‌های مربوط به نمایش خلاق همراهی کنید:

۱. برای شروع از کودکان بخواهید در مربع‌های فرضی خود بایستند. وقتی در جای خود قرار گرفتند از هر یک بخواهید مانند قبل در امتداد ضلع مربع خود راه بروند.
۲. حالا از آنها بخواهید تمرین‌های کششی توضیح داده شده در درس ۱.۲ را انجام دهند.
۳. برای تمرین بعدی، کودکان خارج از مربع‌های خود فعالیت می‌کنند. برای آنها توضیح دهید که قرار است مانند کلاس پیش به طور آزاد در اطراف کلاس راه بروند. اما این بار باید با بازوهای خود حرکات وسیع و گسترده، و با بدن خود حرکات رو به بالا و پایین انجام دهند.

باید آزادانه حرکت کنند اما مواظب باشند به هم برخورد نکنند. وقتی می‌گویید: «ایست» باید فوراً در هر وضعیتی که هستند بی‌حرکت بایستند. بعد از یکی از آنها پرسید: «داری چه کار می‌کنی؟» کودک باید به حالتی که در آن توقف کرده فکر کند و پاسخی مناسب آن وضعیت بدهد، مثلاً بگوید: «دارم یک نرده را رنگ می‌کنم» یا «دارم سیب می‌چینم». این تمرین را چند بار تکرار کرده، مطمئن شوید که هر کودک دست کم یک بار فرصت گفتن اینکه چه کار می‌کند را دارد.

تمرین بالا مانند درس قبل امکان تجربهٔ حرکت دسته‌جمعی به صورت آزادانه در فضایی بزرگ را برای خردسالان فراهم خواهد کرد. تمرین بعدی بر مبنای برخی مفاهیم ارائه شده در این درس طراحی شده است.

چند موقعیت ساده در اینجا فهرست شده‌اند که در هر یک سه کودک فعالیت می‌کنند. کودکان را به گروه‌های سه نفره تقسیم کنید. از آنها بخواهید موقعیت اول را اجرا کنند و بعد بگویند «ایست». سپس به آنها بگویند صحنه را طوری که فکر می‌کنند مورد رضای خداوند خواهد بود تمام کنند. فعالیت را با دو موقعیت بعد نیز تکرار کنید.

- یک کودک بر زمین می‌افتد و دو نفر دیگر از کنار او عبور می‌کنند.
- سه دوست مقداری میوه را با هم تقسیم می‌کنند و یکی از آنها میوهٔ خود را به زمین می‌اندازد.
- سه خواهر و برادر هر یک وظیفهٔ نظافت بعد از شام را دارند: پاک کردن میز، جارو کردن زمین و شستن ظروف. وقتی دو نفر دیگر کارهایشان را تمام کنند خواهر سوم هنوز مشغول شستن ظرف‌ها است.

و. نقاشی و هنر

فعالیت‌های نقاشی سه درس بعد بر عنصر «شکل» در هنر تمرکز خواهند کرد. علاوه بر نسخه‌های چهار برگهٔ مشخص شده برای درس ۲.۱، باید برای این بخش از کلاس تعدادی کاغذ سفید آماده داشته باشید.

۱. به هر دانش‌آموز یک نسخه از برگهٔ ۱ حاوی تصویر دایره‌ها، مثلث‌ها، مربع‌ها و مستطیل‌ها بدهید. از دانش‌آموزان بخواهید که کشیدن شکل‌ها را روی برگه تمرین کنند: ابتدا خط چین‌ها را پررنگ کنند و سپس شکل‌ها را در قسمت‌های خالی زیرین بکشند.

۲. سپس برای کودکان توضیح دهید که می‌توانند با ترکیب شکل‌هایی که کشیده‌اند اشکال دیگری را خلق کنند. نسخه‌های برگهٔ ۲ را پخش کنید: در قسمت بالایی برگه چند شکل ترکیب شده‌اند. به دانش‌آموزان کمک کنید ببینند چطور می‌شود با دو مثلث یک لوزی، با یک مربع و دو نیم دایره یک شکل کشیده، و با شش مثلث یک شش ضلعی بسازند. آنها را به کشیدن لوزی، یک شکل کشیده و شش ضلعی تشویق کنید: ابتدا با پررنگ کردن خط چین‌ها و سپس با کشیدن شکل‌ها در فضای خالی صفحه.

۳. وقتی دانش‌آموزان نقاشی‌هایشان را تکمیل کردند می‌توانید فعالیت فوق را یک مرحله ارتقاء دهید: برای کودکان توضیح دهید که ترکیب چند شکل گاهی اوقات شبیه به چیزهایی می‌شود که ما در طبیعت می‌بینیم، مثل درختان. به هر کودک یک برگه کاغذ سفید بدهید و نسخه‌های برگهٔ ۳ را پخش کنید، یا یک برگه برای هر دانش‌آموز یا برای چند نفر به صورت مشترک. به یک یا دو مورد از اشکالی که شبیه درختان ناحیهٔ شما هستند اشاره کنید و از کودکان بپرسید که این اشکال آنها را به یاد کدام درختان می‌اندازند؟ سپس می‌توانند روی برگه‌های سفید شکل‌های ترکیبی مشابه را تمرین کنند.

۴. در نهایت، بحث قبلی در بارهٔ شباهت محبت‌الله به حصنی که ما در آن در امنیت و نجات هستیم را به کودکان یادآوری کنید. بگویید که در فعالیت بعدی، شکل‌ها را ترکیب خواهند کرد تا یک قلعه بکشند. به هر دانش‌آموز یک نسخه از برگهٔ ۴ بدهید که نشان می‌دهد چگونه می‌توان این کار را انجام داد. از کودکان بخواهید که در قسمت خالی صفحه سه شکل نشان داده شده را کپی کنند که به تدریج به یک قلعه تبدیل می‌شود.

ز. مناجات خاتمه

درس ۲.۲

الف. تلاوت ادعیه و نصوص مبارکه

پس از مناجات شروع باید زمانی را برای کمک به کودکان در حفظ قسمت‌های بیشتری از مناجاتی که در درس قبل معرفی شد اختصاص دهید.

همچنین در طول درس به خاطر داشته باشید که لازم است کودکان به درکی از اهمیت صفات روحانی - خصوصاً رضا، شجاعت و وفاداری - در تلاش‌هایمان برای اطاعت از احکام الهی برسند. همین‌طور می‌توانید در زمان مناسب توجهشان را به نصوص مرتبطی که سال گذشته یاد گرفتند جلب نمایید.

ب. حفظ نصوص

برای معرفی نصوصی که کودکان از برمی‌کنند می‌توانید اندیشه‌های زیر را با بیان خودتان شرح دهید:

خداوند به خاطر محبت بی‌کرانش احکام و تعالیمی را به ما بخشیده است و ما به خاطر عشقمان به خداوند و آرزوی جلب رضای او از احکام و تعالیمی که از سر لطف به ما داده پیروی می‌کنیم. اطاعت از دستورات خداوند ما را به او نزدیک‌تر می‌نماید و به تجلّی وفاداری، رضا، ثبات، شجاعت و بسیاری از صفات روحانی دیگری که خداوند می‌خواهد خود را به آنها بیاراییم قادر می‌سازد. محبت خداوند ما را به حرکت و امی دارد تا به نحوی که مورد رضای اوست عمل نماییم.

مثل اعلی، حضرت عبدالبهاء، به ما کمک می‌کنند درک کنیم که پیروی از دستورات خداوند به خاطر محبت به او به چه معناست. محبت ایشان به خداوند آن قدر شدید بود که علت و انگیزه همه اعمال هر روزشان همین عشق بود. هر روز سحرگاه از خواب برمی‌خاستند تا به دعا و مناجات پردازند و وقت خود را با ملاقات بیماران و نیازمندان، کمک به اطرافیان و ارتقای روح مهمانان فراوانی که به خانه حضرتشان می‌آمدند از طریق کلمات و نصایح مشفقانه، می‌گذراندند. اغلب تا پاسی از نیمه‌شب بیدار بودند و سیل نامه‌هایی که از مردم

سراسر دنیا به سویشان روانه می‌شد را پاسخ می‌دادند. ایشان همیشه می‌فرمودند: «هر آنچه که با عشق انجام شود ابتداً موجب دردسر و مشکلات نیست، وقت همیشه وجود دارد». بیایید در تلاش برای به یاد داشتن اهمّیت اطاعت از دستورات خداوند به صرف محبّت او، بیان زیر از حضرت بهاءالله را حفظ کنیم:

«قد تکلم لسان قدرتی فی جبروت عظمتی مخاطباً لبریتی ان اعملوا حدودی حباً
لجمالی»^{۲۲}

مضمون: همانا زبان قدرتم در جبروت عظمتم خطاب به مردمانم تکلم فرمود که عمل کنید احکام من را به عشق جمالم.

جملات زیر به شما کمک خواهند کرد معنای برخی کلمات نصّ بالا را که ممکن است برای کودکان دشوار باشد توضیح دهید. آنها از قبل از نصّی که در درس پانزدهم سال اول حفظ کردند با کلمهٔ «جبروت» آشنا هستند؛ با این حال شاید بخواهید این کلمه را در اینجا مرور کنید.

عظمت

۱. خداوند عظمت دارد. او بر همه چیز قدرت دارد.
۲. ما که از عظمت خداوند اطلاع داریم به هنگام دعا مدد الهی را می‌جوییم.

خطاب

۱. سالی یک بار همهٔ دانش‌آموزان مدرسه برای گوش سپردن به صحبت‌های مدیر جمع می‌شوند. مدیر هر سال دانش‌آموزان را مورد خطاب قرار می‌دهد.
۲. کوچکی همیشه با محبت و تواضع با مادر بزرگش حرف می‌زند. کوچکی با احترام مادر بزرگش را مورد خطاب قرار می‌دهد.

عمل کردن

۱. وقتی چراغ راهنمایی قرمز شد اِتل ماشینی که می‌راند را متوقف کرد. اِتل حواسش بود به قوانین راهنمایی و رانندگی عمل کند.
۲. ماریسول همیشه در کتابخانه ساکت بود زیرا آنجا از همه خواسته می‌شود سکوت را رعایت کنند یا آهسته حرف بزنند. ماریسول همیشه به مقررات کتابخانه عمل می‌کرد.

احکام

۱. ساموئل هر روز صبح و شب دعا می‌خواند. دعای روزانه یکی از احکام الهی است. ساموئل با دعا خواندن از حدود و احکام خداوند پیروی می‌کند.
۲. ترزا هرگز دروغ نمی‌گوید. او از احکام مربوط به صدق و راستی اطاعت می‌کند.

ج. سرودها

مانند قبل طیّ درس چند سرود را با کودکان بخوانید.

د. داستان

برای این درس می‌توانید داستان زیر را که نمونه‌ای از اطاعت همراه با سرور را نشان می‌دهد برای کودکان تعریف کنید:

حاجی محمّد در زمان حضرت بهاءالله زندگی می‌کرد؛ همانطور که می‌دانید حضرت بهاءالله تعالیم الهی را برای زمان حاضر نازل فرموده‌اند. حاجی محمّد به عنوان یک تاجر در همهٔ معاملاتش صادق بود و به امانت‌داری شناخته شده بود. کارش باعث شد تا برای مدتی به عکا بیاید. روزی در دفترش نشسته بود که حضرت عبدالبهاء وارد شدند و پیغامی فوری از حضرت بهاءالله آوردند. حاجی محمّد باید فوراً به شهر جده در عربستان می‌رفت. او از حضرت عبدالبهاء سؤال کرد آیا پیش از رفتن می‌تواند موهبت رسیدن به حضور حضرت بهاءالله را داشته باشد؟ حضرت عبدالبهاء توضیح فرمودند که زمانی باقی نمانده چون کشتی هر لحظه ممکن بود حرکت کند. حاجی محمّد فوراً دفتر را تعطیل کرد و مستقیم به سمت

بندر روانه شد تا سوار کشتی شود. آرزوی او برای اطاعت آنچنان مثال زدنی بود که هیچ فکر دیگری به جز پیروی از دستور حضرت بهاءالله نداشت.

به محض اینکه حاجی محمد سوار شد، کشتی به راه افتاد. آن وقت بود که متوجه شد به خاطر عجله زیاد به فکرش خطور نکرده که از حضرت عبدالبهاء هدف از سفر به عربستان را بپرسد. حالا دیگر خیلی دیر شده بود! اما او نگران نبود. مطمئن بود که وقتی به جده برسد خداوند گام‌های او را هدایت خواهد کرد.

دریا آن روز به طور غیرعادی طوفانی و سفر با خطر همراه بود. همه نگران بودند که کشتی غرق شود، همه به جز حاجی محمد. او می‌دانست که حفظ خواهد شد و کشتی در امن و امان به جده خواهد رسید زیرا حضرت بهاءالله مأموریتی به او در آن شهر داده بودند. کشتی واقعاً به مقصد خود رسید.

پس از ترک کشتی حاجی محمد صدای دو نفر را که به فارسی حرف می‌زدند در میان جمعیت شنید. او که خود ایرانی بود به آنها نزدیک شد و فهمید که آن دو نفر نیز بهائی هستند و می‌خواهند برای زیارت حضرت بهاءالله به عکا بروند. آنها به مدت ده سال با بی‌عدالتی به خاطر دیانت خود زندانی بوده و تازه آزاد شده بودند. این نخستین سفر آنان به ارض اقدس بود و به کمک نیاز داشتند. آنگاه برای حاجی محمد روشن شد که هدف مأموریت او در جده کمک به این دو نفر است تا راهشان به عکا را بیابند و به حضور حضرت بهاءالله مشرف شوند، مسئولیتی که او با توجه و دقت بسیار به انجام رساند.

۵. نمایش

فعالیت‌های زیر به کودکان در تداوم پرورش مهارت‌ها و توانایی‌های نمایش خلاق کمک خواهند کرد:

۱. از دانش‌آموزان بخواهید در مربع‌های خیالی خود بایستند. سپس از آنها بخواهید تمرین‌های کشتی درس ۱.۲ را انجام دهند.

۲. حال به کودکان بگویید بازوان خود را در راستای شانه‌ها بکشند، به آهستگی بچرخانند و دایره‌های کوچکی درست کنند. این دایره‌ها باید به تدریج بزرگ و بزرگتر شود. با انجام این

تمرین بازوانشان سنگین تر و سنگین تر خواهد شد. به کودکان بگویید وقتی حس کردند بازوهایشان خیلی سنگین شده، دست‌هایشان را رها کنند و تکان دهند.

۳. برای این تمرین، کودکان باید بیرون از مربع‌های خیالی فعالیت کنند. توضیح دهید که قرار است شکلی را نام ببرید و آنها بدون اینکه با هم حرف بزنند باید جای خود را طوری تغییر دهند که آن شکل را بسازند. برای این کار نیاز دارند با دقت همدیگر را نگاه کنند و توجه دقیقی به حرکات یکدیگر داشته باشند. پیشنهاد می‌شود این شکل‌ها را نام ببرید: دایره، مثلث، مربع، خط صاف و خط خمیده.

تمرین بالا به دانش‌آموزان کمک خواهد کرد تا یاد بگیرند به یکدیگر توجه نمایند و حرکاتشان را هماهنگ کنند. این فعالیت بر اساس تمرین دروس قبلی است که در آن کودکان آزادانه در فضایی باز با هم حرکت می‌کردند. هدف تمرین بعدی تقویت مضمون درسی فعلی در اذهان کودکان است.

به کودکان بگویید که سفر حاجی محمد از عکا به جدّه با کشتی را بازگو خواهید کرد. توضیح دهید که همزمان با شنیدن داستان قرار است آنها نمایش را اجرا کنند و وانمود کنند که مسافران کشتی هستند. برای شروع از کودکان بخواهید که یک صف تشکیل دهند و آماده سوار شدن به کشتی شوند. وقتی همه سوار شدند، کشتی در زیر نور درخشان خورشید و آب‌های پاک و آرام حرکت می‌کند. وقتی ساحل به تدریج از نظر ناپدید می‌شود همه در جای خود برای سفری طولانی بر روی دریا مستقر می‌شوند. ابتدا دریا آرام است اما بعد از مدتی کوتاه امواج به کناره کشتی برخورد می‌کنند. کشتی روی دریای مواج به جنبش درمی‌آید. از کودکان بخواهید به افق نگاه کنند؛ ابرهای تیره‌ای را می‌بینند که به سرعت نزدیک می‌شوند و صدای غرش رعد را از دور می‌شنوند. مسافران کم‌کم می‌ترسند. وقتی موج‌ها بزرگ‌تر و تاریکی بیشتر می‌شود، مسافران به یکدیگر می‌چسبند. از کودکان بخواهید تصور کنند قطره‌های بزرگ باران از آسمان شروع به باریدن می‌کند. ناگهان رعد بالای سر آنها غرش می‌کند و موج‌ها با شدت به دیواره کشتی برخورد می‌کنند. باران با شدت و از هر سو می‌بارد. بسیاری از مسافران می‌ترسند کشتی در دریا غرق شود. درست زمانی که همه فکر می‌کنند دیگه همه چیز تمام شده، طوفان ظاهراً از آنها عبور می‌کند. باران، باد و امواج آرام آرام ضعیف می‌شوند. مسافران می‌توانند ساحل را در دوردست‌ها ببینند. خورشید به تدریج از پشت ابرها بیرون می‌آید و دریا دوباره آرام می‌شود.

حالا مجدداً داستان را بگویید و از کودکان بخواهید که نمایش را دوباره بازی کنند اما این بار در سفر مانند حاجی محمد رفتار کنند. چگونه با دیگر مسافران کشتی متفاوتند؟ از آنها بخواهید نشان دهند حاجی محمد در طول سفر از جانب خداوند احساس اطمینان و امنیت داشت زیرا می دانست مطابق فرمان حضرت بهاء الله، مظهر ظهور الهی در زمین، عمل می نماید.

و. نقاشی و هنر

در این درس، کودکان بر اساس آنچه در باره شکل های ساده آموخته اند چند تصویر پیچیده تر می کشند. باید برگه های نقاشی این درس را به تعداد دانش آموزان تکثیر کرده باشید.

۱. ابتدا شکل های درس قبل را به کودکان یادآوری کنید: شکل های ساده مانند دایره، مثلث، مربع و مستطیل، و همچنین شکل های ترکیبی که با استفاده از اشکال ساده کشیده می شوند. می توانید از برگه های درس ۲.۱ به منظور یادآوری استفاده کنید.

۲. اکنون داستان و نمایش سفر دریایی حاجی محمد به جدّه را به آنها یادآوری کنید. بگویید که برای این فعالیت، یک کشتی شبیه کشتی سفر حاجی محمد خواهند کشید. کشتی هایشان روی آب های آرام و سپس در دریای موج به چه شکل خواهد بود؟ در نقاشی هایشان این حالت ها را نشان دهند.

۳. از برگه ۱ که نحوه کشیدن یک کشتی را مرحله به مرحله نشان می دهد یک نسخه به هر کودک بدهید. خط صاف در مربع پایین سمت چپ برگه، آب های آرام را نشان می دهد؛ از کودکان بخواهید مراحل نشان داده را دنبال کنند و کشتی را بکشند: ابتدا بدنه کشتی را بکشند، سپس دکل ها را اضافه کنند و بعد بادبان ها و پرچم ها را بگذارند. باید همین مراحل را برای کشیدن کشتی مربع آخر دنبال کنند که خطوط خمیده آن نشان دهنده موج است. پیش از شروع از آنها بخواهید ظاهر کشتی را در میان دریای موج و بادهای قوی توصیف کنند.

ز. مناجات خاتمه

درس ۲.۳

الف. تلاوت ادعیه و نصوص مبارکه

کلاس را با مناجات‌های شروع آغاز نمائید و به تلاش‌های کودکان در حفظ دعای معرفی شده در درس ۲.۱ کمک کنید. می‌خواهید اطمینان یابید که کودکان می‌توانند مناجات را به صورت کامل از حفظ بخوانند زیرا در درس بعد، یادگیری مناجات جدیدی را آغاز خواهند کرد. در طول این درس پایانی مجموعه باید دائماً به دنبال فرصت‌هایی باشید تا اندیشه‌های مرتبط با صفات روحانی رضا، شجاعت و وفاداری که بسیار به مضمون مجموعه مرتبطند را وارد بحث‌های خود با کودکان نمایید و آنها را در زمان‌های مناسب به تلاوت نصوص مربوطهٔ سال گذشته تشویق کنید.

ب. حفظ نصوص

برای معرفی نصّ این درس می‌توانید توضیح زیر را به زبان خود بیان کنید:

خداوند به صرف محبت خود به ما احکام و تعالیم عطا کرده است. ما نباید احکام و تعالیم را به چشم مجموعه‌ای از قوانین ببینیم. احکام و تعالیم همچون چراغ‌هایی هستند که خدا به واسطهٔ آنها مسیر ما را روشن می‌سازد. نوری که از تعالیم می‌درخشد به ما در تمایز درست از غلط کمک می‌کند و ما را در تصمیماتی که هر روز می‌گیریم راهنمایی می‌کند. با پیروی از دستورات خداوند ما به لحاظ روحانی رشد کرده و کارهایی را انجام می‌دهیم که به دیگران نفع می‌رسانند. به همین دلیل ما همواره تلاش می‌کنیم تا تعالیم او را اجرا کنیم. دعای روزانه یکی از دستورات خداوند است و ما در هر شرایطی به آن عمل می‌کنیم، حتی مثلاً وقتی خیلی خسته هستیم. به ما گفته شده که نباید از دیگران بدگویی کنیم و غیبت پذیرفته نیست. پس اگر اطرافیان ما شایعه‌پراکنی می‌کنند ما در این مکالمات شرکت نمی‌کنیم. با مهربانی با حیوانات رفتار کردن؛ مؤدب، صمیمی و مهمان‌نواز بودن؛ احترام به والدین – اینها نیز اوامر خداوند هستند. ما توصیه شده‌ایم که هر روز به آنچه انجام داده‌ایم بیندیشیم و فکر کنیم برای اینکه رفتار ما به طور روزافزون تعالیم خداوند را منعکس کند چه کار دیگری می‌توانیم انجام دهیم.

حضرت عبدالبهاء تمام زندگی خود را وقف خدمت به امر الهی و انجام دستورات خداوند نمودند. ایشان با صبر و بردباری راه را به ما نشان دادند. وقتی یکی از احبّاء سؤال کرد چگونه باید تعالیم خداوند را به مرحلهٔ عمل برسانیم و صفات روحانی را کسب کنیم، حضرت عبدالبهاء با محبت پاسخ دادند: «کم کم، روز به روز». آن حضرت به ما می‌گویند به ضعف و نقائص خود نگاه نکنیم؛ در عوض ما را تشویق می‌کنند تا رو به سوی خدا کرده و به فضل و یاری او اعتماد کنیم. برای اینکه یادمان بماند تمام کوشش خود را به کار بندیم تا روزانه به تعالیم خداوند عمل کنیم، بیایید بیان زیر از حضرت بهاء الله را از بر کنیم:

«اعلموا انّ اوامری سُرج عنایتی بین عبادی و مفاتیح رحمتی لبریتی.»^{۲۳}

مضمون: بدانید که بی‌تردید اوامر من چراغ‌های عنایت من بین بندگانم و کلیدهای رحمت من برای مخلوقاتم هستند.

جملات زیر به شما در توضیح معنای کلماتی که شاید در نصّ بالا برای کودکان مشکل باشد کمک می‌کند. آنها با «اوامر و احکام» از درس قبل و «رحمت» از نصّی که در درس ۱۱ سال اول آموختند آشنا می‌باشند اما شاید بنحوید عبارات مذکور را با دانش آموزان مرور کنید.

بی‌تردید

۱. دو پسر آنقدر شبیه یکدیگر به نظر می‌رسیدند که معلم فهمید باید برادر باشند. معلم با خود اندیشید: «آنها بی‌تردید برادرند».
۲. دوستان اُلو به ملاقات او آمدند. او با علاقهٔ بسیار زیاد غذایی خوشمزه برایشان آماده کرد. او بی‌تردید دوستانش را عزیز می‌شمرد.

عنایت

۱. دیدن، شنیدن، فهمیدن و حتی خود زندگی هدایای الهی‌اند. آنها نشانه‌های عنایت او می‌باشند.
۲. ما می‌دانیم که با پیروی از اوامر خداوند سرور حقیقی می‌یابیم و از آسیب در امانیم. ما به عنایت الهی توکل می‌کنیم.

مخلوقات

۱. دولفین‌ها و نهنگ‌ها نمی‌توانند بیرون از آب زنده بمانند. آنها مخلوقاتی هستند که در دریا زندگی می‌کنند.
  ۲. خدا همه چیز را به وجود آورده است. ما همه مخلوقات خدا هستیم.
- ج. سرودها
- د. داستان

در این درس می‌توانید داستان زیر را برای کودکان تعریف کنید که در ذهن آنها اهمیت اطاعت از اوامر الهی تحت هر شرایطی را تقویت می‌کند:

از درس قبل داستان حاجی محمد را به یاد می‌آورید، اینکه چقدر از دستورات حضرت بهاء‌الله اطاعت می‌کرد و توکل به خدا چه قدرت و نیرویی به او داده بود. اما حاجی محمد همیشه به سرعت اطاعت نمی‌کرد. یکی از سرگرمی‌های او شکار بود و شاید برایتان جالب باشد بدانید که او تیراندازی ماهر بود. تیر او همیشه به هدف می‌خورد. حتی می‌توانست در حین تاختن بر اسب، پرنده‌ای کوچک را در اوج پرواز بزند. روزی در حالی که تفنگش را روی شانه گذاشته بود، به گروهی از بهائیان رسید که با حضرت بهاء‌الله به گردش رفته بودند؛ او نیز تصمیم گرفت به آنها بپیوندد.

وقتی حضرت بهاء‌الله دیدند که حاجی محمد قصد دارد از تفنگ خود استفاده کند به او فرمودند که پرنده‌های بی‌گناه را نکشد. حاجی محمد ابداً به آنچه حضرت بهاء‌الله گفتند اهمیتی نداد چون تمام فکرش شلیک کردن بود و او این کار را خیلی دوست داشت. پس به شلیک به هر پرنده‌ای که می‌دید ادامه داد. اما با کمال تعجب دریافت که هیچ کدام از گلوله‌هایش به هدف نمی‌خورد. یک بار شلیک کرد، دو بار شلیک کرد، چندین بار شلیک کرد، اما حتی یک پرنده را هم نتوانست بزند. او به پرنده‌های بزرگ و کوچک شلیک می‌کرد اما اصلاً موفق نشد.

گروه داشت از گردش برمی‌گشت که ناگهان یک پرنده سفید، زیبا و بزرگ مقابل چشم حاجی محمّد قرار گرفت. پرنده آنقدر بزرگ بود که نمی‌توانست به سرعت پرواز کند و حاجی محمّد فکر کرد که دیگر این یکی را حتماً می‌تواند راحت بزند. اولین شلیک او به هدف نخورد. او چهار بار دیگر شلیک کرد اما همه به خطا رفت. پرنده وحشت زده به او نزدیک تر شد. حاجی محمّد فکر کرد حالا دیگر حتماً او را می‌زند. دو گلوله دیگر هم شلیک کرد اما پرنده فرار کرد.

حاجی محمّد حیرت زده بود و به کلّ اتفاق اندیشید. ناگهان موضوع بسیار مهمی را فهمید. او متوجه شد که حضرت بهاء‌الله به او دستوری روشن داده بودند، اما تمام فکر و ذکر حاجی محمّد توجه به خواسته و میل خودش بوده است و این موضوع باعث شده بود از فرمان حضرت بهاء‌الله غفلت کند. آن روز حاجی محمّد قاطعانه تصمیم گرفت تا همیشه از دستورات الهی اطاعت کند.

۵. نمایش

فعالیت‌های زیر مهارت‌ها و توانایی‌های نمایشی کودکان را تقویت می‌کنند:

۱. مثل همیشه برای شروع از کودکان بخواهید در مربع‌های خود بایستند و تمرین‌های کششی را انجام دهند.
۲. حال برای دانش‌آموزان توضیح دهید که برای فعالیت بعد قرار است فقط با حرکت بدن با هم ارتباط برقرار کنند. برای شروع از آنها بخواهید با دست بگویند «توقف!». سپس از آنها بخواهید حرکات زیر را انجام دهند:

بگویند با استفاده از

سر	«بله»
چشم‌ها	«نمی‌فهمم.»
گوش	«چیزی می‌شنوم.»
فک	«متعجبم.»

بینی	«بوی نان تازه می آید.»
انگشت	«بیا اینجا!»
بازوها	«دارم می دوم.»
شانه	«به دیوار برخورد می کنم.»
پاها	«از پله بالا می روم.»
همه بدن	«خسته ام.»
همه بدن	«دارم استراحت می کنم.»
همه بدن	«دنبال کسی می گردم.»

۳. دانش آموزان را به گروه‌های پنج یا شش نفره تقسیم کنید. از افراد هر گروه بخواهید به ردیف پشت سر هم بایستند و دست‌های خود را روی شانه‌های کودک جلویی بگذارند. همه کودکان باید چشم‌های خود را ببندند، به جز نفر آخر هر صف. این کودک «راننده» است و بقیه «اتوبوس» هستند. وقتی شما می‌گویید «برو!» همه «اتوبوس‌ها» باید به جلو حرکت کنند. «راننده» باید «اتوبوس» را به آرامی با هل دادن شانه کودک جلویی به سمت راست یا چپ هدایت کند و کودک جلویی هم همین کار را انجام می‌دهد و این روند ادامه می‌یابد. برای متوقف کردن «اتوبوس»، «راننده» به آرامی هر دو شانه نفر جلوی خود را می‌کشد.

تمرین بالا به توانایی خردسالان برای هماهنگ کردن حرکات خود و همکاری با یکدیگر کمک می‌کند. اکنون به منظور آمادگی برای تمرین بعد به کودکان توضیح دهید که ما می‌دانیم والدینمان بهترین را برای ما می‌خواهند و خدا به فرمان داده است که به آنها احترام بگذاریم و از ایشان اطاعت کنیم. به آنها بگویید تفاوت وجود دارد بین انجام کاری که والدینمان از ما خواسته‌اند با سخت‌کوشی و انجام آن بدون توجه و تلاش کافی. کودکان را به گروه‌های دو نفره تقسیم کنید و از آنها بخواهید بنشینند و به توصیف شما از صحنه‌ای که باید بازی کنند به آرامی گوش دهند:

به کودکان بگویید تصور کنند در کوهستان زندگی می‌کنند، در مکانی کوچک که از بازار محلی خیلی دور نیست. روزی مادر از آنها می‌خواهد برای خرید سبزیجات به بازار بروند و

مستقیم به خانه برگردند. کمی بعد از اینکه از خانه بیرون می‌روند با یک گلهٔ گوسفند برخورد می‌کنند که راه آنها را سد می‌کند. به جای اینکه منتظر کنار رفتن گوسفندها باشند به آرامی راه خود را از میان گلهٔ باز می‌کنند. سپس به یک رودخانه می‌رسند که باید با پا گذاشتن از یک سنگ به سنگ دیگری از آن عبور کنند. سنگ‌ها دور هستند و برای حفظ تعادلشان باید دست‌های همدیگر را نگه دارند. همانطور که به راه رفتن ادامه می‌دهند، به دوستانی برمی‌خورند که از آنها می‌خواهند به بازی فوتبال ملحق شوند. آنها اول فکر می‌کنند بهتر است بمانند و بازی کنند اما قول به مادرشان برای خریدن سبزیجات و بازگشت به خانه بدون تأخیر را به یاد می‌آورند. در مسیر بازگشت از بازار به انتخاب راه دیگری فکر می‌کنند که زیباتر است و می‌توانند در طول راه گل‌های فراوانی بچینند. اما این راه خیلی طولانی‌تر از راه دیگر است، بنا بر این تصمیم می‌گیرند راه کوتاه‌تر را انتخاب کنند و به زودی با سبزیجاتی که مادرشان می‌خواهد به خانه می‌رسند.

و. نقاشی و هنر

برای این قسمت از کلاس باید دو برگه‌ای که برای درس ۲.۳ آماده شده‌اند را به تعداد کافی تکثیر کنید و دو کاغذ سفید برای هر دانش‌آموز همراه داشته باشید.

۱. برای شروع به هر کودک یک برگهٔ سفید بدهید. سپس برگهٔ ۱ را پخش کنید - یا یک برگه برای هر دانش‌آموز یا چند برگه به صورت مشترک - و از کلاس بخواهید که به کوه‌های مختلف تصویر نگاه کنند، این کوه‌ها با ترکیب‌های متفاوتی از شکل‌ها و خطوط کشیده شده‌اند. کودکان را تشویق کنید تصاویر را روی برگه‌های سفید خودشان کپی کنند.

۲. داستان این درس همانند درس قبل در بارهٔ حاجی محمد است - این بار در بارهٔ اینکه او چگونه اهمیت اطاعت از اوامر حضرت بهاء‌الله را می‌آموزد. نکات اصلی داستان را به کودکان یادآوری نمایید؛ مطمئن شوید که به «پرنده‌گان بی‌گناه» که حاجی محمد نباید به آنها شلیک می‌کرد اشاره کنید. برگهٔ دوم درس نحوهٔ کشیدن خطوط و شکل‌ها برای تصویر یک پرنده را مرحله به مرحله نشان می‌دهد؛ آن را همراه با یک کاغذ سفید برای هر کودک، پخش کنید. از کودکان بخواهید مراحل نشان داده شده را دنبال کنند و پرنده را روی کاغذ سفید بکشند.

ز. مناجات خاتمه

مجموعه ۳

جستجوی دانش

درس ۳.۱

الف. تلاوت ادعیه و نصوص مبارکه

بعد از شروع کلاس با ادعیه می‌توانید مناجات زیر را که کودکان طی سه درس بعد حفظ خواهند کرد به روش معمول معرفی کنید.

«إِلَهِي إِلَهِي هُوَ لِأَطْفَالِ فُرُوعِ شَجَرَةِ الْحَيَاتِ وَ طُيُورِ حَدِيقَةِ النَّجَاتِ، لثَالِي صَدَفِ بَحْرِ رَحْمَتِكَ، أَوْرَادِ رَوْضَةِ هِدَايَتِكَ. رَبَّنَا إِنَّا نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَ نُقَدِّسُ لَكَ وَ نَتَضَرَّعُ إِلَيْكَ مَلَكُوتِ رَحْمَانِيَّتِكَ أَنْ تَجْعَلَنَا سُرُجَ الْهُدَى وَ نُجُومَ أَفُقِ الْعِزَّةِ الْأَبَدِيَّةِ بَيْنَ الْوَرَى وَ عَلَّمْنَا مِنْ لَدُنْكَ عِلْمًا يَا بَهَاءَ الْأَبْهَى»^{۲۴}

مضمون: خدای من، خدای من، این اطفال شاخه‌های درخت زندگانی‌اند و پرندگان باغ رستگاری؛ مرواریدهای صدف دریای رحمت‌تواند و گل‌های سرخ باغ هدایت‌تو. پروردگارا تو را می‌ستاییم و تقدیس می‌کنیم و به ملکوت رحمانیتت تضرع می‌نماییم که ما را چراغ‌های هدایت و ستارگان افق عزت ابدی میان مردمان قرار دهی و دانشی که از نزد تو می‌آید را به ما بیاموزی، یا بهاء‌الابهی.

طی سه درس این مجموعه به خاطر داشته باشید تا در فرصت‌های پیش‌رو به درک کودکان از اهمیت بروز صفات روحانی - خصوصاً تواضع، خلوص، صداقت و عدالت - در تلاش‌هایمان برای جستجوی دانش کمک کنید. بدون تردید دانش‌آموزانتان مشتاق تلاوت نصوصی هستند که در سال اول در ارتباط با این چهار صفت از بر کردند:

«يَا ابْنَ الْإِنْسَانِ كُنْ لِي خَاضِعًا لِأَكُونَ لَكَ مُتَوَاضِعًا»^{۲۵}

مضمون: ای پسر انسان، در برابر من خاضع باش تا در برابر تو متواضع باشم.

«يَا ابْنَ الرُّوحِ فِي أَوَّلِ الْقَوْلِ إِمْلِكْ قَلْبًا جَيِّدًا حَسَنًا مَنِيرًا . . .»^{۲۶}

مضمون: ای پسر روح، نخستین قول من این است که قلبی پاک، نیکو و منیر مالک شو.

«صدق و راستی اساس جميع فضائل انسانی است.»^{۲۷}

«اسلكوا سبيل العدل و انه لسبيل مستقيم.»^{۲۸}

مضمون: راه عدل را پيماييد و به درستی که آن سبيل مستقيم است.

ب. حفظ نصوص

اندیشه‌های زیر به شما کمک می‌کند برای معرفی بیان امروز به کودکان مقدمه‌ای آماده کنید:

ما هر روز در دعا به خداوند توجّه می‌کنیم. ما به دلیل محبتی که به او داریم در طول زندگی مان می‌کوشیم تا از احکام او اطاعت کرده و در تمام اقدامات و اعمال خود صفاتی مانند محبت، عدالت، تواضع و بخشندگی را نشان دهیم. با افزایش محبت ما نسبت به خداوند میل ما به شناخت او نیز بیشتر می‌شود. اما شناخت خدا به چه معناست؟ ما خداوند را از طریق وجودات مخصوصی می‌شناسیم که در زمان‌های مختلف برای عالم انسانی می‌فرستد و این نفوس احکام و تعالیم خداوند را برای ما می‌آورند. با گوش سپردن به کلام مظهر ظهور الهی زمان خود، مطالعه احکام و تعالیم او و به‌کارگیری آنها در زندگی مان، به خدا نزدیک‌تر می‌شویم. البته باید در باره مخلوقات خداوند نیز بیشتر و بیشتر بدانیم و با نهایت کوشش جهان هستی را مطالعه نماییم و عملکرد آن را درک کنیم. وقتی این کار را می‌کنیم می‌بینیم که هر چیزی با ما از عظمت و شکوه خداوند حرف می‌زند.

حضرت عبدالبهاء توضیح می‌دهند که وقتی به جهان می‌نگریم، نشانه‌های کمالات خداوند را در همه جا می‌بینیم. وقتی در کلام الهی عمیق می‌شویم و سعی می‌کنیم معنایش را درک کنیم، می‌توانیم نشانه‌های او در اطراف خود ببینیم. خورشیدی که می‌درخشد و به جهان نور و گرما و زندگی می‌بخشد یادآور محبت خداوندی است که بدون آن نبود می‌شویم. بارانی که بر زمین می‌بارد مانند بخشش‌های خداوند است که پیوسته به روح ما می‌رسد. کوهی که سر به فلک کشیده است ما را به یاد عظمت و شکوه او می‌اندازد. برای اینکه اهمّیت کسب دانش، به خصوص معرفت الهی را به یاد داشته باشیم بیاید بیان زیر از حضرت بهاء‌الله را حفظ کنیم:

«مقصود از آفرینش، عرفان حق و لقای آن بوده و خواهد بود.»^{۲۹}

مقصود

۱. اتاق خیلی تاریک بود به همین خاطر نینا شمعی روشن کرد. مقصود از شمع روشنایی بخشیدن است.

۲. معلم تکالیفی به دانش‌آموزان داد تا در ارتقاء مهارت‌های ریاضی به آنان کمک کند. مقصود از این تمرین‌ها تقویت توانایی دانش‌آموزان در عمل جمع و تفریق بود.

ج. سرودخوانی

د. داستان

پیشنهاد می‌شود که داستان زیر را برای کودکان تعریف کنید که اهمیت کسب دانش را نه تنها از طریق مطالعه خلقت خداوند بلکه از طریق مظهر ظهور او نشان می‌دهد؛ پیشنهاد می‌شود آن را برای کودکان نقل کنید.

می‌دانید که سال‌ها قبل، حضرت باب با پیامی جدید از جانب خدا برای مردم ایران ظهور کردند. این موضوع در سراسر کشور موجب آشوبی بزرگ گشت. اخبار، اظهار امر برجسته او را به سرعت منتشر می‌کرد که ایشان همان مظهر ظهوری است که برای مدتی طولانی در انتظارش بوده‌اند. با افزایش تعداد پیروان ایشان و گسترش آشوب، پادشاه ایران تصمیم گرفت عالمی را برای تحقیق و بررسی موقعیت بفرستد. شاه، جوان عالمی به نام وحید را فرستاد و امروز ما داستان ملاقات وحید با حضرت باب را خواهیم شنید. وحید در سراسر ایران زمین به ذکاوت و وسعت دانش مشهور بود. او چنان مقام رفیعی در میان علمای ایران داشت که در هر جلسه‌ای فارغ از اینکه چه کسانی در آن حضور دارند همیشه ناطق اصلی بود. هیچکس جرئت زیر سؤال بردن دیدگاه یا خرد او را نداشت. همگان در پیشگاه او احترام را رعایت می‌کردند.

وحید، مصمم به رد استدلال‌های حضرت باب، از پایتخت به سمت شیراز که محل سکونت حضرت باب بود روانه شد. به محض رسیدن به شیراز درخواست ملاقات کرد. وحید به مدت دو ساعت از حضرت باب در باره مشکل‌ترین مسائل پشت سر هم سؤال پرسید، مسائلی که تنها داناترین و دانشمندترین افرادی که به ایشان عرفانی بی‌ظنیر اعطا شده قادر به

پاسخ‌گویی‌شان بودند. حضرت باب با صبوری به هر سؤال گوش سپردند و بعد هر یک را به طور مختصر اما شفاف توضیح دادند. وحید از پاسخ‌های حضرت باب سرشار از حیرت و تحسین شد و به شدت احساس فروتنی کرد. پرسید که آیا سعادت دیدار مجدد با حضرت باب را دارد؟

وحید در دومین ملاقات با حضرت باب حتی بیشتر حیرت‌زده شد. می‌دانید، پیش از ملاقات، او یک مجموعه کاملاً جدیدی از سؤالات را برای پرسیدن از حضرت باب آماده کرده بود. اما وقتی به حضور مشرف شد، دریافت که همه سؤالات از ذهنش پاک شده‌اند. با این حال حضرت باب به تک تک سؤالاتی که وحید برای طرح با ایشان آماده کرده بود پاسخ دادند. باز هم وحید درخواست ملاقاتی دیگر با حضرت باب را مطرح نمود.

وقتی زمان ملاقات سوم رسید برای وحید تنها یک سؤال باقی مانده بود اما وی دریافت که برای پرسیدن آن خیلی مضطرب است. البته که حضرت باب آنچه را که در قلب او بود می‌دانستند و پاسخی را که وحید جستجو می‌کرد دادند. وحید دیگر سرشار از یقین بود. قلبش از دانشی که به دست آورده بود منور شد. بعدها توضیح داد که در طی ملاقاتش با حضرت باب او «چون غبار در زیر اقدام آن حضرت» بود.

وحید کاملاً از مقام الهی حضرت باب یقین حاصل کرده بود و بلافاصله گزارشی مکتوب به دربار شاه فرستاد. سپس بر اساس دستورات حضرت باب شیراز را ترک کرد. او از آن روز به بعد توان خود را صرف ترویج امر حضرت باب نمود و همانطور که می‌دانید هدف امر بابی آماده کردن مردم بود برای مظهر ظهور الهی دیگر، حضرت بهاء‌الله، موعود جمیع اعصار.

۵. نمایش

فعالیت‌های زیر برای پرورش بیشتر مهارت‌ها و توانایی‌های کودکان در نمایش خلاق پیشنهاد می‌شوند:

۱. برای شروع از آنها بخواهید در مربع‌های خیالی خود بایستند و تمرین‌های کششی معمول را انجام دهند. بعد از آنها بخواهید مانند درس ۲.۲ با بازوان خود دایره درست کنند.

۲. سپس از دانش‌آموزان بخواهید به صورت دایره بایستند. یک نفر را به عنوان «جستجوگر» انتخاب کنید و بگویید محلّ کلاس را ترک کند. سپس یکی دیگر از کودکان را به عنوان «آغازگر» انتخاب کنید. برای دانش‌آموزان توضیح دهید که این کودک، گروه را در مجموعه‌ای از حرکات ساده هدایت خواهد کرد. مثلاً می‌تواند چند بار با بازوی چپ دایره بسازد، چند بار با بازوی راست، بعد خم شود و دستش را به زمین بزند و غیره. بقیه کودکان باید سعی کنند با چنان سرعت و دقتی از حرکات او پیروی کنند که «جستجوگر» نتواند بفهمد «آغازگر» کیست. آنها بازی مشابه با این فعالیت را از درس ۲۳ سال اول به خاطر می‌آورند.

از کودکان بخواهید شروع کنند و سپس از «جستجوگر» بخواهید وارد کلاس شود و در وسط دایره بایستد. آیا می‌تواند «آغازگر» را پیدا کند؟ وقتی توانست درست حدس بزند تمرین را تکرار کنید و کودکان دیگری را به عنوان «جستجوگر» و «آغازگر» انتخاب نمایید. اگر زمان اجازه می‌دهد باید چند بار تمرین را تکرار کنید تا هر کودک بتواند دست کم یک بار «جستجوگر» یا «آغازگر» باشد.

حال می‌توانید به سراغ فعالیت‌های مربوط با مضمون درس امروز یعنی اهمیت جستجوی دانش، به خصوص معرفت‌الله، بروید.

برای شروع به کودکان یادآوری کنید که در همه موجودات روی زمین نشانه‌های خدا را می‌بینیم. سپس بگویید که از آنها درخواست خواهید کرد تا به نوبت چیزهای مختلفی را که در جهان می‌بینیم نمایش دهند. در گوش هر کودک، یک به یک، یکی از عناصر طبیعت را به آرامی بگویید: باران، ابر، کوه، گل، رودخانه، اقیانوس، باد و غیره. دیگر کودکان باید سعی کنند حدس بزنند همکلاسی‌شان دارد چه چیزی را نمایش می‌دهد.

و. نقاشی و هنر

مهارت‌های هنری دانش‌آموزان در مجموعه سوم با آموختن «بافت» - یکی از عناصر اصلی هنر- بیشتر پرورش می‌یابد. هر کودک برای فعالیت‌های این درس به دو یا سه کاغذ سفید و احتمالاً نسخه‌ای از برگه ارائه شده در انتهای واحد نیاز خواهد داشت.

۱. برای شروع به کودکان بگویید که به عنوان یک تعریف ابتدایی، بافت اشاره به جنس اشیاء دارد. برای کمک به درک دانش‌آموزان از این توضیح به آنها بگویید که به محیط اطرافشان که کلاس در آن برگزار شده است نگاه کنند و اشیاء و سطوح با بافت‌های مختلف را شناسایی کنند - دیوار آجری، سطح میز چوبی، کف کاشی شده، سبد حصیری، کوسن پارچه‌ای، لباس و غیره. می‌توانید چنین سؤالاتی را از آنها بپرسید: «آجرها چه حسی را انتقال می‌دهند؟» و «پارچه چه حسی می‌دهد؟»

وقتی از برخی بافت‌های جالب یادداشت برداشتند، به آنها بگویید که تنها با استفاده از یک مداد می‌توان کاری کرد که به نظر برسد یک کاغذ صاف بافت دارد. به هر کودک یک برگه کاغذ سفید و مداد بدهید. از آنها بخواهید یکی از بافت‌هایی که شناسایی کرده‌اند را انتخاب کنند و کاغذشان را روی آن بگذارند. حال به آنها بگویید مدادهایشان را روی سطح کاغذ، آرام و با حرکت یکنواخت، عقب و جلو بکشند. مطمئن شوید که از نوک مدادهایشان استفاده نمی‌کنند بلکه آن را به پهلو خم می‌کنند. کاغذ، ظاهر بافت شیء زیرین خود را خواهد گرفت. بعد از اتمام کار از آنها بخواهید انگشتانشان را ابتدا روی سطح بافت دار و سپس کاغذ بکشند و توصیف کنند که چه حسی را منتقل می‌کنند و چطور به نظر می‌رسند. باید تشخیص دهند که گرچه ظاهر کاغذ مانند بافت است اما هنگام لمس کردن در اصل صاف است.

۲. به کودکان بگویید همگی با هم برای فعالیت بعد بیرون خواهید رفت و در محیط طبیعی چیزهایی را پیدا خواهید کرد که بافت‌های جالبی دارند، مثل برگ، تنه درخت، سنگ‌ریزه و گل. شاید بخواهید بحث قبلی کلاس را یادآوری کنید: ما می‌توانیم نشانه‌های کمال خداوند را در طبیعت اطرافمان ببینیم. از آنها بخواهید چند چیزی را که می‌توانند با خودشان به کلاس بیاورند پیدا کنند، از جمله یکی دو برگ. وقتی مجدداً سر جایشان نشستند به هر کودک یک برگه سفید جدید بدهید. از آنها بخواهید طرف رگه‌دار برگ‌های جمع‌آوری شده را رو به بالا، زیر کاغذ بگذارند. حال به کودکان بگویید که مانند فعالیت قبلی مدادشان را روی کاغذ عقب و جلو ببرند. تصویر برگ به زودی ظاهر خواهد شد. بعد می‌توانند برگ‌هایشان را با یکدیگر عوض کنند و این فعالیت را تکرار نمایند. برای خلق یک تصویر لذت‌بخش می‌توانند قسمتی از شکل برگ‌ها را روی هم قرار دهند.

۳. برای پایان می‌توانید به کودکان کمک نمایید آنچه تمرین کرده‌اند را برای ایجاد تصویری از طبیعت با ظاهر بافت‌های متفاوت به‌کارگیرند. این کار شاید فرصتی باشد تا به کودکان اهمیت کسب دانش را از طریق مطالعهٔ دنیای طبیعی که با ما از عظمت و شکوه خداوند سخن می‌گوید یادآوری کنید. دوروش برای انجام فعالیت پایانی وجود دارد. بسته به دانش‌آموزان خود شاید بخواهید به هر کدام کاغذ سفید دیگری بدهید؛ از آنها بخواهید توانایی استفاده از خط و شکل که طی درس قبلی پرورش یافته را تمرین کنند و آنها را به کشیدن منظرهٔ ساده‌ای از طبیعت تشویق نمایید. گزینهٔ دیگر شما آن است که به هر کودک نسخه‌ای از برگهٔ ۱ که تصویر کوه در آن کشیده شده است بدهید. در هر صورت، آنها را به تصاویری که از قبل رو برداشته‌اند ارجاع دهید. از آنها بخواهید که برای هر بخش از نقاشی بافت متفاوتی را انتخاب کنند و بعد برگه‌هایشان را روی شیء مربوطه بگذارند تا بافت آن را با ساییدن بکشند. می‌توانند از چیزهایی که در محیط اطرافشان هست و یا از بیرون جمع کرده‌اند استفاده کنند. با استفاده از نیروی تخیلشان هنگام نقاشی، می‌توانند تصویری با الگوی زیبا خلق کنند.

ز. مناجات خاتمه

درس ۳.۲

الف. تلاوت ادعیه و نصوص مبارکه

کلاس را با مناجات‌هایی که خود و چند تن از دانش‌آموزان تلاوت می‌کنید آغاز نمایید. پس از آن می‌توانید مناجات معرفی شده در درس قبل را مرور کنید و به حفظ بهتر مناجات کمک نمایید. هم‌گام با پیشروی در درس به خاطر داشته باشید تا در فرصت‌های پیش‌رو به بعضی صفات روحانی که ما در حین جستجوی دانش بروز می‌دهیم، خصوصاً تواضع، خلوص، صداقت و عدالت اشاره نمایید و توجه دانش‌آموزان را به نصوص مرتبطی که سال گذشته یاد گرفته‌اند جلب کنید.

ب. حفظ نصوص

می‌توانید از توضیح زیر برای معرفی بیان این درس به کودکان کمک بگیرید:

دانش برای پیشرفت انسان ضروری است. ما برای ساختن جهانی بهتر باید به کسب علم و هنر پردازیم. با به‌کارگیری آنچه می‌آموزیم، می‌توانیم به عنوان مثال کیفیت غذایی که تولید می‌کنیم را بهبود بخشیم، در علم پزشکی که به ما کمک می‌کند زندگی سالم‌تری داشته باشیم پیشرفت کنیم، راه‌هایی را برای برقراری ارتباط با افرادی پیدا کنیم که به لحاظ مکانی از ما دور هستند و چیزهایی را خلق کنیم که جهان را زیباتر می‌کنند.

حضرت عبدالبهاء به ما می‌فرمایند که خدا به ما چشم‌هایی داده است تا به دنیای اطرافمان بنگریم و ببینیم که برای مشارکت در پیشرفت انسان‌ها چه کارهایی می‌توانیم انجام دهیم. خداوند به ما گوش‌هایی برای شنیدن داده است تا از افرادی که برای کشف اسرار آفرینش عظیم او سخت کوشیده‌اند دانش کسب کنیم. او با عطای عقل و هوش ما را از حیوانات متمایز کرده است تا بتوانیم با استفاده از قوای ذهنی خود این جهان را به مکان بهتری تبدیل کنیم. بنا بر این ما باید به تحصیل علوم و هنرها پردازیم. در عین حال باید در کسب دانش روحانی که منبعث است از تعالیم مظهر ظهور الهی جهد کنیم. این تعالیم به ما الهام می‌بخشند تا دانش خود را در جهت منفعت دیگران به‌کارگیریم و برای صلح و وحدت تلاش کنیم. حضرت عبدالبهاء ما را تشویق می‌نمایند که مجدّانه بکوشیم تا کلّ بشر در امنیت در

حصن دانش مجتمع شوند. برای اینکه به یاد داشته باشیم کسب دانش چگونه به ما در مسیر مشارکت در به سازی عالم کمک می نماید بیاید بیان زیر را به خاطر بسپاریم:

«در تحصیل علوم و عرفان بکوشید و در اکتساب کمالات صوری و معنوی جهد بلیغ نمایید.»^{۳۰}

کوشیدن

۱. کالیس از نگهداری از محصول خسته شده بود اما سخت کار کرد تا کار آن روز را تمام کند. او برای تمام کردن کار قبل از پایان روز بسیار کوشید.
۲. معلم ساعات زیادی را به کار با دانش آموزان پرداخت تا مطمئن شود آنها دروس را به خوبی یاد گرفته اند. معلم برای کمک به دانش آموزان خود بسیار کوشید.

جهد بلیغ نمودن

۱. فنی برای بالا رفتن از کوه باید همه توانش را صرف می کرد. او برای رسیدن به قله باید جهد بلیغ می نمود.
۲. در ظرف کپ بود و با اینکه دوی جهد بلیغ نمود نتوانست آن را باز کند.

کمالات

۱. پیرمرد با وجود اینکه در طول زندگی اش کارهای زیادی انجام داده بود هیچ وقت در باره گذشته خود حرف نمی زد. او مردی متواضع بود و هرگز در باره کمالات خود صحبت نمی کرد.
۲. کشف آتش یکی از اولین کمالات و دستاوردهای بشر بود.

ج. سرودها

د. داستان

حال از کودکان بخواهید آرام بنشینند تا شما داستانی در بارهٔ سوزان مودی تعریف می‌کنید، پزشکی شجاع که از جانب حضرت عبدالبهاء مأموریت یافت تا وطن خود آمریکا را ترک کند و برای کمک به زنان ایران به آن کشور سفر کند.

سوزان مودی در اوایل دههٔ ۱۹۰۰ میلادی، بیش از ۱۰۰ سال پیش، در شیکاگو در ایالات متحده زندگی می‌کرد. در آن زمان، زنان به ندرت پزشک می‌شدند اما انگیزهٔ درونی سوزان او را واداشت تا در سن ۵۲ سالگی پزشکی بخواند. او خیلی زود تحصیلات پزشکی‌اش را به پایان رساند و کار خود را به عنوان یک پزشک آغاز کرد. تقریباً در همان زمان با دیانت بهائی آشنا شد و به عضوی فعال در جامعهٔ بهائی تبدیل گردید که در کلاس‌های کودکان، درست مثل کلاسی که ما امروز داریم، به عنوان معلم تدریس می‌کرد و میزبان بازدیدکنندگان و جلسات زیادی در خانه‌اش بود. سوزان به حدی از آتش عشق الهی مشتعل بود که از خدا خواست تا بتواند خود را کاملاً وقف او نماید و بر طبق ارادهٔ او عمل کند.

در همان زمان گروهی از پزشکان در ایران می‌خواستند بیمارستانی در پایتخت کشور، یعنی طهران، تأسیس کنند. شاید بدانید که به خاطر سنن مذهبی آنجا بسیاری از زنان ایران نشان دادن چهرهٔ خود به پزشک مرد را نامناسب می‌دانستند و پزشکان زن هم در کشور خیلی کم بودند. پس این گروه پزشکان درخواست کردند یک پزشک زن از آمریکا به آنان بپیوندد و حضرت عبدالبهاء سوزان مودی را به رفتن تشویق فرمودند. جای تعجب نیست که خانواده و دوستان او مخالف بودند که او حرفهٔ پزشکی خود در آمریکا را رها کند تا به یاری مردم در سرزمینی دوردست برود و احتمالاً با بیماری‌هایی ناآشنا و مشکلاتی سخت روبه‌رو شود. اما سوزان آماده بود تا دعوت حضرت عبدالبهاء را اجابت کند. اکنون دیگر سوزان می‌فهمید چرا چند سال پیش با چنان شدتی تمایل به خواندن پزشکی داشت. او حدوداً شصت ساله بود که وطن را ترک کرد.

البته در آن روزها سفر از یک جای دنیا به جای دیگر بسیار طول می‌کشید و ایران از آمریکا بسیار دور بود. دکتر مودی در راه سفر به ایران توانست چند روز در ارض اقدس توقف کند و سعادت بودن در محضر حضرت عبدالبهاء را داشته باشد. ایشان به وی توصیه کردند که وقتی

به خانۀ جدید خود می‌رسد باید صبر داشته باشد اما او را مطمئن ساختند که غالباً برایش دعا می‌خوانند و همراه او هستند. سپس سوزان آخرین بخش سفر را آغاز کرد و با کشتی دریای خزر را پیمود تا به شهری در شمال ایران رسید. از آنجا با اسب و کالسکه از کوه‌ها عبور کرد تا به طهران رسید. در طول راه برای ملاقات با اعیان و درمان بیماران توقف می‌کرد. در همان بدو ورود می‌توانست ببیند که نیاز به یک پزشک زن مانند او در این مکان تا چه حدّ زیاد است، چون زنان بسیاری برای درخواست کمک نزد او می‌آمدند.

وقتی سرانجام دکتر مودی به طهران رسید فوراً مداوای بیماران را آغاز کرد و به زودی توانست زبان فارسی را به شیوایی صحبت کند. او علاوه بر کار در بیمارستان در خانه‌اش نیز به کار پزشکی می‌پرداخت. وی خوش‌قلب، مهربان و دلسوز بود و همه او را بسیار دوست داشتند. روزنامه‌ای محلی از «صفات خوب و خصائل مهربانانۀ او» تمجید کرد و اظهار داشت:

او هر روز از صبح تا ظهر در مطب به مشاوره، معاینه و درمان بیماران مشغول است، به جز بعد از ظهرهای جمعه و یکشنبه که به بیمارستان صحت می‌رود... ما نهایت سپاس و قدردانی خود را به چنین خانم شریف و انسان محترمی ابراز می‌کنیم که حضورش در اینجا افتخار بزرگیست برای کشور ایران.

دکتر مودی کمی پس از تأسیس یک مرکز درمانی متوجّه نیاز به کمک به دیگران در یادگیری مسائل بهداشتی و سلامتی شد و شروع به راهنمایی زنان در پرستاری و زایمان نمود. سرانجام او نیز به دیگران پیوست تا مدرسه‌ای رسمی را به نام مدرسهٔ تربیت بنات تأسیس کنند. این مدرسه به دختران بسیاری آموزش می‌داد که بسیاری از آنها خودشان معلّم می‌شدند و این امکان را ایجاد می‌کردند تا مدارس دیگری برای دختران در سراسر کشور تأسیس شود. مدرسهٔ تربیت بنات اعتبار بسیاری به دست آورد و بانوان جوانی از همهٔ پیشینه‌ها در آن حضور می‌یافتند. دکتر سوزان مودی در سنّ ۸۳ سالگی در ایران درگذشت، پس از اینکه حدود بیست سال از زندگی خود را صرف به کار بردن دانش اکتسابی خود در راه به‌سازی وطن تازه‌اش نمود و به دیگران به ویژه زنان کمک کرد تا آنها نیز فرصت چنین کاری را داشته باشند.

۵. نمایش

می‌توانید کودکان را در فعالیت‌های زیر به منظور پرورش بیشتر مهارت‌ها و توانایی‌هایشان در انجام نمایش خلاق کمک کنید:

۱. پیشنهاد می‌شود مثل همیشه برای شروع از آنها بخواهید در مربع‌های خیالی بایستند و برای گرم کردن، تمرین‌های کششی را انجام دهند.

۲. سپس بگویید به صورت دایره‌ای بنشینند و خودتان نیز در کنارشان بنشینید. یک شیء کوچک مانند شاخه یا مداد یا خودکار را بردارید و بگویید: «من می‌توانم وانمود کنم که این یک شانه است و از آن استفاده کنم». بعد وانمود کنید که دارید موهایتان را با آن شانه می‌زنید. واضح باشد که تنها دارید وانمود می‌کنید و واقعاً آن شیء را به درون موهایتان نمی‌برید. حالا آن شیء را به کودکی که کنار شما نشسته بدهید و از او بپرسید از شیء به عنوان چه وسیله‌ای می‌تواند استفاده کند. برای مثال شاید بگوید: «می‌توانم از این به عنوان سازدهنی استفاده کنم» یا «می‌توانم وانمود کنم قلاب ماهیگیری است». به همین ترتیب آن شیء به کودک بعدی داده می‌شود.

وقتی همه دانش‌آموزان فرصت استفاده از شیء را به این نحو داشتند می‌توانید به سراغ فعالیت‌های مربوط به مضمون درس بروید که کمک می‌کند مفهوم محوریت دانش در پیشبرد تمدن و به‌سازی جهان تقویت و تثبیت شود.

به کودکان بگویید امروز قرار است شخصیت‌های مختلف داستانی را که درباره سوزان مودی شنیدند اجرا کنند. برای شروع، داستان سوزان مودی و اینکه او چگونه به ایران رفت تا به زنانی یاری رساند که بدون حضور او نمی‌توانستند کمک‌های پزشکی دریافت کنند را به آنها یادآوری کنید. از کودکان بپرسید سوزان مودی چه صفاتی را باید از خود نشان می‌داد تا به زنان بسیاری در ایران خدمت کند؟ بر روح خدمتی که مشوق وجود او بود تأکید کنید. سپس می‌توانید نقش هر شخصیت داستان را به یک کودک بدهید و تأکید کنید که هیچ‌کسی هرگز نباید نقش حضرت عبدالبهاء را بازی کند. به آنها بگویید که هر یک باید سوزان مودی را از زاویه دید شخصیت متفاوتی توصیف کند. در صورت لزوم هر شخصیت را بیش از یک کودک می‌تواند نمایش دهد یا می‌توانید به

شخصیت‌های دیگری که ممکن است سوزان مودی با آنها برخورد کرده باشد فکر کنید. شخصیت‌ها می‌توانند شامل موارد زیر باشند:

- عضوی از خانواده سوزان مودی که نمی‌خواست او به ایران برود اما تصمیم او به رفتن را درک می‌کرد.
- یک پزشک مرد همکار او در ایران که می‌دانست زنان چقدر نیاز به کمک دارند و بسیار خوشحال بود که سوزان مودی آنجا بود تا از زنان مراقبت کند.
- زنی که یکی از بیماران سوزان مودی بود.
- دختر جوانی که در مدرسه تربیت بنات شرکت کرد و بعدها پزشک شد.

۹. نقاشی و هنر

برای شروع بخش هنری درس، به کودکان آنچه درباره بافت یاد گرفته‌اند را یادآوری کنید. می‌توانید اشاره کنید که در درس قبل، روی کاغذ، تصاویری که بافت را نشان می‌داد خلق کردند. حال بگویید که آثار هنری‌شان در این جلسه بافت واقعی خواهد داشت. علاوه بر برگه نقاشی این درس، لازم است چند کاغذ سفید، مداد، قیچی، چسب و کاغذ رنگی برای این بخش از کلاس همراه داشته باشید.

۱. به هر کودک دو کاغذ سفید بدهید و چند قیچی برای استفاده مشترک کلاس همراه داشته باشید. باید به کودکان هشدار دهید با احتیاط از قیچی استفاده کنند. به دانش‌آموزان بگویید که می‌توانند هر شکلی را - مربع، دایره، مستطیل - از یکی از کاغذها قیچی کنند. بعداً لازم خواهد بود چند شکل دیگر را از همین کاغذ قیچی کنند پس شکل‌ها نباید خیلی بزرگ باشند. بعد باید شکل را روی برگه دوم چسبانند. پس از انجام این کار، از آنها بپرسید آیا می‌توانند شکل‌هایی که بریده‌اند را ببینند؟ این عمل برایشان بسیار مشکل خواهد بود. بعد به آنها بگویید که همان شکل را از کاغذ اول ببرند. اما این بار باید شکل را مثل توپ مچاله کنند و پیش از چسباندن آن به کاغذ دوم صافش کنند. اکنون از ایشان بپرسید چه تفاوت‌هایی بین دو شکلی که روی کاغذ چسبانده‌اند می‌بینند؟ می‌توانید توضیح دهید که شکل دوم «بافت واقعی» دارد که می‌توان آن را حس کرد؛ در عین حال دیدن شکل راحت‌تر است.

۲. براساس درکی که کودکان از «بافت واقعی» به دست آورده‌اند، از آنها بخواهید چند شکل دیگر را از کاغذ اول قیچی کنند، به هر شکل بافت متفاوتی بدهند و آنها را روی کاغذ دوم به صورتی چشم‌نواز بچسبانند. کودکان می‌توانند به روش‌های زیر بافت‌های مختلفی را روی شکل‌های بریده شده ایجاد کنند: با سوراخ کردن دقیق با استفاده از مداد یا قیچی، با لوله کردن و پیچاندن، با تا زدن مثل بادبزن یا آکاردئون، یا با برش لبهٔ شکل. شاید لازم باشد برای کودکان توضیح دهید که بافت‌ها عموماً تکرار می‌شوند. مثلاً یک سوراخ در مرکز شکل، بافت ایجاد نمی‌کند؛ باید به طور یک‌نواخت سوراخ‌های زیادی روی تمام شکل ایجاد کنند.

۳. برای پایان فعالیت هنری این درس، خدمات شگفت‌انگیز سوزان مودی را به کودکان یادآوری کنید، کسی که از دانش پزشکی خود برای کمک به دیگران استفاده کرد. سپس می‌توانید به هر کودک یک نسخه از برگهٔ نقاشی این درس با تصویر کیف پزشکی و یک کاغذ رنگی بدهید. برای کلاس توضیح دهید که از کیف پزشکی برای نگهداری وسایل طبابت استفاده می‌شود. از کودکان بخواهید با استفاده از تکه‌هایی از کاغذ رنگی‌شان با روش‌هایی که در فعالیت قبلی انجام دادید، بافت‌های مختلفی را درست کنند و روی قسمت‌های مختلف کیف بچسبانند. وقتی کارشان تمام شد، شاید از دیدن کیف‌هایی که هم‌کلاسی‌هایشان ساخته‌اند لذت ببرند.

ز. **مناجات خاتمه**

درس ۳.۳

الف. تلاوت ادعیه و نصوص مبارکه

پس از مناجات‌های شروع، کودکان باید حفظ مناجات معرفی شده در درس ۱.۳ را تمام کنند. همانند دو درس قبل، سعی کنید هر زمان که ممکن بود اندیشه‌های مرتبط با تواضع، خلوص، صداقت و عدالت را در گفتگوهایتان با کودکان بگنجانید و در زمان مناسب آنها را به تلاوت نصوصی که در ارتباط با این صفات در کلاس اول حفظ کرده‌اند تشویق کنید.

ب. حفظ نصوص

می‌توانید از توضیحات زیر برای معرفی بیان امروز با کلمات خودتان استفاده کنید:

ما برای کسب دانش، زندگی خود را در راه تلاش برای یادگیری بیشتر در باره جهان پیرامون و جستجوی حقیقت صرف می‌کنیم. با فراگیری علوم و هنرها، کسب بینش از تعالیم الهی، به‌کارگیری دانش کسب شده و احساس شادمانی حاصل از درک حقیقی، عشق ما به یادگیری افزایش می‌یابد. ما از والدین، بزرگ‌ترها و معلمان خود در باره آنچه نمی‌فهمیم سؤال می‌کنیم. جستجوی حقیقت نیازمند آن است که دقیق باشیم - گوش دهیم، مشاهده کنیم و عمیقاً بیندیشیم. ما می‌کوشیم و پشتکار نشان می‌دهیم. درک ما از اندیشه‌های مختلف، مخصوصاً اندیشه‌های عمیق، هرگز کامل نخواهد شد اما با تلاش برای مطالعه، به‌کارگیری یادگیری‌ها و تأمل بر اعمالمان افزایش خواهد یافت.

حضرت عبدالبهاء به ما می‌فرمایند که حقیقت یکی است، مهم نیست آن را کجا بیابیم. مثلاً نور از هر چراغی که بتابد خوب است. گل سرخ در هر باغی که بروید زیباست. حضرت عبدالبهاء توضیح می‌دهند که در تلاش خود برای جستجوی حقیقت باید خرافات و تعصّب را کنار بگذاریم. باید همواره با داشتن ذهن و فکری باز به دنبال پاسخ بگردیم. ایشان همیشه از سؤالات افراد زیادی که به دیدارشان می‌آمدند استقبال می‌فرمودند و با ادب، عشق، صبر و حکمت بسیار به آنها پاسخ می‌دادند. از طریق پاسخ‌های آن حضرت مردم می‌توانستند دانش و درک خود را از واقعیت مادی و روحانی افزایش دهند و ببینند چگونه می‌توانند در به‌سازی اجتماع نقش داشته باشند. حضرت عبدالبهاء به ما می‌فرمایند که می‌توانیم در تمام

طول زندگی مان به یادگیری ادامه دهیم. برای اینکه به یاد داشته باشیم از هیچ‌گونه تلاشی برای جستجوی حقیقت و کسب دانش فروگذار نکنیم بیاید بیان زیر از حضرت بهاء‌الله را به خاطر بسپاریم:

«يَطْلُبُ الْحَقُّ بِكَمَالٍ جَدِّهِ وَسَعِيهِ لِيَعْلَمَهُ اللهُ سَبِيلَ عِنَايَتِهِ وَمَنَاهَجَ مَكْرَمَتِهِ»^{۳۱}

مضمون: او باید به کمال جدّ و سعی طالب حقیقت باشد تا خداوند راه‌های عنایت و طرق مکرمت خود را به او تعلیم دهد.

کمال

۱. لی یونگ با تمام قدرت تلاش کرد اما نتوانست گاری را از جادهٔ بالا ببرد. لی یونگ کمال کوشش خود را برای حرکت دادن گاری به کار برد.
۲. استلا تمام تلاشش را می‌کند تا در تکالیف خواهر کوچکش به او کمک کند، مهم نیست چقدر این کار برایش زحمت داشته باشد. استلا کمال کوشش خود را برای کمک به خواهرش به کار می‌گیرد.

جد

۱. کارمن در مدرسه در حال یادگیری جمع و تفریق است. کارمن با انجام تمرین‌ها در هر روز نهایت جد را در کسب مهارت جمع و تفریق به کار می‌برد.
۲. نعیم طراح ساختمان است. او به عنوان بخشی از کار خود باید ساختمان‌هایی را که می‌خواهد بسازد رسم کند. جدّ و جهد در رسم کردن برای شغل نعیم اهمّیت دارد.

سعی

۱. نبیل می‌خواست با وجود اینکه سطل خیلی سنگین بود برای کمک به مادرش آن را از چاه به خانه حمل کند. بنا بر این نبیل با سعی زیاد توانست سطل آب را بلند کند و به خانه ببرد.

۲. پسرها باید دوستان خود را در بالای رودخانه ملاقات می‌کردند پس به طرف بالای رودخانه شروع به شنا کردند. شنا به سمت بالای رودخانه درخلاف جهت جریان آب نیازمند سعی فراوان است.

ج. سرودها

د. داستان

می‌توانید داستان زیر درباره حضرت طاهره را برای کودکان تعریف کنید تا در نشان دادن صفات متحرّیان حقیقت به آنها کمک کنید:

داستان‌های بسیاری وجود دارد درباره کسانی که تحرّی حقیقت کرده و کسب دانش نموده‌اند تا به شناخت بهتری از جهانی که آفریده خداوند است نائل شوند. این داستان در باره زنی شجاع و عالم است که حضرت بهاءالله به او لقب طاهره، به معنای «پاک» را عطا فرمودند.

طاهره بیش از دویست سال پیش در اوایل دهه ۱۸۰۰ میلادی در ایران به دنیا آمد. از سنین خردسالی تشنه علم و دانش بود؛ دوست داشت کتاب‌ها را مطالعه کند و مشتاق بود تا حدّ ممکن یاد بگیرد. او به مباحثات والدین و خانواده‌اش درباره مسائل روحانی و دینی گوش می‌داد و پدرش که یکی از علمای مشهور کشور بود به او درس می‌داد و طاهره در کمال راحتی دروس را یاد می‌گرفت. در آن زمان، زنان به ندرت می‌توانستند تحصیل کنند اما اشتیاق طاهره به دانش آنقدر شدید بود که پدر برایش معلم گرفت تا او را در مطالعه علوم و هنرها راهنمایی کند. با پیشرفت طاهره پدرش ترتیبی داد تا طاهره بتواند حتی به کلاس‌های دینی او از پشت پرده گوش دهد، زیرا رسوم آن زمان اجازه نمی‌داد تا در کنار دانش‌آموزان مرد بنشیند. درجه موفقیت‌های او آنقدر بالا بود که پدرش اظهار کرد که اگر طاهره پسر بود جانشین پدر می‌شد.

البته طاهره در باره هر چیزی که یاد می‌گرفت هنوز سؤالات بسیاری داشت و می‌خواست بیشتر بداند. روزی هنگام ملاقات با یکی از بستگان متوجه چند کتاب در کتابخانه او شد که برایش جالب بود. این کتاب‌ها را شیخ احمد و سید کاظم نوشته بودند، دو تن از عالمان

دینی برجسته که ظهور حضرت باب را پیش‌گویی کردند. آن فامیل در قرض دادن کتاب‌ها درنگ کرد چون می‌ترسید با دیدگاه‌های پدر طاهره همخوانی نداشته باشند. اما طاهره اصرار داشت و در نهایت فامیل خود را راضی کرد کتاب‌ها را به او بدهد تا به خانه ببرد.

اونوشته‌های این دو عالم را با دقت و توجه زیاد خواند و جواهر حکمت بسیاری را در آنها یافت. سعی کرد نوشته‌های آنان را با پدرش در میان بگذارد اما او قبول نکرد به کلمات آنها گوش دهد. با این حال قلب طاهره به زیبایی اندیشه‌های آنان جذب شده بود و شروع به نامه‌نگاری با سید کاظم کرد و سؤالات بسیاری را که هنگام مطالعه در ذهنش به وجود آمده بود از او می‌پرسید. او حس می‌کرد که به سوی حقیقت روحانی جدیدی کشیده می‌شود و تقدیر او این است که به شهر کربلا برود تا نزد سید کاظم درس بخواند. به عنوان یک زن اجازه نداشت تنها سفر کند، بنا بر این پدرش را راضی کرد تا اجازه دهد به همراه خواهرش به کربلا سفر کند و به این ترتیب راهی سفری طولانی شدند. وقتی سرانجام به کربلا رسیدند، طاهره فهمید که سید کاظم درست چند روز پیش از دنیا رفته است. تصوّر کنید چقدر ناامید شد! او مسافتی طولانی را سفر کرده بود و امیدوار بود چیزهای زیادی از او یاد بگیرد. خانواده سید کاظم می‌دیدند که طاهره چقدر ناراحت و ناامید شده و میل او به یادگیری چقدر خالص است. پس از او دعوت کردند مدتی آنجا بماند و آثار منتشر نشده سید کاظم را در اختیار او گذاشتند. چقدر باید طاهره از فرصت مطالعه کلمات حکیمانه سید کاظم و کسب بینش‌های جدید احساس شادی کرده باشد! او حتی می‌توانست درک خود از موضوعات عمیق را با برخی از شاگردان سید کاظم در میان بگذارد. در حین انجام این کار، درست مانند کلاس‌های پدرش، پشت پرده می‌نشست.

طاهره به مدت چند سال به خانه بزرگ‌ش رفت. جستجوی او به دنبال حقیقت در شهر کربلا، به فضل الهی، نهایتاً ارزشمندترین ثمرش را به بار آورد. زیرا در آن شهر افتخار شناخت حقایق پیام الهی را که توسط شخص حضرت باب برای ایرانیان آورده شده بود پیدا کرد. این که او چطور به شناخت حضرت باب هدایت شد داستانی است که ذره‌ای از خلوص قلب وی را به ما نشان می‌دهد. یک شب بعد از اینکه زمانش را به دعا و مناجات گذرانده بود برای استراحت دراز کشید و رؤیایی خارق‌العاده دید. هیکل جوانی را دید که عبایی سیاه و عمامه‌ای سبز داشت؛ آن شخص از آسمان نزول کرد و مقابل طاهره در هوا معلق ایستاد. آن جوان در حالی که دستانش را بالا برده بود آیات مقدسه و ادعیه را تلاوت می‌کرد. در آن

لحظه طاهره از خواب بیدار شد و در دفترش یکی از آیات مقدّسه را که حفظ کرده بود نوشت. بعدها وقتی نسخه‌ای از آثار حضرت باب را دریافت کرد، به همان آیه‌ای برخورد کرد که در رؤیا دیده بود. بلافاصله سجدهٔ شکر به جای آورد چرا که در قلبش می‌دانست پیام حضرت باب حق است.

در کلاس‌های بعد در مورد جناب طاهره بیشتر خواهیم آموخت. اما باید بدانید که حضرت طاهره پس از اعلان ایمان خود به حضرت باب، یکی از برجسته‌ترین قهرمانان زن در تاریخ دیانت بهائی و پیشرو دفاع از حقوق زنان گردید. شجاعت و قوّت او خلل‌ناپذیر بود و وسعت دانش او بی‌پایان. او بقیهٔ عمر خود را به کسب دانش، سرودن شعر و نوشتن مقالاتی اختصاص داد که درک عمیق او از تعالیم خداوند را منعکس می‌کرد و ارواح طالب بسیاری را به حقیقتی که در جستجویش بودند رساند. در اشعارش اغلب سرورناشی از شناخت حقیقت را می‌نوشت. بیایید به یکی از اشعاری که «برخیز» نامیده می‌شود گوش کنیم که در آن ظهور مظهر امر الهی را به طلوع روزی نو، برخاستن مردم از خواب، و آمدن بهاری که با خود حیات تازه می‌نماید تشبیه می‌کند.

ای خفته رسید یار، برخیز

از خود بنشان غبار برخیز

هین بر سر مهر و لطف آمد

ای عاشق زار یار برخیز

آمد بر تو طیب غم خوار

ای خسته دل نزار، برخیز

ای آنکه به هجر مبتلایی

شد موسم وصل یار برخیز

ای آنکه خزان فسرده کردت

اینک آمد بهار برخیز

هان سال نو و حیات تازه است

ای مرده لاش پار برخیز

۵. نمایش

برای کمک به دانش‌آموزان در پرورش بیشتر مهارت‌ها و توانایی‌های شرکت در نمایش خلاق می‌توانید فعالیت‌های زیر را با آنها انجام دهید:

۱. برای شروع از کودکان بخواهید تمرین‌های کششی را در مربع‌های خود انجام دهند.
۲. کودکان برای تمرین بعدی در مربع‌های خیالی خود باقی می‌مانند. از آنان بخواهید با بدنشان و با استفاده از سر، دست‌ها و پاها شکلی بسازند. این شکل شماره ۱ است. به آنان بگویید چند ثانیه به همان شکل باقی بمانند.
- سپس بگوئید شکل دوم را بسازند. این شکل شماره ۲ است. دوباره بگوئید چند ثانیه آن را حفظ کنند. اکنون بشمارید ۱، ۲، ۱، ۲، ۱، ۲ و در همین حین کودکان از شکلی به شکل دیگر حالت خود را تغییر دهند. این کار را سه یا چهار بار تکرار کنید. وقتی کودکان در شکل شماره ۲ قرار دارند بگوئید «ایست».
- حال از دانش‌آموزان بخواهید به یک شکل کاملاً جدید درآیند. این شکل شماره ۳ است. از آنها بخواهید برای چند ثانیه به همان شکل باقی بمانند و بعد به شکل شماره ۱ برگردند. این بار بشمارید ۱، ۲، ۳، ۱، ۲، ۳ و در همین زمان کودکان از شکلی به شکل دیگر درمی‌آیند. این کار را سه یا چهار بار تکرار کنید و وقتی کودکان در شکل شماره ۳ قرار دارند بگوئید «ایست».
- در آخر از کودکان بخواهید شکل چهارم را بسازند و چند ثانیه نگه دارند. سپس بگوئید به شکل شماره ۱ برگردند و بشمارید ۱، ۲، ۳، ۴، ۱، ۲، ۳، ۴ تا کودکان از شکلی به شکل دیگر تغییر کنند. این کار را چهار یا پنج بار تکرار کنید. سعی کنید در شمارش خود ریتمی را ایجاد نمایید.

برای فعالیت بعدی می‌توانید از کودکان بخواهید بخش‌هایی از داستان که در ذهنشان معنای جستجوی حقیقت را، هر چند در سطح ابتدایی، تثبیت می‌نماید اجرا کنند. برای شروع از کودکان بخواهید حرکات زیر را بدون خارج شدن از مربع خیالی نشان دهند: راه رفتن، دویدن، بالا رفتن، پریدن، پا به زمین کوبیدن، هل دادن، نگاه کردن یا خیره شدن. بعد برای کودکان توضیح دهید که داستانی درباره گروهی از خردسالان، تقریباً هم‌سن خود آنها، خواهید گفت که در دهکده کارو کارو زندگی می‌کنند. آنها باید هنگام تعریف داستان با دقت گوش دهند. هر زمان به یکی از حرکت‌های فوق اشاره کردید، برای مثال راه رفتن، آنها باید همان کار را انجام دهند و وانمود کنند که کودک داخل داستان هستند. برای کمک به آنها می‌توانید در هر مورد خودتان حرکت مربوطه را شخصاً انجام دهید.

دهکده کارو کارو نزدیک رودخانه‌ای زیبا قرار داشت. همه مردم دهکده از آب رودخانه برای پختن غذا، تمیزکاری و کشت محصول استفاده می‌کردند. در روزهای خیلی گرم بچه‌های مدرسه محلی به طرف رودخانه راه می‌رفتند تا در آب خنک شنا کنند. یک روز گرم تابستانی کودکان بعد از تمام شدن درس‌های مدرسه به سمت رودخانه دویدند. اما وقتی به آنجا رسیدند با تعجب دیدند که فقط باریکه‌ای آب از کوه پایین می‌آید در حالی که قبلاً آب زیادی در همان جا جریان داشت. آنها می‌دانستند که اگر آب پایین رودخانه خشک شده باشد، باید در بالای رودخانه مشکلی به وجود آمده باشد. با این آب کم، تمام دهکده به دردسر می‌افتاد. کشاورزان چگونه می‌توانستند محصولات خود را کشت کنند؟ مردم چگونه می‌توانستند غذا بپزند؟ کاش می‌دانستند مشکل چه بود تا راه حلی پیدا می‌کردند. آنها فکر کردند شاید سرچشمه آب خشک شده باشد. پس از مشورت با معلم و والدین تصمیم گرفتند روز بعد به همراه معلم تا بالای کوه راه بروند و مشکل را کشف کنند و ببینند چه کاری از دستشان برمی‌آید.

سحرگاه روز بعد کودکان به همراه معلم خود به راه افتادند و آنقدر راه رفتند تا به دامنه کوه رسیدند. بعضی از آنها با نگاه به بالای کوه گفتند: «قله خیلی دور است. چگونه می‌توانیم تمام راه را بالا برویم؟» معلم توضیح داد: «باید به آرامی برویم و با خودمان و دیگران صبور باشیم.» کودکان با گرفتن دست‌های همدیگر و با تردید شروع کردند به راه رفتن تا بالای کوه. آنها بالا رفتند و بالا رفتند و هرچه بیشتر می‌رفتند راه سخت‌تر می‌شد. اما یاد گرفتند که از نیروی خود کمک بگیرند. گاهی اوقات پاهایشان لیز می‌خورد اما به یکدیگر کمک می‌کردند

تا به رفتن ادامه دهند. آنها همینطور راه رفتند و راه رفتند و به نظر می‌رسید این سفر پایانی ندارد. وقتی به یک راه گل‌آلود رسیدند، بعضی از آنها در گل پا کوبیدند و بعضی تا جایی که می‌توانستند سریع و با دقت با دویدن از آن عبور کردند. بعد از اینکه کمی بیشتر راه رفتند، ناگهان به درختی رسیدند که روی زمین افتاده بود. اول هر کدام از آنها به تنهایی تلاش کردند کارهای مختلفی را انجام دادند تا درخت را تکان دهند اما هیچ اتفاقی نیفتاد. بعد با کمک هم نهایت تلاششان را کردند و با تمام قدرت درخت را هل دادند تا اینکه از راه کنار رفت.

هر چه بالاتر می‌رفتند شیب کوه بیشتر می‌شد. آنها می‌بایست از دست و پای خود در حین بالا رفتن از کوه استفاده می‌کردند تا بتوانند از شیب تندی که به قله می‌رسید عبور کنند. وقتی یکی از آنها داشت ناامید می‌شد، بقیه به او یادآوری کردند که باید ادامه دهند تا به دهکده کمک کنند. بالأخره به قله کوه رسیدند و با هیجان به سوی سرچشمه رودخانه دویدند اما آب به طور طبیعی در جریان بود و به نظر می‌رسید هیچ اتفاقی نیفتاده است. وقتی فهمیدند مشکل از سرچشمه نیست تا قسمت دیگری از کوه راه رفتند تا بتوانند از بالا به رودخانه نگاه کنند و وقتی به مسافتی دور خیره شدند ناگهان دیدند که یک مانع در مسیر رودخانه قرار دارد و باعث شده است آب در جهتی غیر از سمت دهکده جریان پیدا کند. بعد از سفر طولانی خود بالأخره مشکل را پیدا کردند! آنها با خوشحالی بالا و پایین می‌پریدند چون بالأخره فهمیده بودند باید چه کار کنند که آب به سمت دهکده بازگردد.

۹. نقاشی و هنر

کودکان در این درس، الگو و ارتباط آن با بافت را می‌آموزند. باید کاغذ سفید، کاغذ رنگی، برگه‌های مشخص شده برای این درس به همراه چند قیچی، تعدادی خط کش و مداد با خود به کلاس بیاورید. پیش از شروع فعالیت اول به کودکان بگویید که الگوها با تکرار خطوط و اشکال ساخته می‌شوند. ذکر کنید که گاهی اوقات می‌توانیم الگو را در بافت ببینیم.

۱. به دانش‌آموزان توضیح دهید که در این فعالیت نحوهٔ ساخت یک بافت خیلی ساده با استفاده از کاغذ را خواهند آموخت.

الف. ابتدا کلاس را به گروه‌های دو نفره تقسیم کنید و به هر گروه یک کاغذ سفید و یک کاغذ رنگی بدهید.

ب. اکنون باید دستگاه بافندگی شان را بسازند. می‌توانید نسخه‌هایی از برگهٔ ۱ را برای کمک به آنها بدهید تا ببینند چگونه می‌توانند این کار را انجام دهند. برای کودکان توضیح دهید که باید کاغذهای سفید را از طول تا کنند، به شکلی که لبه‌های طول کاغذ به هم برسند. یکی از کودکان در هر گروه باید کاغذ را نگاه دارد، طوری که لبهٔ تا خورده به سمت پایین، نزدیک به خود او قرار داشته باشد؛ بعد از لبهٔ تا خورده برش‌هایی حدود ۱.۲۵ سانتی‌متر از بالا بزنند. برش‌ها باید حدود ۲.۵ سانتی‌متر با یکدیگر فاصله داشته باشند. مطمئن شوید که دانش‌آموزان درک کرده‌اند که نباید کاغذ را تا انتها ببرند. شاید مفید باشد ابتدا چند برش را به آنها نشان دهید. وقتی کار گروه‌ها تمام شد باید تای کاغذ را باز کنند. این کاغذ به عنوان دستگاه بافندگی شان عمل خواهد کرد.

ج. سپس هر گروه باید کاغذ رنگی را از طول بگیرند و نوارهای باریکی با عرض تقریبی ۲.۵ سانتی‌متر ببرند. در صورت لزوم می‌توانند از خط کش استفاده کنند و از قسمت طول، خطوط موازی بکشند تا بتوانند برش دهند.

د. سپس به کودکان نشان دهید که چگونه یک نوار کاغذی را بردارند و آن را به دستگاه بافندگی ببافند: نوار رنگی را روی اولین نوار سفید دستگاه بافندگی قرار دهید، سپس زیر نوار بعدی، روی نوار بعد از آن و به همین ترتیب. وقتی اولین نوار رنگی را بافتند، می‌توانند نوار بعدی را اضافه کنند. اما این بار برای شروع بافت باید نوار جدید را زیر نوار اول دستگاه بافندگی بگذارند و مانند قبل یک در میان رد کنند. گروه‌ها باید به این ترتیب ادامه دهند و مراقب باشند تا در حال بافتن در دستگاه بافندگی بین نوارهای رنگی فاصلهٔ زیادی نیفتد.

ه. کودکان اکنون به سراغ فعالیت مرتبط با داستان درس می‌روند. ابتدا به آنها شعر جناب طاهره را یادآوری کنید که فرموده است:

ای آنکه خزان فسرده کردت

اینک آمد بهار برخیز

هان سال نو و حیات تازه است ...

بر اساس آنچه در درس قبلی آموخته‌اند می‌توان به کودکان کمک نمود با استفاده از برگه‌های ۲ و ۳ - یکی تصویر درختی در پاییز و دیگری درختی شکوفه‌دار در بهار -

یک اثر هنری خلق کنند. می‌توانند در گروه‌های دو نفره یا به صورت انفرادی کار کنند. ابتدا از آنها بخواهید که برگه‌های نقاشی را رنگ کنند. برای کمک به آنها می‌توانید چنین سؤالاتی بپرسید: «در پاییز که زمستان نزدیک است اجزای طبیعت چگونه به نظر می‌رسد؟» و «اجزای طبیعت در بهار چه شکلی هستند؟» سپس می‌توانند از برگهٔ ۲ برای ساختن دستگاه بافندگی استفاده کنند و آن را مانند کاغذ سفید قبلی برش دهند. بعد می‌توانند پشت برگهٔ ۳ خطوط موازی بکشند و آن را به صورت نواری ببرند، مانند کاری که با کاغذ رنگی انجام دادند. اکنون می‌توانند نوارهای درخت شکوفه‌دار را در دستگاه بافندگی ببافند. در حالی که کودکان مشغول بافندگی اند می‌توانید برایشان توضیح دهید که آمدن مظهر ظهور جدید شبیه به بهار الهی است.

ز. مناجات خاتمه

مجموعه‌های ۱ تا ۳

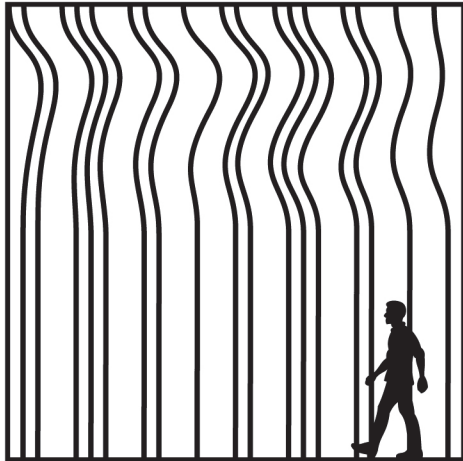

برگه‌های نقاشی

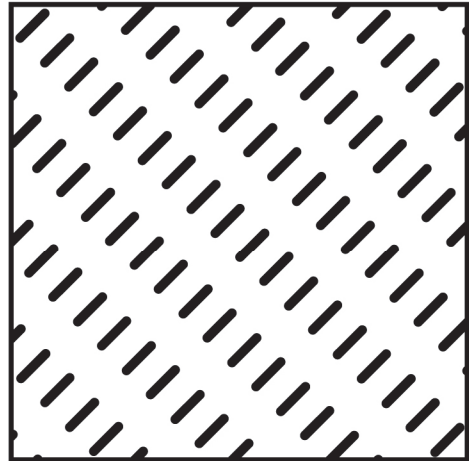

درس ۱.۱

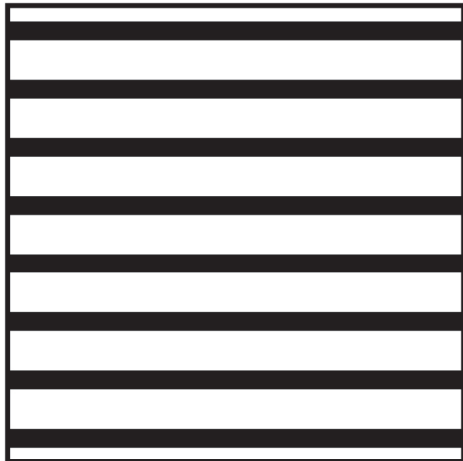
برگه ۱

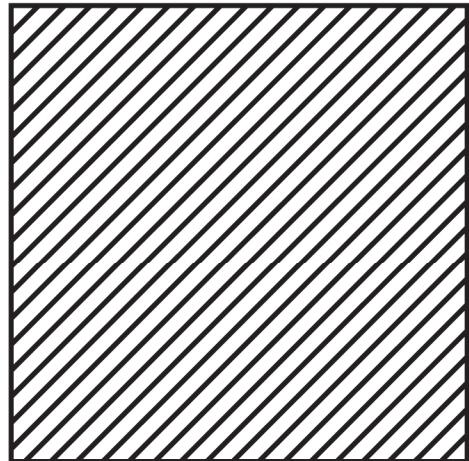
خطوط بلند

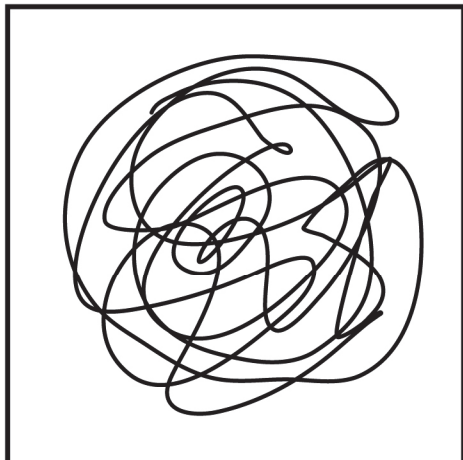
خطوط کوتاه

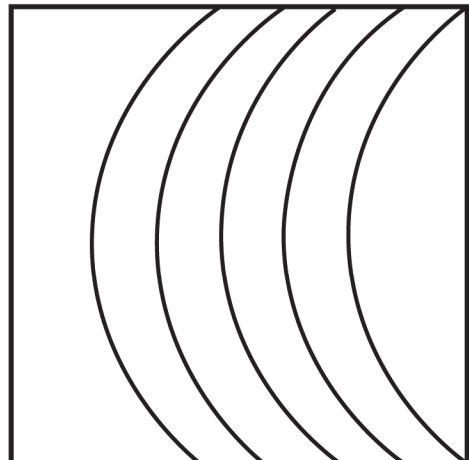
خطوط ضخیم

خطوط نازک

خطوط درهم

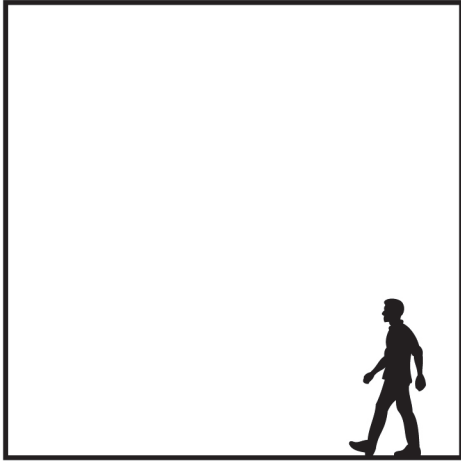

خطوط خمیده

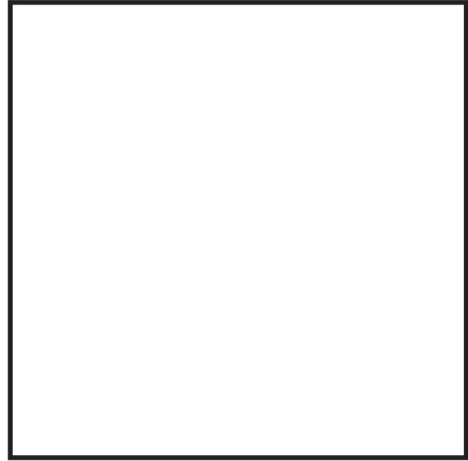

درس ۱.۱

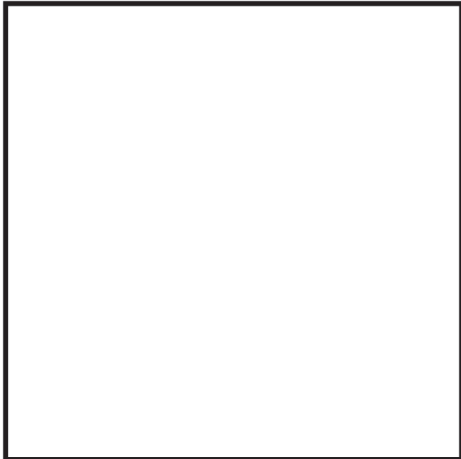
برگه ۲

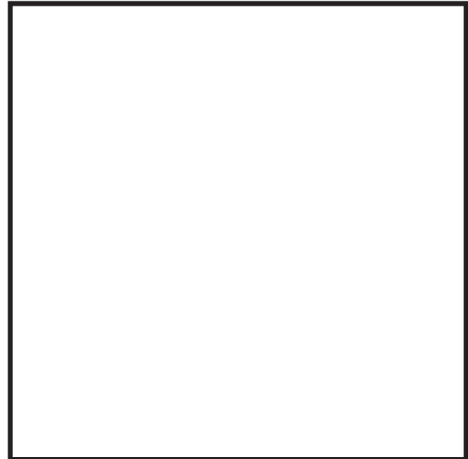
خطوط بلند

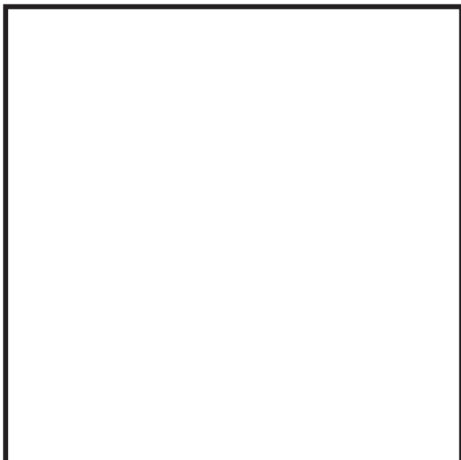
خطوط کوتاه

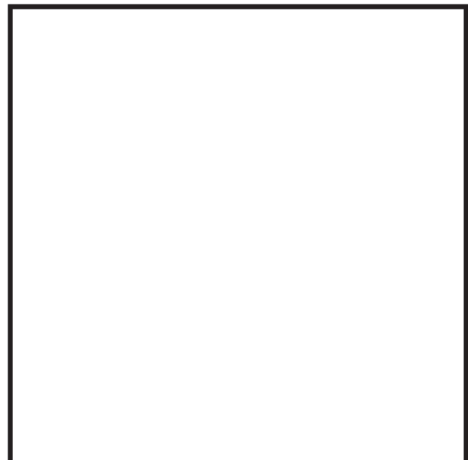
خطوط ضخیم

خطوط نازک

خطوط درهم

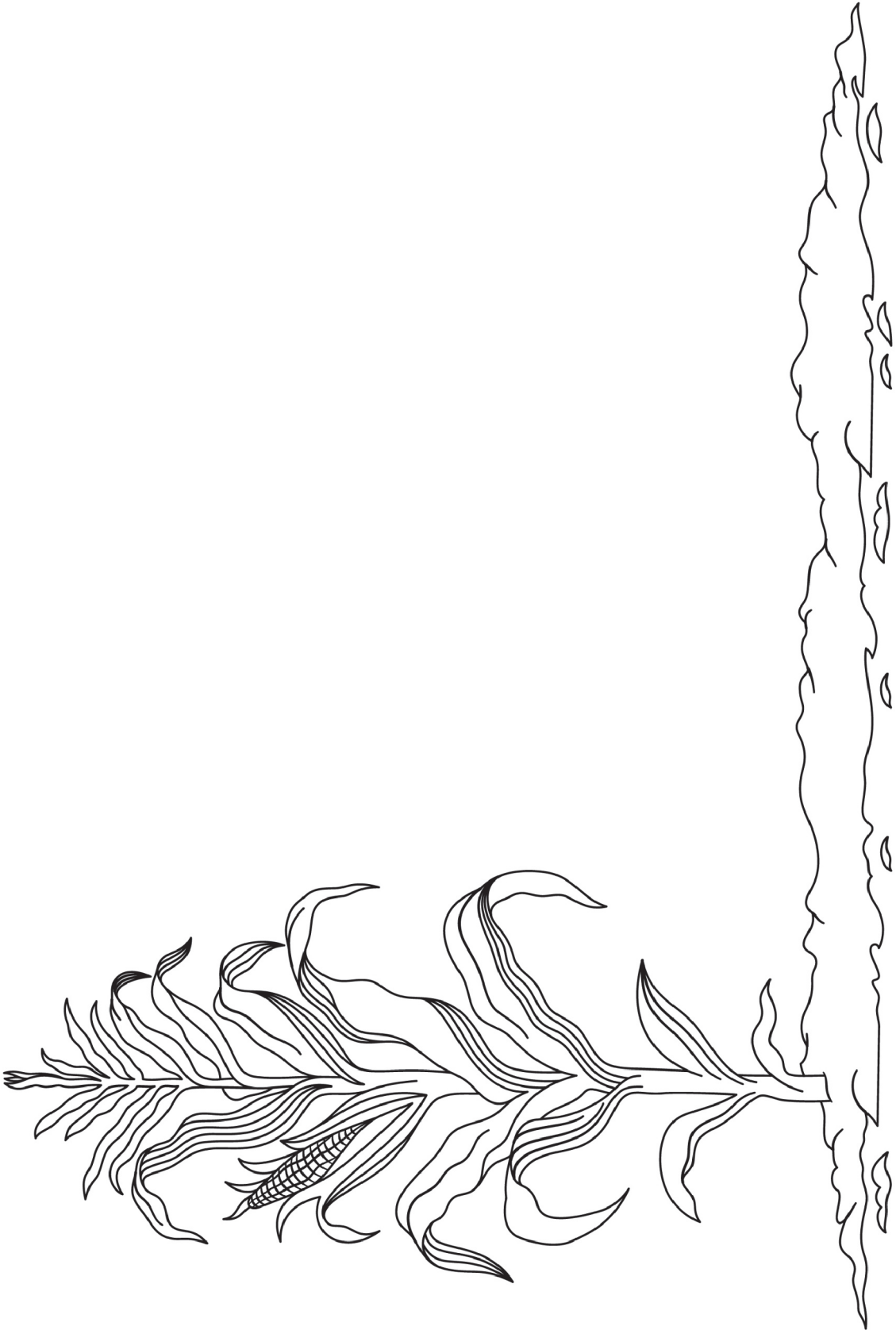

خطوط خمیده

درس ۱.۱

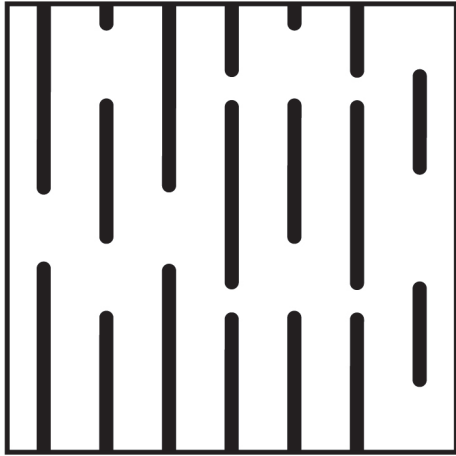
برگه ۳

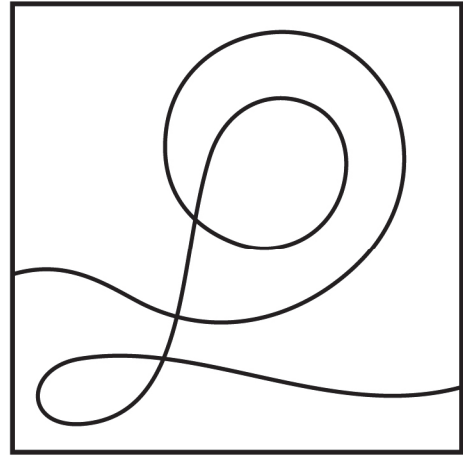

درس ۱.۲

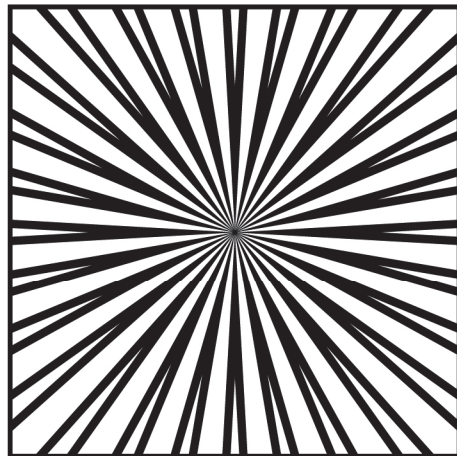
برگه ۱

خطوط شکسته

خطوط ممتد

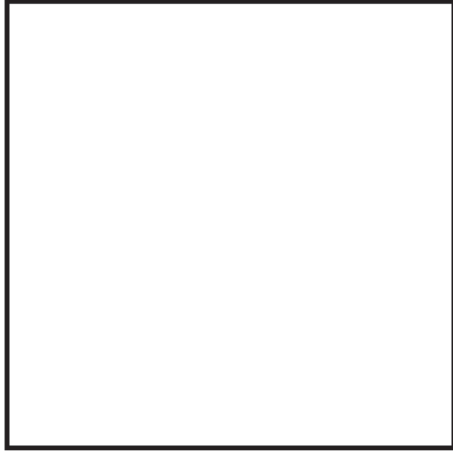

خطوط شعاعی

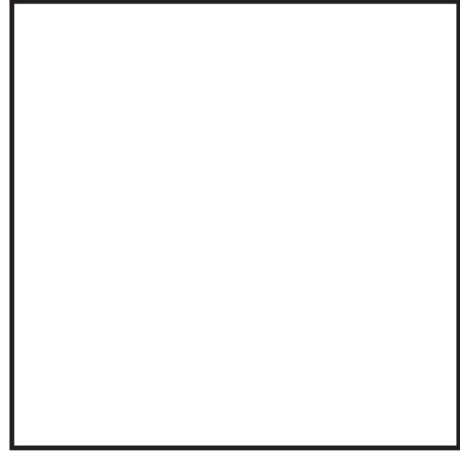

درس ۱.۲

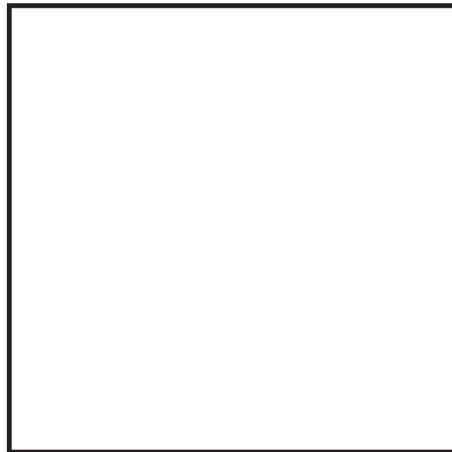
برگه ۲

خطوط شکسته

خطوط ممتد

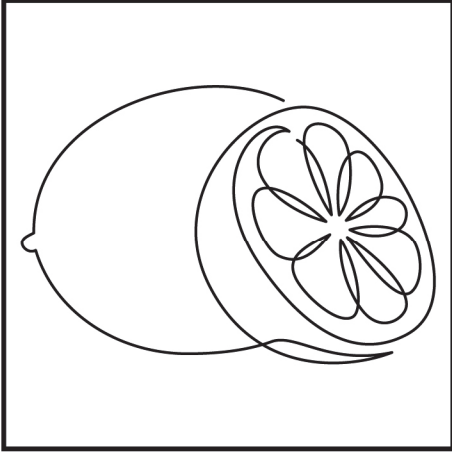

خطوط شعاعی

درس ۱.۲

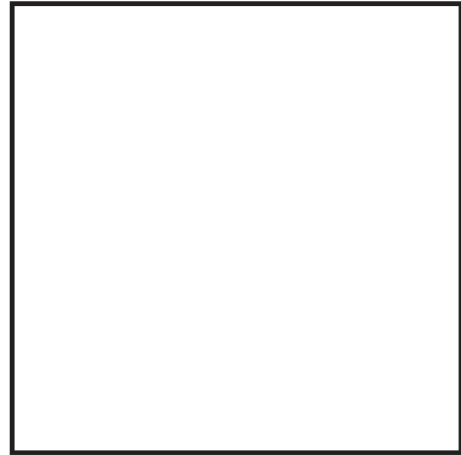
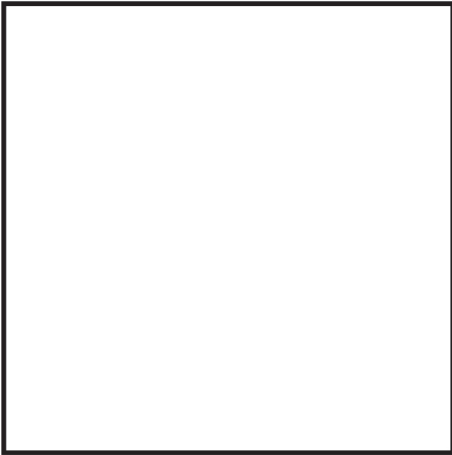
برگه ۳

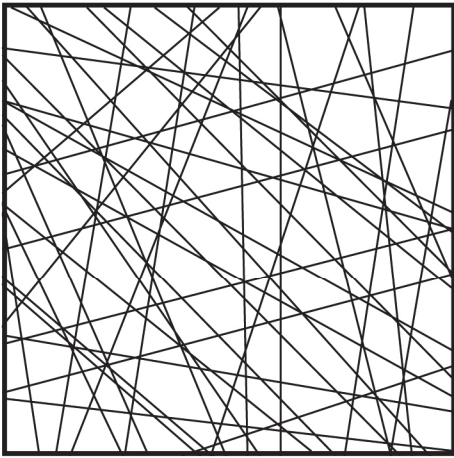
ليمو

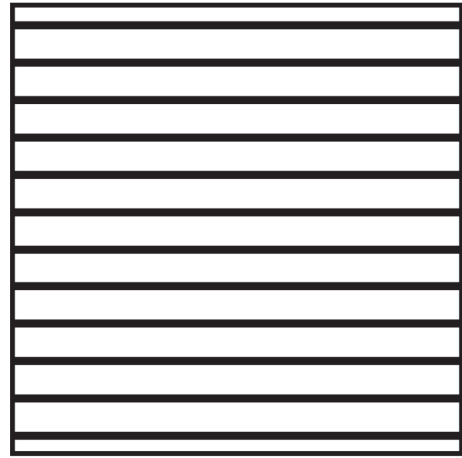
بادمجان

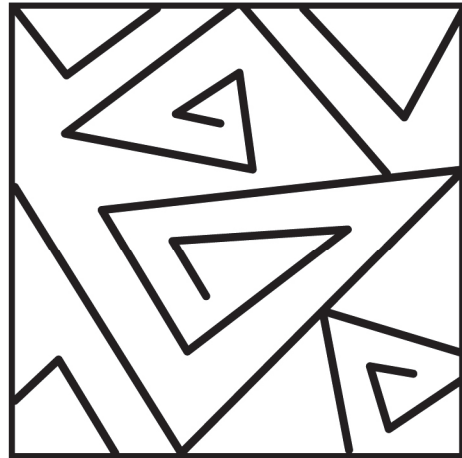
خطوط مستقیم و متقاطع

خطوط مستقیم و موازی

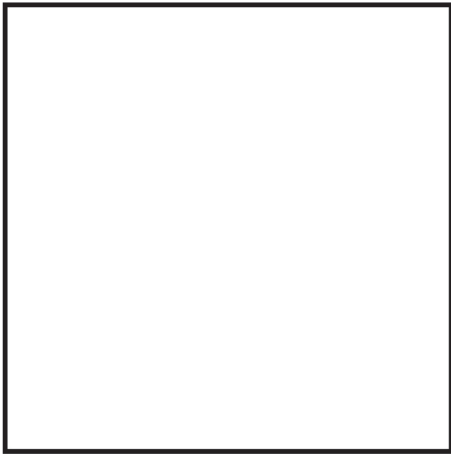

خطوط موج دار

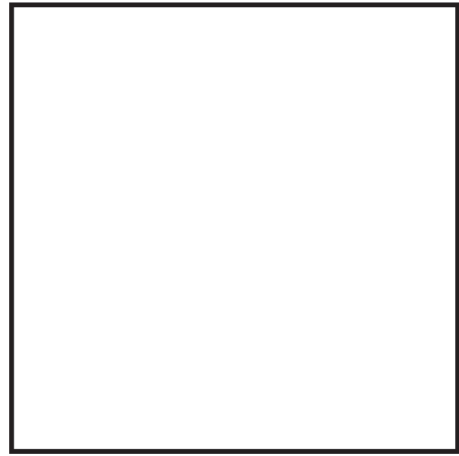

خطوط شکسته

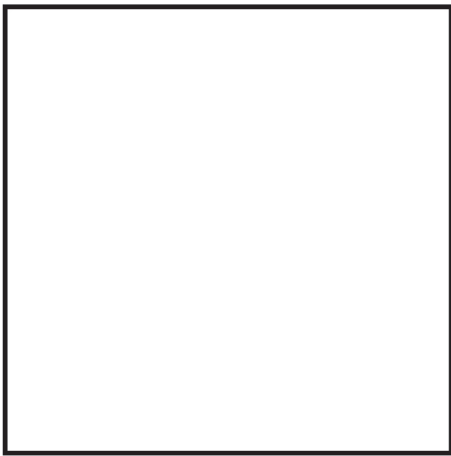

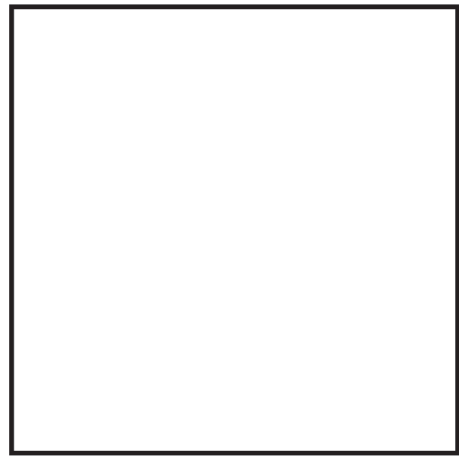
خطوط مستقیم و متقاطع

خطوط مستقیم و موازی

خطوط موج دار

خطوط شکسته

ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZ

---

abcdefghijklmn
opqrstuvwxyz

هو الله

پروردگارا، قلب صافی

چون دُر عطا فرما.

درس ۱.۳

برگه ۵

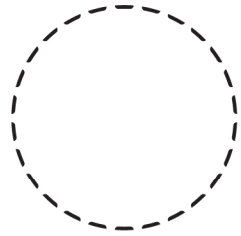
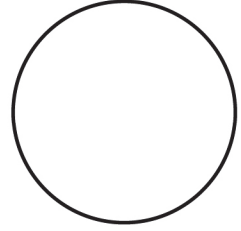
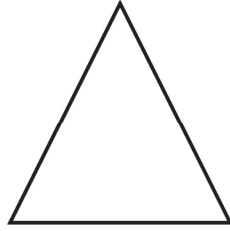
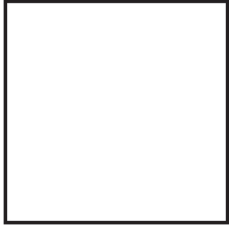

درس ۲.۱

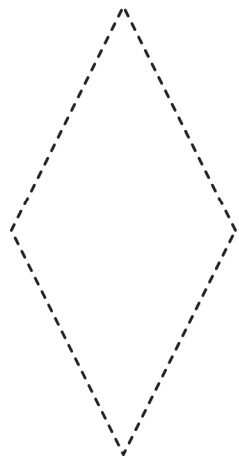
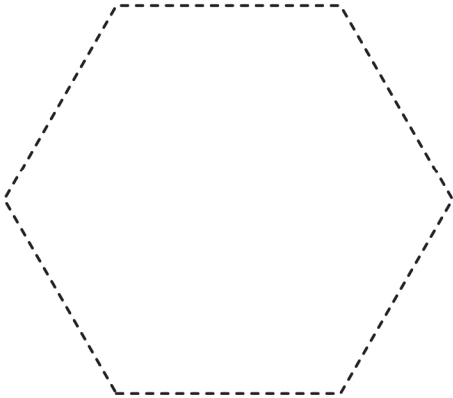
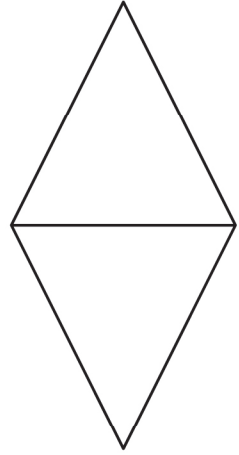
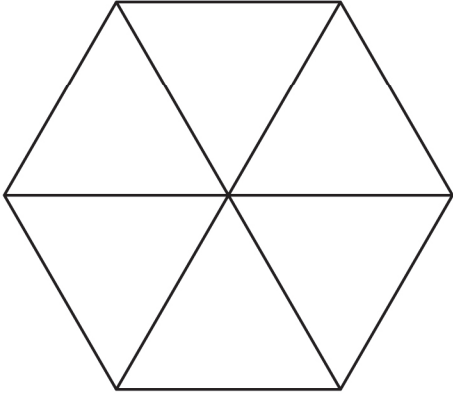
برگه ۱

درس ۲.۱

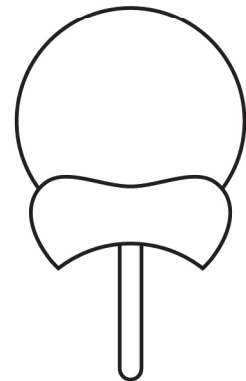
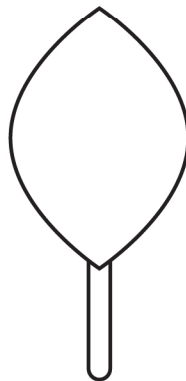
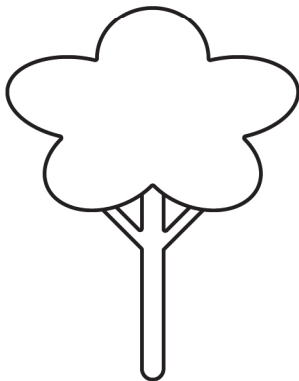
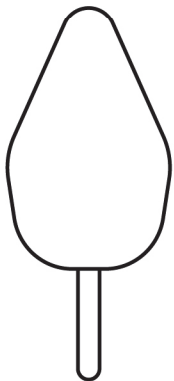
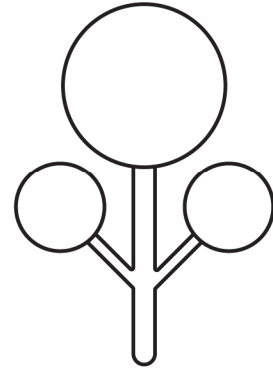
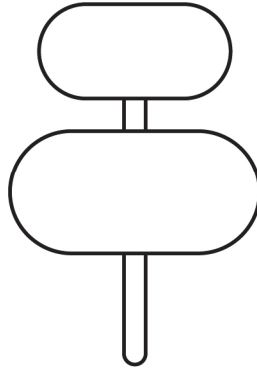
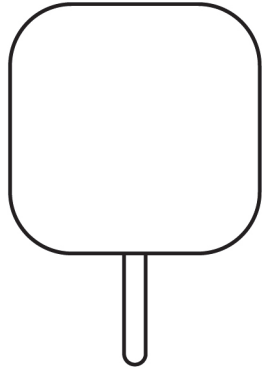
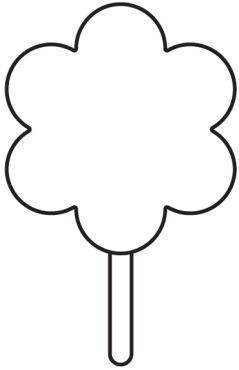
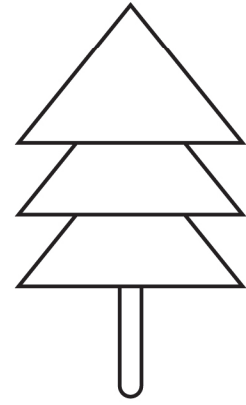
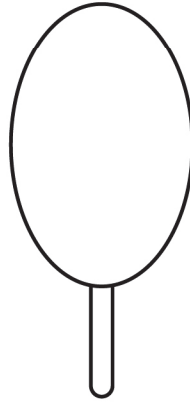
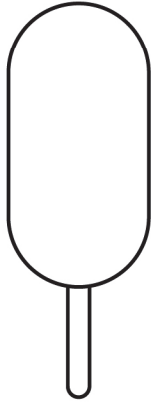
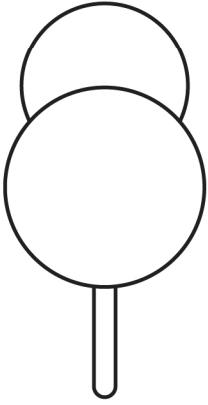
برگه ۲

درس ۲.۱

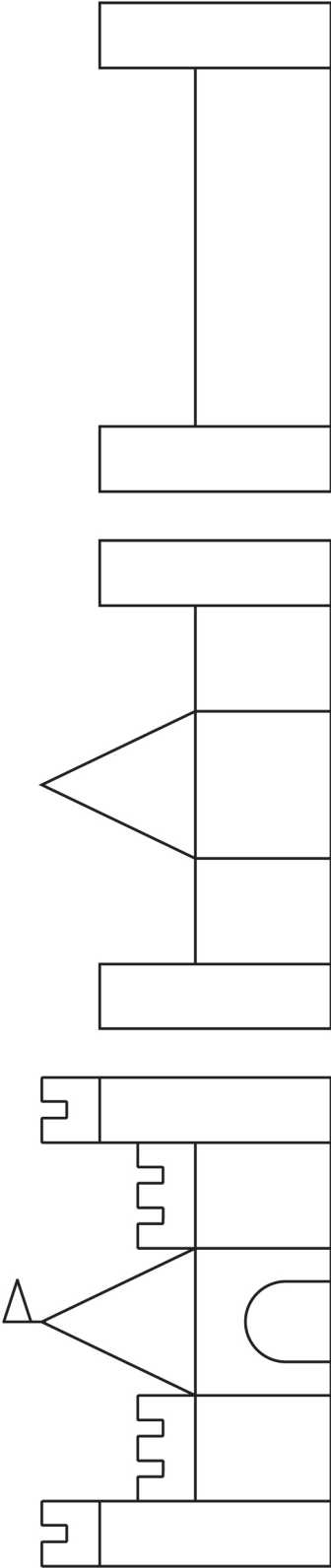
برگه ۳

درس ۲.۱

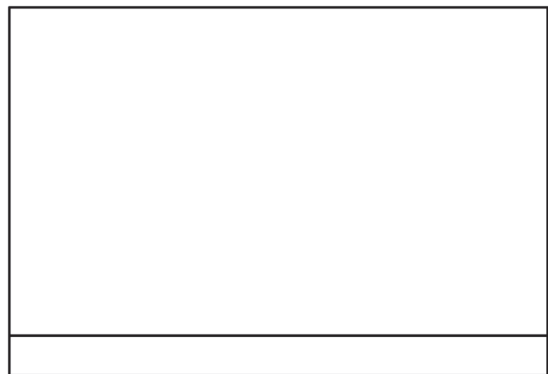
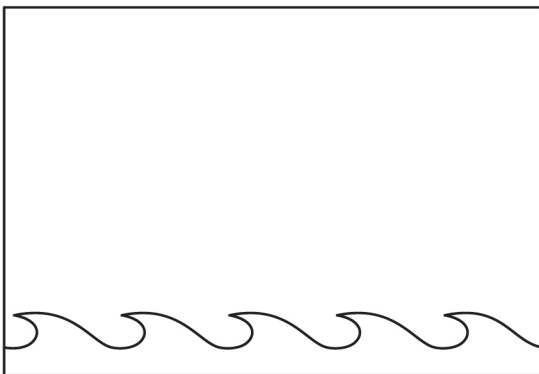
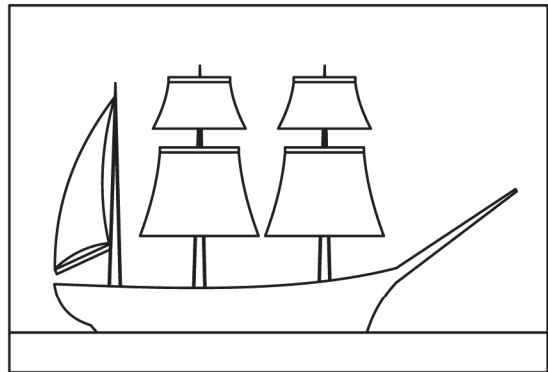
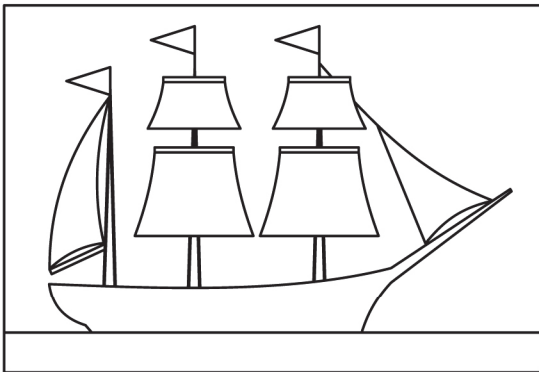
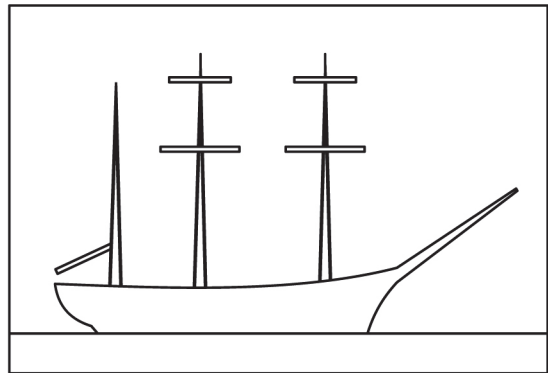
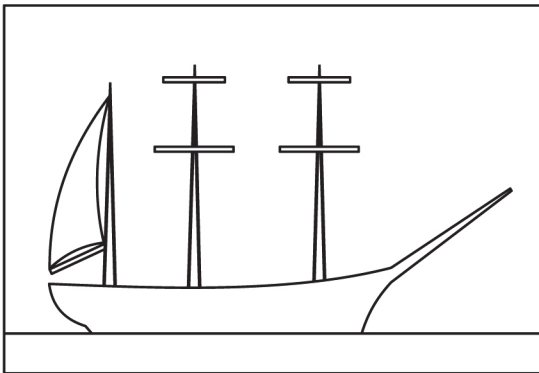
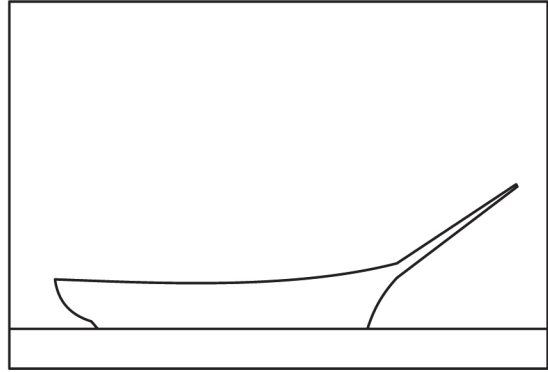
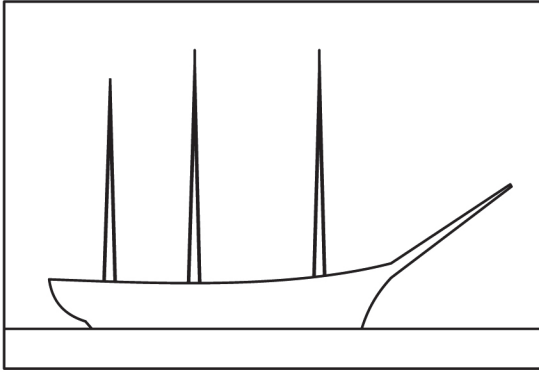
برگه ۴

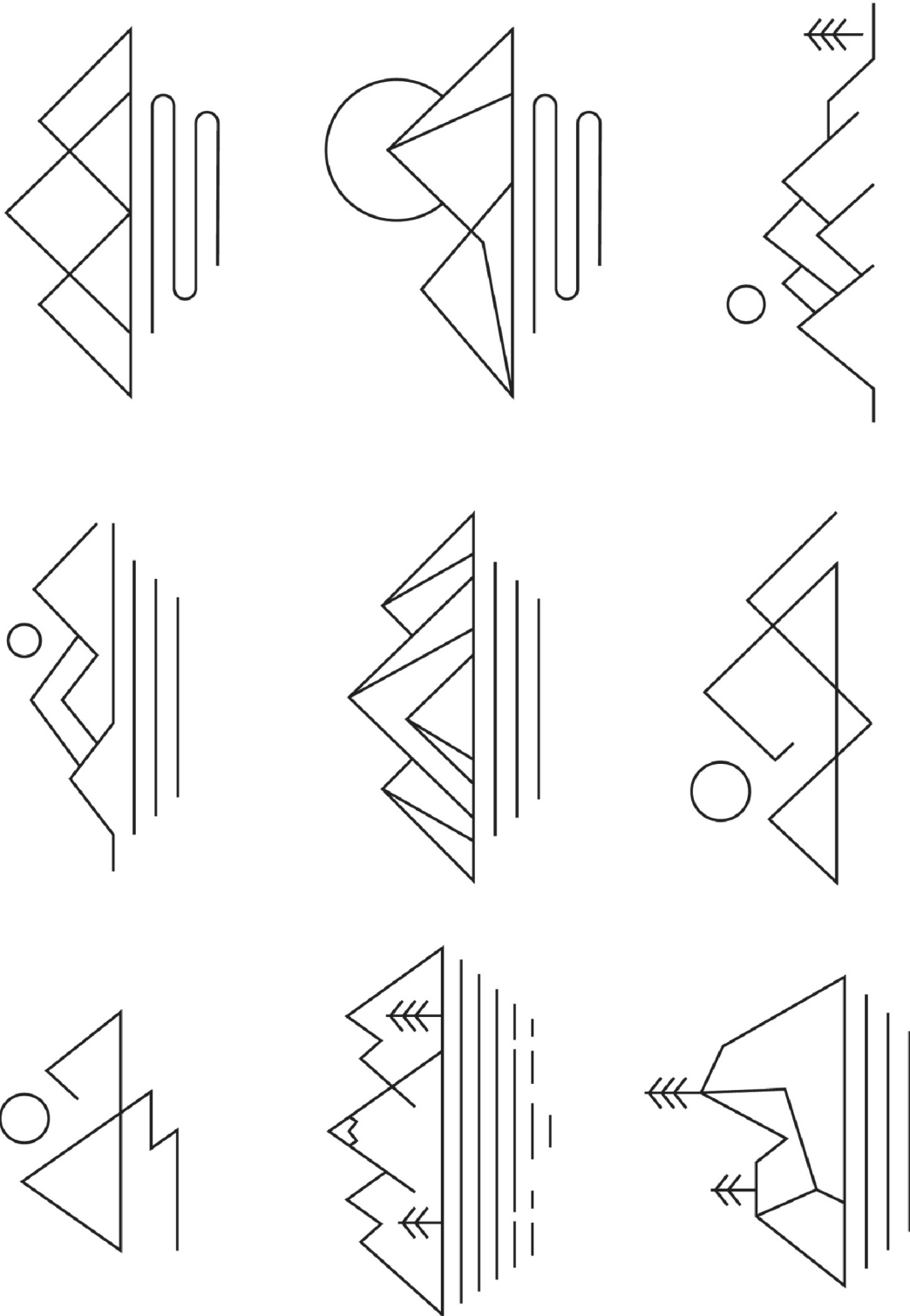

درس ۲.۲

برگه ۱

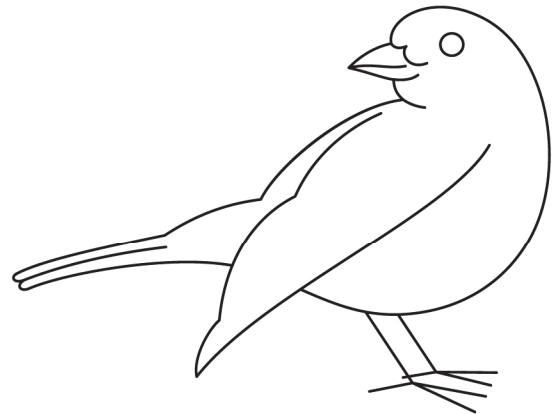
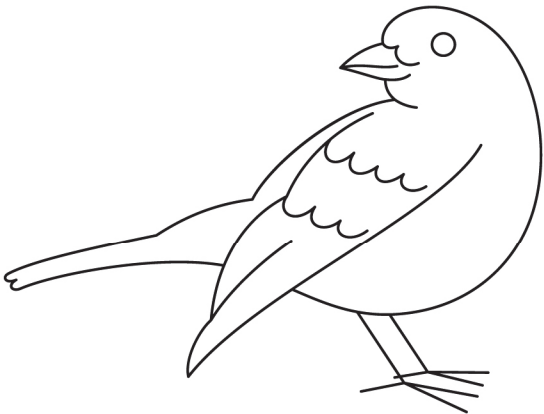
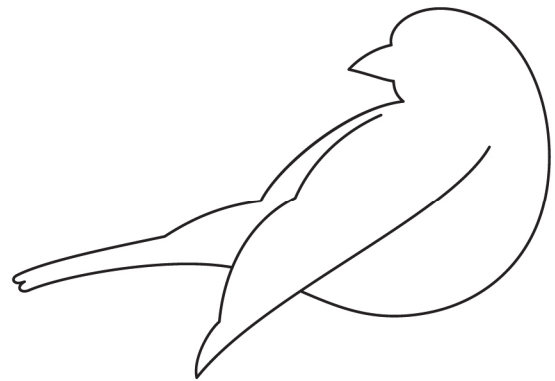
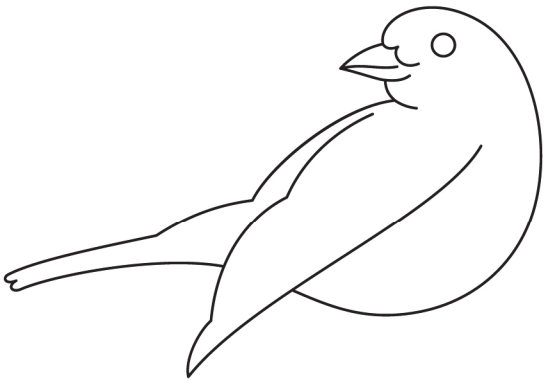

درس ۲.۳

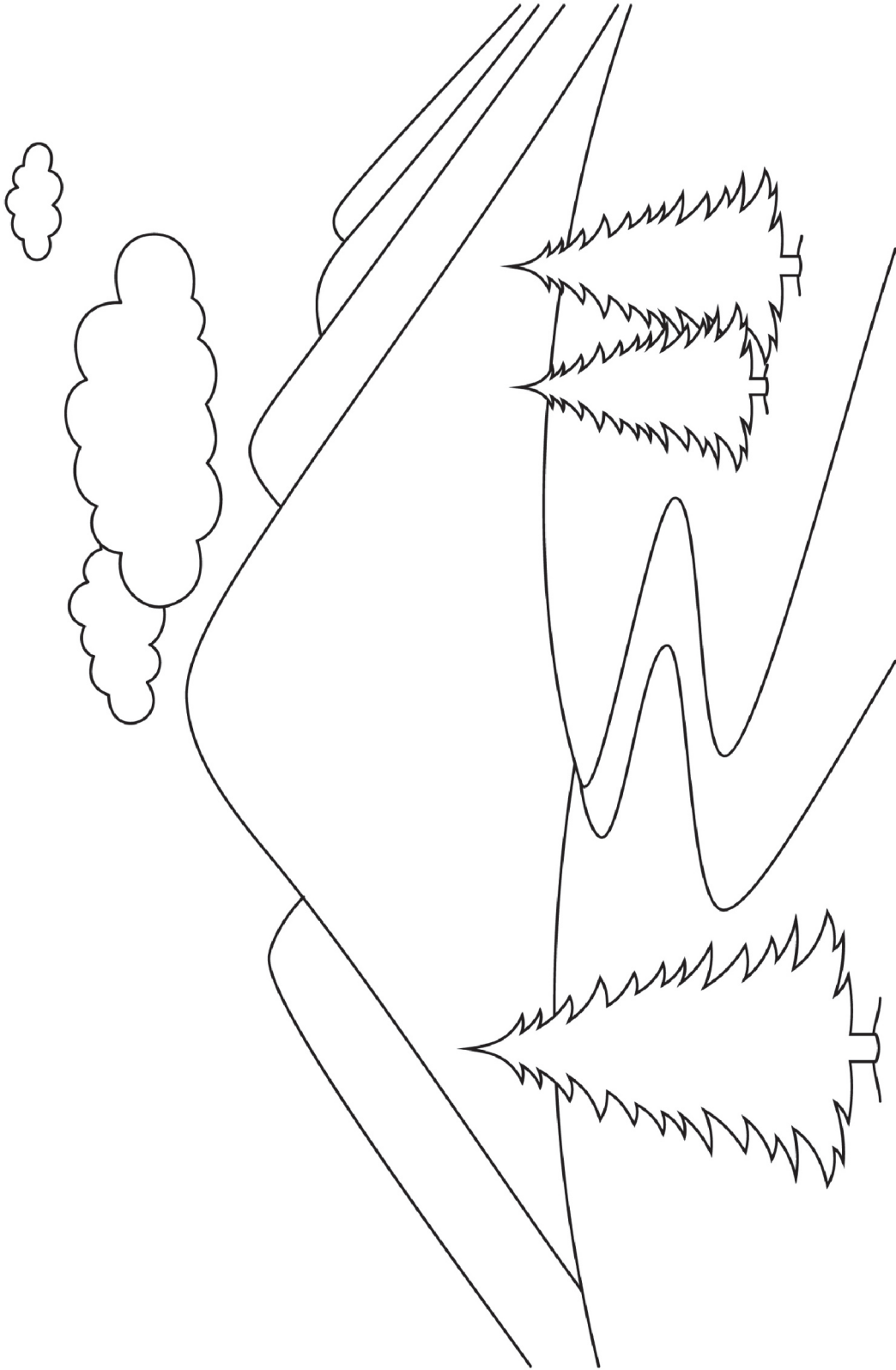
برگه ۲

درس ۳.۱

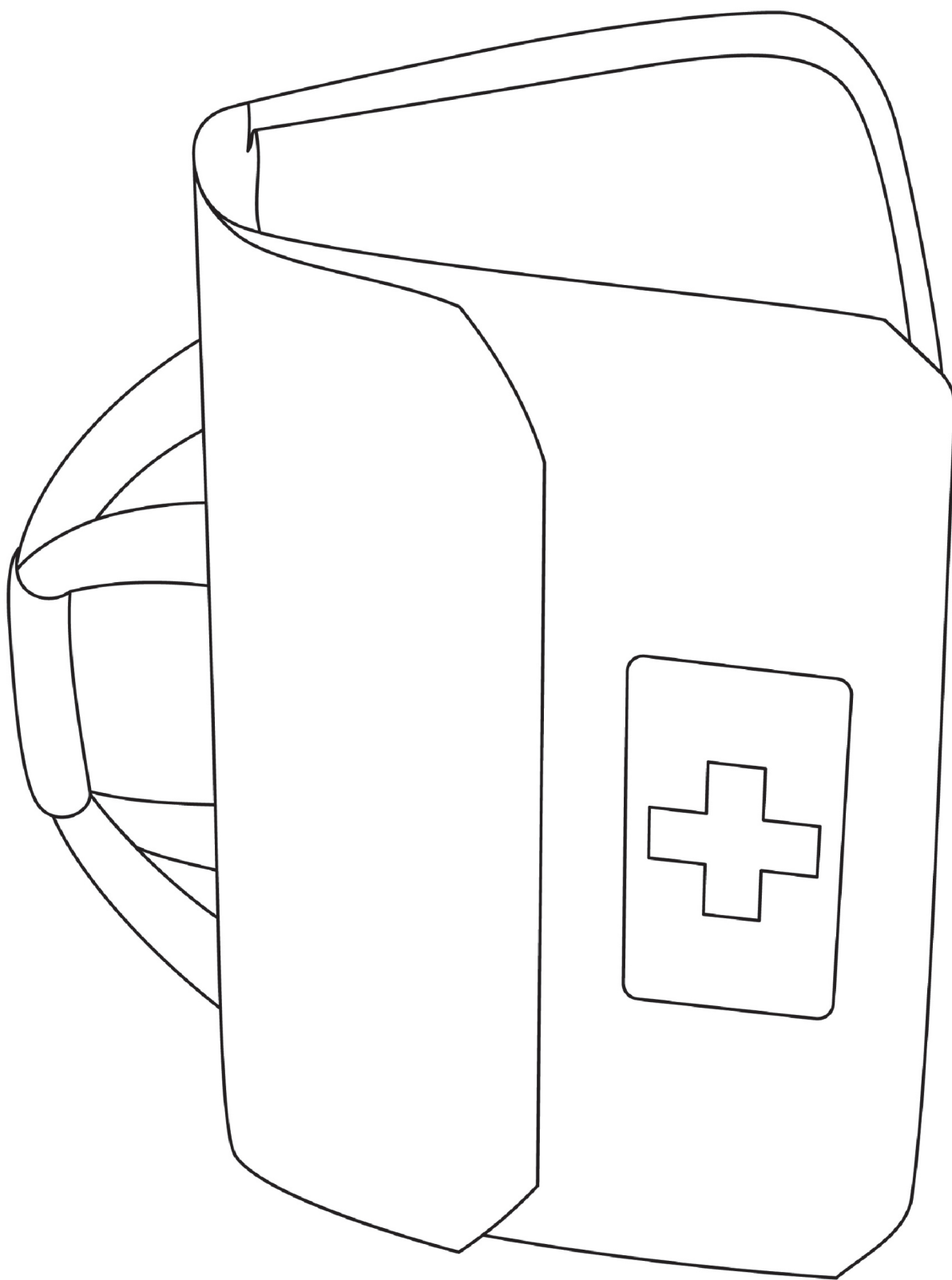
برگه ۱

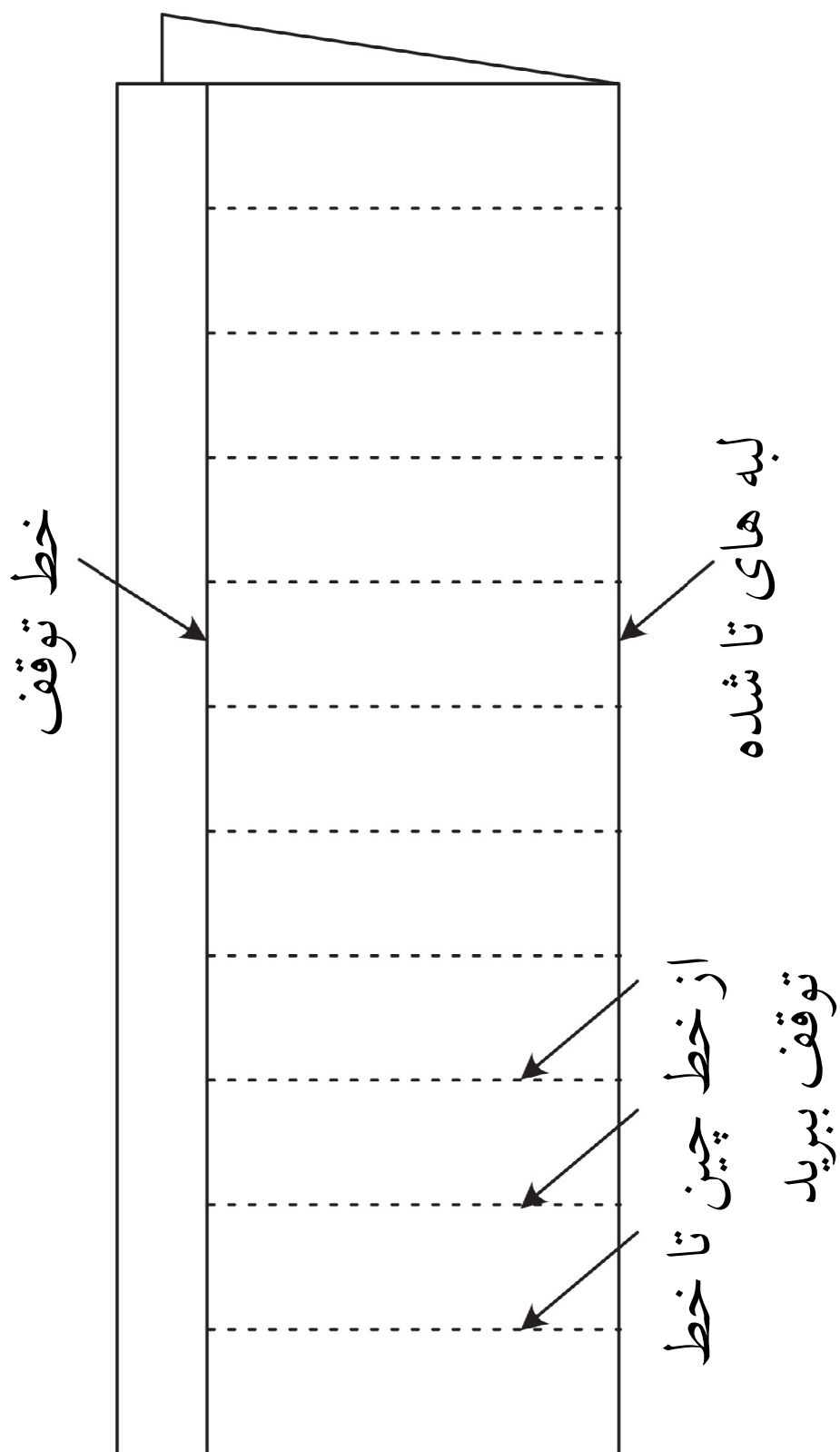

درس ۳.۲

برگه ۱

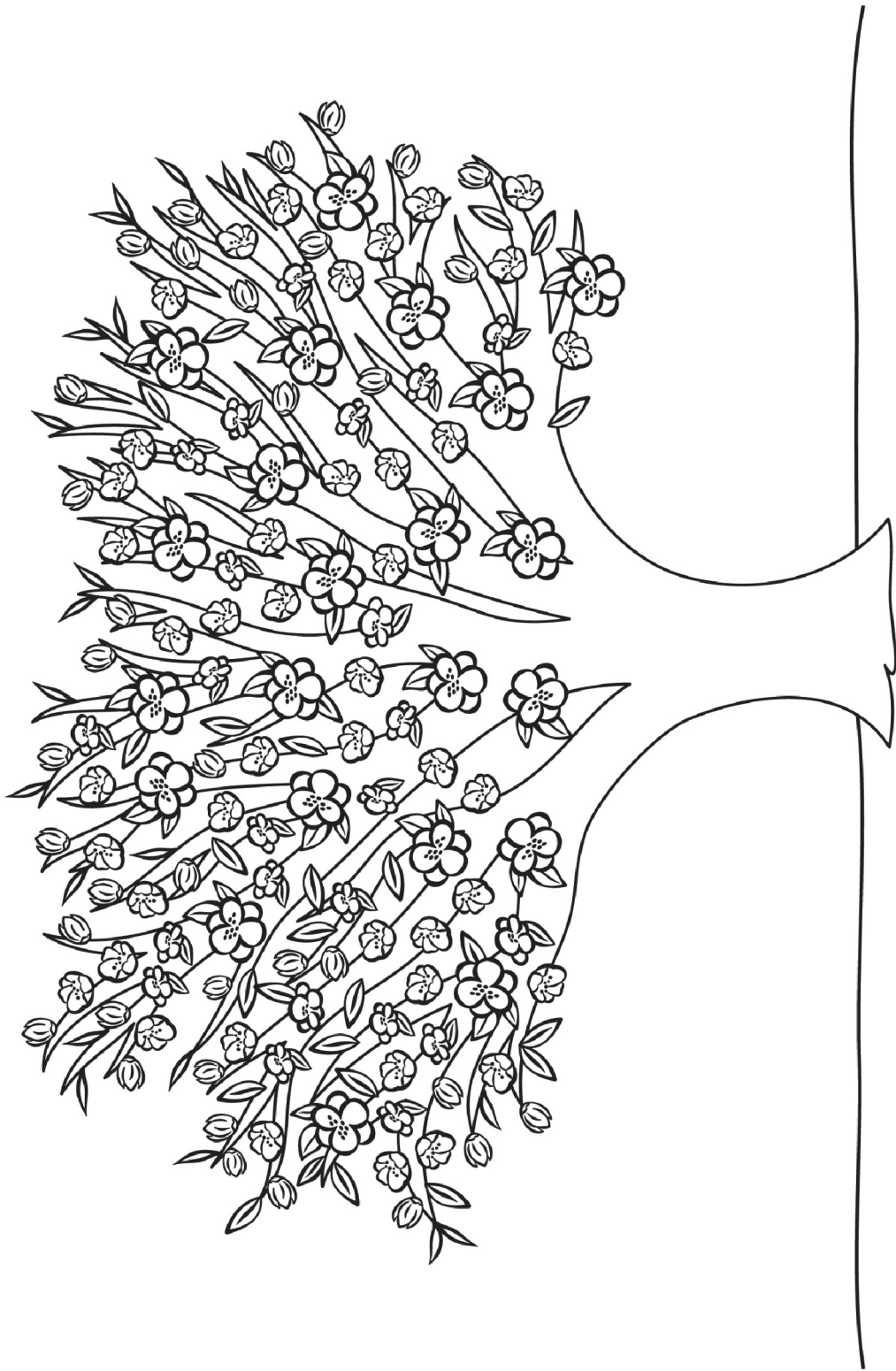

منابع

۱. منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، جلد ۲، شماره ۳۵۳، کتابخانه مراجع و آثار بهائی.
۲. منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، جلد ۲، شماره ۱۶۰.
۳. از «سوره هیکل»، منتشر شده در *ندای رب الجنود*، شماره ۵۳، ص ۲۸.
۴. مجموعه آثار قلم اعلیٰ، جلد ۸، ص ۳۱۸.
۵. حضرت بهاءالله، کتاب *ایقان*، ص ۳۷.
۶. مستخرجاتی از آثار مبارکه درباره موسیقی، ص ۶۰.
۷. از مناجات‌های حضرت عبدالبهاء برای اطفال.
۸. حضرت بهاءالله، در *Bahá'í Prayers: A Selection of Prayers Revealed by Bahá'u'lláh, the Báb, and 'Abdu'l-Bahá* (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 2002, 2020 printing) ص ۲۳۳.
۹. حضرت عبدالبهاء، در مجموعه مناجات‌های حضرت عبدالبهاء، شماره ۴۲۸.
۱۱. از یکی از الواح حضرت بهاءالله موسوم به لوح اعراب، به آدرس:
<https://www.bahai.org/r/305002822>
۱۲. گلزار تعالیم بهائی، ص ۱۹۰.
۱۳. از «سوره هیکل»، منتشر شده در *ندای رب الجنود*، شماره ۱۱۹، ص ۶۲.
۱۴. منتخباتی از آثار حضرت بهاءالله، ص ۱۸۹.
۱۵. منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، جلد ۲، ص ۹۹.
۱۶. حضرت بهاءالله، کلمات مکنونه عربی، شماره ۱۶.

۱۷. حضرت بهاءالله، در *Bahá'í Prayers: A Selection of Prayers Revealed by Bahá'u'lláh*، *the Báb, and 'Abdu'l-Bahá* (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 2002, 2020 printing) ص ۲۳۳.
۱۸. از «لوح اصل کل خیر»، منتشر شده در مجموعه الواح حضرت بهاءالله بعد از کتاب اقدس، ص ۹۲.
۱۹. از «لوح اصل کل خیر»، منتشر شده در مجموعه الواح حضرت بهاءالله بعد از کتاب اقدس، ص ۹۳.
۲۰. مجموعه الواح حضرت بهاءالله بعد از کتاب اقدس، ص ۱۶۴.
۲۱. حضرت بهاءالله، کلمات مکنونه عربی، شماره ۹.
۲۲. منتخباتی از آثار حضرت بهاءالله، ص ۲۱۳.
۲۳. منتخباتی از آثار حضرت بهاءالله، ص ۲۱۳.
۲۴. حضرت عبدالبهاء، در مجموعه مناجات‌های حضرت عبدالبهاء، شماره ۴۲۸.
۲۵. حضرت بهاءالله، کلمات مکنونه عربی، شماره ۴۲.
۲۶. حضرت بهاءالله، کلمات مکنونه عربی، شماره ۱.
۲۷. حضرت عبدالبهاء، نقل توسط حضرت ولی امرالله، ظهور عدل الهی، ترجمه نصرالله مودّت، ص ۵۵.
۲۸. منتخباتی از آثار حضرت بهاءالله، ص ۱۶۰.
۲۹. منتخباتی از آثار حضرت بهاءالله، ص ۵۳.
۳۰. از یکی از الواح حضرت عبدالبهاء به آدرس: <https://www.bahai.org/r/346935109>
۳۱. حضرت بهاءالله، جواهر الاسرار، ص ۳۲.